

Шумарски лист

Издаје Југословенско Шумарско Удружење

Уређује редакциони одбор. — Главни и одговорни уредник:

Проф. др. Александар Угреновић

бр. 2.

Загреб, 1. фебруара 1925.

Год. 49.

Садржај:

Др. Ђ. Јовановић: „О организацији шумске управе у нас“. — А. Угреновић: „Из историје нашег шумарства“. — Инг. А. Швиц: „Гордариство Словеније лета 1923.“ — Проф. др. А. Сеиwerth: „Шумарска настава у чехословачкој републици“. — И. Исаев: „Шуме северне Русије“. — Инг. Ст. Ивановић: „Сведено трговачко кубисање дрвета“. — Настава и наука. — Трговина и индустрија. — Законодавство. — Литература. — Удружење. — Личне вјести. — Оглasi.

No. 2*

49* Année

Revue Forestière

Pour les affaires forestières, de l'industrie et du commerce de bois.

Rédigée par le Comité de Rédaction.

Rédacteur en chef: Prof. dr. Aleksander Ugrenović

Édition de l'Union Forestière yougoslave 2 Rue Vukotinić Zagreb, Yougoslavie.

Paraît chaque mois. Conditions de l'abonnement pour l'étranger Din. 120 par an.

Résumés en langue française.

Sommaire

Dr. Jovanović: „Sur l'organisation de notre administration forestière“. — Ugrenović: „De notre histoire forestière (suite)“. — Ing. Švic: „Les affaires forestières de Slovénie en 1923.“ (suite). — Prof. dr. A. Seiwert: „L'enseignement forestier supérieur dans la République tchécoslovaque“. — I. Isaev: „Les forêts de la Russie septentrionale“. — Ing. St. Ivanović: „Les cubages réduits du commerce“. — La sciences et l'enseignement. — Marché au bois yougoslave. — Législation. — Bibliographie. — Union. — Notices. — Adjudications.

Šumarski list

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. S. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirjenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.

b) " " " 100 Din.

Članovi utemeljitelji i dobrotvori dobivaju ga nakon jednokratnog doprinosa od 500 do 3000 Din.

Pretpлата se šaljeza članove iz Slovenije na Podružnicu J. S. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštinoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. S. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeve ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeve ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

Za stalne oglase (inzerate) kao i za dražbene oglase:

$\frac{1}{4}$ strana 500 (petstotina) Din.

$\frac{1}{4}$ strane 175 (stosedemdesetpet) Din.

$\frac{1}{2}$ strane 300 (tristotine) Din.

$\frac{1}{2}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokратnog oglašivanja daje se 15%, kod šesterokratnog 30% i kod dvanaesterokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi kotobroji, šumski čekići, čekići za daske, klupe za mjerenje, vrpce za mjerenje, brojevi iz ocijeli u svim veličinama najbolje vrsti, šumske krede i olovke kod

Šandora Schnellera

rezbara

ZAGREB, STROSSMAJEROVA ULICA BROJ 6.

Др. Ђока Ст. Јовановић [Београд]:

Организација шумске управе у нас¹.

По новом пројекту Закона о шумама, који је прихваћен и од стране Југословенског Шумарског Удружења,² а који у исто време треба да послужи и за изједначење постојећих Закона о шумама, те да важи као јединствени Закон за цело Краљевство СХС., у V. делу, члановима 120—133, прописују се одредбе о Шумској Управи. По овом, а по члану 120.: **»највишу шумарску власт у пословима шума и шумарства врши Министар Шума и Рудника.«** Министар је, дакле,

а) највиша шумарско-полицијска и надзорна власт над свим шумарским установама и шумама у смислу Закона о шумама, и

б) »највиша управна власт над свим државним шумама и шумарским установама, као и над оним недржавним, које су узете у државну управу.«

Као што се из предњег види, Министар Шума и Рудника има двоструку власт:

а) полицијско-надзорну над читавим шумарством — свим шумама у земљи без обзира на власништво,

б) управно-газдинску над чисто државним и оним шумама, које су стављене под државну управу.

За вршење ове своје двоструке власти Министар Шума и Рудника има ове органе (Члан 122. Пројекта):

1. Министарство Шума и Рудника односно Генералну Дирекцију Шума, као органа првог степена за обе власти (надзорну и управну), затим

2. Дирекције Шума као обласне односно органе другог степена и шумске управе, као среске односно органе трећег степена, за управу односно газдовање државним шумама, и

3. обласне и среске политичке власти односно њихове стручне референте за полицијско-надзорну власт, као органе другог (обласне), односно трећег степена (среске).

¹ Питање, што га овдје износи одлични предсједник нашег удружења, од велике је важности. Постоји вјероватност, да ће се о њему повести ријеч и унутар самог удружења. Сматрамо да је прије тога потребно питање у Шумарском Листу дискутовати и освјетлити са свију страна, придржавамо си право на закључну ријеч у овом предмету. Уредништво.

² Др. Александар Угреновић: »Закон о шумама« и Шумарско-политичка основица Закона о шумама», Љубљана 1923. године.

Унутарња организација Министарства Шума и Рудника, генералне Дирекције шума, обласних дирекција Шума и шумских управа, као и делокруг стручних референата при обласним и средњим политичким властима има се прописати засебном Уредбом сходно Члану 94-том Устава (Члан 132. Пројекта Зак. о шумама).

»Уредбом о изменама и допунама Уредбе о Устројству Министарства Шума и Рудника од 15. марта 1919. године и о организацији шумарске струке у Краљевини С. Х. С. од 27. јуна 1921. године,« спроведена је организација и одређен делокруг рада Министарства односно генералне дирекције, обласних дирекција и шумских управа. О обласним и средњим шумарским референтима ова Уредба не говори ништа с тога, што је ранијег датума, но Закон о Општој Управи, који је обнародован 21. марта 1922. године и којим се шумско-полицијска и надзорна власт преносе на обласне и средње политичке власти, односно њихове стручне референте (Чл. 3. и 8.). Обласне дирекције и Шумске Управе немају више никакве власти над недржавним шумама и остају чисто управни и привредни органи за државне шуме.

Истина, ове две дужности битно се разликују једна од друге и требало би их одвојити, кад би у нас за то било техничке могућности.² Али како је то немогуће провести још сада, јер немамо довољно стручног особља, то се треба помоћи постојећим организацијама, док се не изобрази потребан персонал. С тога ми, сходно Чл. 98-ом Устава, који између осталог у трећем ставу каже: »Законом се могу, по изузетку, предвидети заједничка надлештва за исте струке државног и самоуправног делокруга у области,« аналогно предлажемо: **да се између државне и политичке Управе привремено задрже постојећа надлештва, као заједничка т. ј. 1. да се за Словенацку, где је приватна својина у превози, те обласне и средње контроле највише имају резона, задржи постојеће уређење с тим, да се при Вел. Жупанији у Љубљани на место Жупанијског референта, образује нарочито Оделење у виду Дирекције, те да се овоме подвргну и државне шумске управе. Оделење као Дирекција, општитиће непосредно са Министарством;**

« Мило пам је да писац констатује битну разлику између природе шумарско-полицијске и господарско-техничке службе. Јер то је оно, што је било тежиште нашега излагања приликом расправа о шумарској управи. По овдје треба подвући **диференцију између надлежности и надлештва** у овом питању. Посве је тачно да надлежности (компетенције) — дужности како каже писац — треба одвојити. Но није посве исправно рећи, да за то нема техничке могућности. Она је од чести дана тиме, што смо у § 125. нашега пројекта предвидели, да је управна власт ондје, гдје она нема свога референта, дужна изискивати мишљење координиране државне шумске власти. Ту је дакле дана та техничка могућност већ пројектом удружења. Дакло ни наш пројекат не иде за обигаторним увођењем **двоструких надлештава** под сваку цијену, већ он строго остаје на гледишту **подвојености надлежности** која је једина правно могућа. Према тому у овој тачци-мена начелних разлика гледишта питања и пројекта удружења. Уредништво.

2. да се у Србији и Македонији, где је у превази државно власништво и где постоје шумске управе и обласне дирекције шума, које су и до сада вршиле шумско-полицијску и надзорну власт над недржавним шумама и установама, остави и надаље вршење те власти, и

3. да се у Хрватској и Славонији и Босни и Херцеговини, где постоје оба статуса, по Жупанијама задржи, било шумска управа, било референдура према томе, које је власништво у превази (државно или приватно), те претекло особље употреби за попуну празних места, било за шумске управе, било за референте политичких власти, напослетку

4. имовне општине подврћи непосредно Министарству Шума и Руда.

А да би се омогућило подњајање политичке од државне управе треба омогућити образовање што већег броја стручног особља. Ово се може постићи на тај начин:

а) да Министарство Шума и Рудника расписе конкурс за питомце и изабране упути на студију на оба наша Универзитета т. ј. један део на Београдски, а други на Загребачки Факултет, и

б) да у своме буџету вотира извесну већу суму новца за практичне радове и екскурзије свих студената шумарских Факултета и стави је (према броју студената) на расположењу Факултета.

И кад се на овај начин спреми довољан број особља и омогући споровођење дефинитивне поделе политичке управе од државне, онда би требало **све шуме државног власништва ставити са осталим државним добрима** (доменама) **под једну аутономну управу**, као што на пр. монополска, **те омогућити газдинство државним добрима независно од Министарства и ослободити их на тај начин од честих трзавица и несталности у газдовању, које долазе од честе политичке промене Министара.**

Једна стална и независна (аутономна) управа државним добрима са једним управним одбором и генералним и одељним директорима, који би се конкурсом бирали, дала би много веће резултате и добити од подређених им добара, него што то данас дају Министарства. Оснивањем овакве једне управе државног газдинства омогућило би се укидање Министарства Шума и Рудника, Министарства Пољопривреде и Вода, постојеће дирекције државних одбора Министарства Финансија и т. д. те би се дошло и до буџетске уштеде, што би такође било корисно по државну касу.

Износећи ову идеју о оснивању **самосталне управе државних добара** ми молимо колеге, да о њој размисле и своје мишљење изнесу преко нашег листа, како бисмо створили јавно мишљење и изазвали и оснивање ове, по нашем мишљењу, веома корисне установе по државне интересе.

Уједно напомињемо, да би, између осталих права, које би се управи државних добара зајемчиле, требало дати и право, да **поједина државна добра (имања) може уступити у експлоатацију и**

приватној иницијативи образовањем нарочитих акционарских друштава, где би и држава на подлози те своје имовине, постала јаким акционаром, као на пример Беље, Штајнбаје и др. Јер овакве Управе државним добрима, какве су данас, не само да нису корисне већ, по нашем мишљењу, и штетне.

„SUR L'ORGANISATION DE NOTRE ADMINISTRATION FORESTIÈRE

L'auteur de cet article est le distingué président de notre Union et en même temps le directeur du plus grand établissement industriel de bois en Serbie. Il propose d'organiser une administration des forêts domaniales, indépendante du ministère actuel (C'est le ministère des forêts et des mines). Par là, l'auteur espère affranchir l'administration forestière des secousses politiques. La proposition prévoit en outre la création de sociétés anonymes — avec participation de l'état — afin d'assurer l'utilisation des forêts domaniales.

Aleksandar Ugrenović [Zagreb]:

Iz istorije našeg šumarstva.

(Nastavak.)

Među ostalim mjerama, što ih predlaže Kos u cilju unapređivanja šumarstva, napose se ističu ove:

Svima šumarskim službenicima — ma kako se oni zvali te ma kako oni bili obrazovani — valja dati primjerene plate te im osigurati život tako, da se ne moraju boriti sa njegovim teškoćama. Iznoseći ovaj predlog Kos crta jadne prilike šumarskog i čuvarskog personala u ono vrijeme. Privatnici — vlasnici šuma — često su povjeravali upravu svojih šuma posve neukim licima i analfabetima. Bili su to tako zvani »vojvode¹ i lugari«, koji naravno nisu o samome šumarstvu znali ništa do ono malo, što su naučili u službi čuvanje šume. Privatnik je odabirući takova lica za upravu svojih šuma išao za tim, da prođe što jeftinije. Često puta ta lica nisu dobivala nikakove posebne naplate, već su kao kmetovi-podanici morali da na taj način odrade dužnu vlastelinsku »rabotu«. Što se je moglo očekivati od takovog čuvara šume, koji je umjesto pedeset dana godišnje rabote preuzeo na se više nego 7 puta toliki broj dana čuvarske službe? A sva vrijednost njegove rabote ili u ovom slučaju njegove čuvarske službe cijenila se na tadanjih 8 forinti i 20 novčića.

Jčš je jedan momenat, što ga Kos žigoše kao sramotan i nespojiv sa službom šumara ili čuvara šume. Kako je poznato privatnici (veliki posjednici) imali su u to vrijeme takozvano regalno pravo točenja pića i svoje vlastite lokale. Vrlo se često dešavalo, da je privatnik od svog šumara ili čuvara šume — ili bar od njegovih ukučana — tražio da oni rukovode i prodaju pića. Lako se dovinuti tome, u kakav je položaj dolazio takav jadnik i njegova familija.

Kos nadalje traži, da se vršenje službe reguliše službovnim instrukcijama (pragmatikama). Ovo pitanje posmatra on kao dušu čitavoga rada oko šumske uprave te veli, da »bez valjane instrukcije neki radi ono što može, neki ono što hoće a malo koji ono, što treba.« Iz njegovih razlaganja tačno se vidi, da je Kos u času, kad je iznoscio sve ove predloge, imao za sobom ne samo potpunu

²³ Riječ »vojvoda« (»šumski vojvoda«) kao oznaka za višeg čuvara šume (nadlugara) do nedavna je živjela u šumskoj upravi grada Petrinje.

šumarsku spremu, već i mnogo iskustva u organizaciji i u rukovođenju uprave. Zašli bi predaleko kad bi se upustili u iznošenje onih osnovica, što ih Kos traži da budu sadržane u svakoj valjanoj instrukciji.

Kos predlaže i izvjesne mjere, koje se odnose i na gospodarenje svakog sopstvenika šume bez razlike. On traži, da svakoga sopstvenika šume i šumara valja obavezati, da će upravljati čitavim svojim šumskim kapitalom po nekom sistemu, koji mora da odgovara lokalnim prilikama i savremenim naučno-empirijskim principima. On mora, da se klone svakog takvog čina, koji bi mogao da bude štetan po šumsko gospodarstvo. Kos govori, da je krajnje vrijeme, kako bi se što prije zavelo valjano uređivanje šuma. On očito misli, da bi se regulisanjem prihoda šume dao nadati nadzor policijske vlasti, koga onda još nije bilo. Ovdje se tačno vidi, da je Kos bio za ondašnje prilike vanredno solidno obrazovan jer poznaje i citira velik broj autora, koji su onda bili na dobrom glasu (Andrè, Burgsdorf, Cotta, Düzell, Feistmantel, Fischer, Grabner, Hartig, Hohsfeld, Hundeshagen, Martin, Pfeil, Reber, Schmitt, Schulze, Winkler i t. d.) Kod toga Kos skreće pažnju, da treba za uređenje šuma odabrati onu metodu, koja izvjesnim prilikama najbolje odgovara; te kod toga valja dolično uvažiti lokalna iskustva, koja su u toku vremena stečena.

Već Kos govori o istom zlu, koje tare naše šume još i dandanas. To su ona njena oštećivanja, koja mi svi znamo pod imenom šumskih šteta. On traži da se i sa strane samoga vlasnika šume preduzmu one mjere, koje bi bile kadre da stanu na put krađi i oštećivanju šume. No on posmatrajući ovo pitanje ne gleda samo na naočari posjednika šume ili njegove šumske uprave, već on gleda na ovu stvar sa šireg nacionalno-ekonomskog gledišta. On posve tačno primjećuje i natanko izbraja sve one mjere, koje se moraju provesti kao preventivne, a ne očekuje pomoć samo od represivnih mjera (kažnjavanja i progonjenja šumskih šteta). Imenito traži da vlasnici namire potrebu na drvetu »svakoga bez razlike, što prije i spremno,« da podignu skladišta za građevno i ogrijevno drvo te da ga prodaju uz primjerenu cijenu.

Kos uvidja, da je za podizanje šumarstva neophodno potrebno, da se kod svake županije namjesti šumarski inspektor. Tu valja svakako podvući činjenicu, kako i u tom času iskače ličnost Kosova u svome potpunom šumarskom idealizmu. On kao upravnik privatnog šumskog posjeda odlučno traži postavljanje šumarskih inspektora kod županija, da tako omogućiti vlasti da čuva šume. Da Kos nije bio ovako idealan šumar u svojoj duši, on bi sigurno bio ravnodušan u ovome pitanju i ne bi ga pokretao. Kad bi njemu interes njegovog službodavca bili preči od općih narodnih interesa, onda bi on sigurno zauzeo borbeni stav protiv uvođenja šumarsko-policijskih organa. Postoji vjerovatnost, da je Kos u svojoj službi došao u sukob sa svojim šumarskim idealima, jer je — kako ćemo kasnije čuti — ostavio privatnu službu.

Ovim županijskim inspektorima trebalo je, prema mišljenju Kosa — povjeriti i dužnost ispitivača za one ispite, što ih je predlagao, i o kojima smo već govorili na str. 15.

Najsvjetliji i najinteresantniji jest onaj dio Kosova rada, u kojem on iznosi i u život privodi misao, da je u cilju unapređivanja šumarstva potrebno osnovati šumarsko udruženje. On to udruženje ne shvata kao stalešku organizaciju, već kao takvu, kojoj će biti zadatak, da promiče šumarstvo uopće. Zato i nalazimo prvu njegovu misao o osnivanju takovog udruženja u njegovoj već pomenutej knjizi.

Ova činjenica nije samo zanimljiva za nas kao šumare već i važna i za nas kao udruženje. Ona je zanimljiva za nas kao šumare zato, jer nam dokazuje, kako je prvi pokušaj udruživanja šumara na teritoriji današnje naše države star već malo ne osamdeset godina. Taj pokušaj pada baš u vrijeme jednoga od najjačih narodnih pokreta prošloga vijeka. (lilirski preporod). Ta činjenica specijalno je važna zanas kao udruženje, jer se iz nje vidi, da je današnje naše udruženje po vremenu zapravo treći, a ne drugi odsjek u istoriji udruživanja šumara Slovenskog Juga.

Naše je današnje udruženje, kako svi znamo, nastalo stapanjem triju udruženja, što ih zatekosmo u času našeg ujedinjenja: Srpskog, Hrvatskog i Slovenačkog. No jedan ogranak, bivše Hrvatsko Šumarsko Društvo, imalo je još jednog predhodnika, osnutak kojega pada još u prvu polovinu devetnaestog stoljeća.

Ova istorijska činjenica izazvala je u svoje vrijeme pažnju u čitavoj šumarskoj javnosti. Napose su Česi vodili računa o tom našem udruživanju te su sa ponosom konstatovali, da je njihov zemljak duša tog pokreta, te da je njegova zasluga, da je u Hrvatskoj stvoreno šumarsko udruženje — starije nego ijedno drugo u bivšoj monarhiji.²⁴

Ukoliko postoji kontinuitet između ove tri vremenske faze našeg udruživanja, napose između prve i druge, pokazat ćemo tečajem našeg izlaganja.

Kos je posmatrajući prilike u drugim zemljama tačno razabrao, da je mogućnost unapređivanja privrede uslovljena radom privrednih udruženja. Pretpostavka je kod toga, da ta udruženja nailaze na saradnju sopstvenika i pomoć državne vlasti. Za onda je postojalo u Hrvatskoj samo jedno privredno udruženje. »Horvatsko Slavonsko Gospodarsko Društvo« u Zagrebu, o kojem smo već govorili. Prirodno je, da je Kos tražeći polje rada za svoju ideju, bacio oko na ovo udruženje. On priznaje dobru volju toga društva. No ona sama, po njegovom sudu, nije bila još dostatna. Njoj je nedostajao aktivni rad članova. U državnu se pomoć nije pouzdao mnogo, već je u svojim predlozima išao za tim, da digne život i

²⁴ »Vereinschrift für Forst-, Jagd- und Naturkunde«. Prag 1850. II. S.97—99, III. 69—73. Ovom smo prilikom konačno konstatovali posve pouzdano, da je Kos Čeh, ier ga ocjenjivač njegove knjige zove zemljakom (Landsmanu).

uspjeh rada članova gospodarskog društva, da privuče nove članove (šumare) te da sav taj aktivitet iskoristi za unapređenje šumarstva.

Pored idejnih pobuda dalo je Kosu stvarni poticaj i osnivanje gospodarskih društava u Austriji, Njemačkoj a naročito u Ugarskoj. To se tačno razbire iz činjenice, da se Kos u prvom sastanku šumara, o kojem ćemo dalje govoriti, poziva na predloge i misli nekoga Ljudevita Kačkovića, tajnika ugarskog gospodarskog društva (G. L. 1847. str. 11.).

U času kad Kos započinje svoju akciju za osnivanje šumarskog udruženja, on je već član gospodarskoga društva. To se nesumnjivo razbire iz činjenice, da je on već u junu 1846., kad je izabran za člana dopisnika »Kranjskoga gospodarskoga društva«, bio već i pravi član Hrvatsko-Slavonskog Gospodarskog Društva.²⁵ No on ipak svoju akciju isprva vodi van društva, jer među novim članovima, koji su primljeni na glavnoj skupštini od 24. VIII. 1846. nema još nijednoga šumara (G. L. 1846. str. 127.).

Ta njegova akcija van gospodarskog društva kao i misli, koje ga pokreću, jasno se razbire iz njegove knjižice. Da je ta knjižica propagandističke prirode uopće a u cilju osnivanja šumarskog udruženja napose razbire se iz činjenice, da je Kos posvećuje »Časnim članovima Hrvatsko-Slavonskoga Gospodarskoga Društva u znak najdubljeg poštovanja.«

Kos upoređuje svoj rad radu liječnika. Ovaj ne može da vrati bolesniku njegovo zdravlje, dok nije utvrdio razloge njegove bolesti. Tako se ne može pristupati ni unapređivanju šumarstva sve dotle, dok se ne utvrdi i ne upozna, šta je u njemu zla a šta dobra. Tek kad se to zna, može se jedno i drugo podvrći »naučnoj kritici«.

Prvi uslov rješavanju osnovnih zadataka šumarstva neke zemlje jest — prema uvjerenju Kosovu — izgrađivanje specijalne šumarske statistike. Taj rad nailazi na razumljive teškoće. On traži zajedničku saradnju mnogih članova, potrebna mu je pomoć upravnih vlasti, a traži i finansijske žrtve.

Propagujući taj rad Kos upire prstom na susjedne zemlje, u kojima su poljoprivredna udruženja uradila mnogo za unapređivanje poljoprivrede. On se upušta i u analizovanje razloga zašto Gospodarsko Društvo ne polučuje takovih uspjeha u svome radu.

Prvi i najvažniji defekat čini mu se ponestatak svake *organi-zatorne osnove*. Da se uzmogne unutar Gospodarskoga Društva provesti ispravna podjela rada, zamišlja si Kos šest sekcija rada: 1. za gajenje bilja, 2. za šumarstvo, 3. za gajenje stoke, 4. za tehnički obrt, 5. za vinarstvo, voćarstvo i povrtarstvo, 6. za prirodne nauke.

Iz njegovoga izlaganja vidi se, da je uprava odnosno najveći dio njenih članova bio prilično saglasan sa njegovim predlogom, da se osnuje ovih šest sekcija. I Kos pišući svoju knjigu (1. X. 1846.)

²⁵ Ovo se tačno razbire iz izvataka iz matične knjige, o kojem smo govorili u bilješci pod brojem 15.

izražava nadu da »osnivanje ovih sekcija nije daleko«. Ovo svoje očekivanje objašnjava ovako: »Bar koliko ja znam posvršavani su najpreči prethodni radovi, da se osnuje šumarska sekcija kao podružnica Hrvatsko-Slavonskog gospodarskog društva. I ako me očekivanje ne prevari, stupit će ta sekcija u život već godine 1847.«

No Kos se nezadovoljava samo tim, da nabacuje ideju o osnivanju zasebne šumarske sekcije. On ide dalje te crta osnovne principe pravila toga budućega šumarskoga udruženja.

Istorijski je vrijedno da zagledamo u ovaj najstariji nacrt pravila ovog našeg prvog šumarskog udruženja.

1. Čitavu upravu udruženja trebao bi da vodi odbor, koji bi sastojao iz predsjednika, podpredsjednika, sekretara i dva odbornika.

2. Svake godine četiri puta trebala bi uprava na osnovu prethodnog zaključka da se sastane na izvješnom mjestu, koje bi se javno oglasilo.

3. O svim raspravama odborskih sjednica morao bi se voditi zapisnik, koji bi se — kao i za svaku drugu podružinu — predlagao centralnom odboru gospodarskoga društva.

4. Jedini cilj sekcije trebao bi da bude unapređivanje hrvatsko-slavonskog šumarstva te usavršivanje šumskoga gospodarstva u svim njegovim granama.

Napose bi trebalo nastojati, da se poluči ovaj cilj:

a) Poznavanje fizičkih, ekonomskih, komercijalnih i pravnih odnosa hrvatsko-slavonskog šumarstva.

b) Poznavanje i predočivanje pravoga stanja šumskoga gospodarstva pojedinih velikih posjednika, domena i općina napose.

c) Izvidanje onih nedostataka lokalne prirode i traženje sredstava i načina lokalnim opitima, kako bi se ovi nedostaci mogli odstraniti.

d) Naznačivanje onih šuma, kojima se valjano gospodari te prikazivanje blagotvornog upliva njegova po unapređivanje kulture šume.

e) Postavljenje izvjesnih šumarskih pitanja, koja se čine da su već dovoljno iscrpna, no koja se ne dadu pravo primijeniti prilikama u Hrvatskoj, te traže i uslovljuju, da se o njima posavjetujemo, držeći u vidu lokalne odnose.

f) Treba probuditi i skrenuti pažnju vlasnika šuma na održavanje, čuvanje i gajenje šume.

g) Poticanje šire šumarske javnosti, da unapređuje šumarstvo, te napose da izmjenjuje misli i saopćava iskustva, koja su polučena u hrvatsko-slavonskom šumarstvu.

h) U zemlji ne postoji ni jedna profesura za šumarstvo, a nema niti posebnih šumarskih egzaminatora. Mnogi domaći sin, kad je svršio svoje naukovno vrijeme, želi, da ode u koju susjednu zemlju pa da ondje proširi svoje obrazovanje, no toga ne može da poluči, jer mu se ne priznaju ispitni certifikati, što ih izdaju šumari pojedinci. Zato bi potrebno bilo, da šumarska sekcija prilikom svojih sjednica održava ispite sa onim šumarskim kandidatima, koji vjerodostojno dokažu, da su navršili dvogodišnju praksu, te da im o tim

ispitima izruči i svjedodžbu. Prirodno je, da bi radi toga potrebno bilo svaku sjednicu unapred i javno oglasiti.

Tu se Kos poziva na propise i praksu, koja u tom smjeru postoji u Českoj odnosno kod Českog gospodarskog društva.

i) Opaža se na svakom koraku p o n e s t a t a k š u m a r s k o g lista, koji bi donosio literarne deprinose, a u cilju »razbudiivanja i oživljavanja šumarskoga mišljenja i znanja«. Na taj način moglo bi »š t a m p o m izlaziti rasprave šumarskog odsjeka, pa bi se njima moglo naknaditi ono, što u znanju o šumarstvu danas još manjka«. Kako ćemo kasnije čuti, ovo najstarije naše šumarsko udruženje zaista je štampalo svoje radove.

Ove svoje izvode zaključuje Kos ovako:

»Ako bi se pomenute sekcije zaista privele u život i kad bi svaka od njih po svojim članovima prikupila što tačnije podatke, koji se odnose na privredu i lokalne prilike, dala bi se tako izgraditi statistika, primjerena današnjem vremenu, čiju nestašicu osjećamo na svakom koraku. Ona bi bila od osobitoga interesa ne samo za nas, već i za inostranstvo.«

Kad smo ovako prikazali sve idejne pobude, što ih je iznosio Kos držeći u vidu unapređivanje šumarstva uopće, a osnivanje šumarskoga udruženja napose, prikazat ćemo sada kako se za pravo odigravao poстанak toga našega najstarijega udruženja.

Rekli smo, da je Kos svoju akciju isprva vodio van gospodarskoga društva. Kod toga išao je zatim, da sakupi, što veći broj pristalica, pa da izađe pred upravu tek onda, kad bude siguran, da si je osigurao dovoljno velik broj pomagača.

I zaista godine 1846. iznosi Kos pred upravu gospodarskoga društva (G. L. 1847. S. 1.) predlog »da se na način putujućeg društva nēmačkih, poljskih i šumskih gospodarah sklopi odsēk za šumarstvo«. Taj njegov predlog dolazi gotovo u isti čas sa predlogom nekoga Taubnera. »da se sastavi odbor za znanosti i umētnosti« (G. L. 1846. S. 157.).

»Osrēdnji (centralni) odbori odgovarajući Kosu priznaje, da je takav odbor »koristan i potrebit, nu zajedno nadje, da je za njega vērlo mučan posao predobiti i složiti za tu svērhu dosta sposobnih članovah, budući da su ovi vērlo raztērkanj i svojom službom odviše zabavljeni, ter tako preprēčeni često sastajat se i skupno raditi.« Odbor odgovara Taubneru i »drugome jednomu pomnijvom članu g. šumaru Kosu: ne bi li on sam pokušao složiti takav odbor, pa ako bi mu zarukom pošlo te bi sklopio društvo vēstih i marljivih, da će ga gospodarsko društvo kao svoj štovani odsēk pozdravit, podupirat, njemu pako kao predložitelju i sretnom utemeljitelju iskreno zahvalan biti.«

No Kosu odbor specijalno kaže: »Što se tiče napomenutoga putujućega društva nēmačkih, poljskih i šumskih gospodarah, valja na um uzeti, da ono nedōlju danah na jednom mēstu sakupljeno ostaje i da članovom za sve vrēme, dok skupština traje, ne smetaju nikaki drugi poslovi. Ako dakle odsēk koj društva nēmačkih, poljskih i

šumskih gospodarah četiri do šest puta; p: ako godine sèdi, to je ipak više nego što je mnogomu odsèku makar kojega gosp. društva moguće.«

Vidi se dakle, da je upravni odbor Gospodarskoga Društva u prvi čas sa malim nepovjerenjem gledao na akciju Kosovu. Ali pored svega toga odbor konstatuje: »Medutim svake pohvale dostojnom nastojanju g. šumara Kosa pošlo je već za rukom, kao što se već iz sljedećeg izvještja vidi, te je sklopio takav odsek, koi se već i ustanovio. Mi mu želimo, da krèpko naprèduje, a nadamo se od njega, da će nas u naših teženjih i svèrhah svojiskj podupirati.«

O čitavom toku osnivanja i prvog sastanka donešen je sa strane sekretara šumarskog odseka (pèrvi tajnik Julije Schaper šumarski meštar kaptola zagrebačkog) opširan izvještaj.²⁶

Prvi sastanak sazvan je i održan na dobru Prečec nedaleko Zagreba 26. decembra 1846. Iz izvještaja se vidi, da prilike za održanje sastanka nisu bile najzgodnije. »U pèrkos najnepriatnijoj dobi godišta, zločestomu vrèmenu i mèstnim povodnjam ipak 17 šumarah izkupilo se je«. Među ovima bilo je 14 privatnih, 2 od krajiške šumkke uprave te šumski poglavica iz Križevaca.

Među učesnicima toga istorijskij najstarijega sastanka šumara nalazi se: Šporer Franjo, Tomić Antun, Kos Dragutin, Lovrenčić Nikola, Doležal Vñceslav, Dvoržak Mavro, Kirchhof Ignat, Makovička Ignjat, Marsch Ivan, Meyer Vèkoslav, Nademleinski Ivan, Padušicki Ljudevit, Panzner Josip, Pomahač Antun, Schaper Julio, Sitta Josip, Vanjek Franjo. Uđara u oči velik broj českih imena.

Tome sastanku predhodio je »javni poziv«. Tekst toga poziva nismo mogli pronaći, već smo mogli samo utvrditi, da je taj poziv morao sadržavati objašnjenje o cilju toga sastanka, što ga nalazimo u pomenutom izvještaju. Ondje se konstatuje: »uslèd zadobivenoga milostivnoga dozvoljenja« predsjedništva Gospodarskoga Društva »ustanovilo se je hor.-slav. društvo šumarah, kao podružnica gore napomenutoga gospodarskoga društva, i čini u sebi savez domorodnih šumarah, kojih sastanci unaprèdjenje osobnog poznanstva, uzajemnu izmènu od iskustvah, mñenjah i pokušavanjah u krugu šumarstva i zvèrolovstva, osobito pako poznavanje i poboljšanje šumskoga gospodarstva u Horvatskoj Slavoniji za svèrhu imadu.«

Istorijski vrijedno je zabilježiti kako je tekao ovaj prvi zbor starih naših šumara u Prečecu 26. decembra 1846.

»Iza kako je na obće zahtèvanje »šumski poglavica Franjo Šporer zauzeo predsjedništvo, otvori g. šumski meštar Dragutin Kos sèdnicu ovim u sèrce dirajućim govorom.« Sam govor Kosov

²⁶ Schaper Julijo: »Pregledno izvèstje šumar. odsèka od pèrvoga dne 26. prosinca u Prečcu dèrzanoga sastanka«. G. L. 1847. S. 2—13.

Schaper Julijo: Izvèstje šumarskoga odsèka ustanovljenog u Prečcu dne 26. prosinca 1846.« G. L. 1847. S. 25—31.

suviše je velik, (csam štampanih stranica) a da bi ga mogli ovdje donijeti u cijelosti i ako bi to bilo istorijski vrijedno. Kos u istinu govori toplo i uvjerljivo te u svom govoru iznosi iste one misli, što ih je izložio u svojoj knjizi i u članku, što smo ga spomenuli. On je:

1. zabrinut za budućnost trajnog održanja šuma,

2. Konstatuje, da se šumarstvo Hrvatske i Slavonije nalazi na »neznatnom stupnju savršenstva« i gleda »sa žalostju kako se znanstveni pravac obertnosti u ravnodušnom pospanom stanju na hodi.«

Zabrinjava ga porast potreba, cijena, opadanje produkcije (prekomjerno krčenje, sječe, nepošumljavanje), sušenje hrastika (»kako se gorostasne, bezkonačne hrastove šule po osušenju vèrhovah k propasti približuju«), nepopularnost i nepoznavanje šumarstva, nestašica literature i škole, dolaženje stranaca šumara, slabo stručno obrazovanje, nepotpunost zakonodavstva, neprilike sa servitutima, oštećivanje šuma (»šumske opaćine«) i t. d.

U toku svoga govora poziva se Kos i na misli i predloge nekog Ljudevita Kačkovića, tajnika ugarskoga gospodarskoga društva, kojima potkrepljuje svoje izводе, o čemu smo već govorili.

No vrijedno je u cijelosti zabilježiti topli apel, što ga Kos — završujući svoj govor — upravlja prisutnima:

»Zato takodjer i mi števana gospodo drugovi! ovaj, kao i drugih gospodarskih društva naslèdovanja vrèdne primere bez štentanja (oklijevanja) slèdimo, na tešku stazu znanstvenoga naprèdka sèrčano stupimo, bratinski si ruke pružimo, da složnim sudèlovanjem pospano nedèlovanje našega šumskoga gospodarstva na novi život probudimo: — mi si naša na vlastito iskustvo osnovana mnènja i misli iskreno priobèćivajmo, u dvojbenih slučajih se međusobno posavètujemo i u obće svimi silami nastojmo, kako bi se u ono ožudjeno stanje stavili, da bj statistička razmèrja šuma Hrvatske i Slavonije, oscbito pako falinge (grješke) šumskoga gospodarstva vèredostojno na vidilo izneti mogli, i onda najshodnija srèdstva opredèliti, po kojih bi se ostarèlomu ovomu zlu čim bèrže doskočiti mogli.«

»Ovoj pako obće spoznatoj želji samo ćemo onda odgovoriti moći, ako se svi bez razlike časti — službe, — ili tehničkog znanja u jedno društvo složimo, koje bi isključivo samo unaprèdjenje šumskoga gospodarstva u Hrvatskoj i Slavoniji za svèrhu imalo,« — i koje bi se — poslè ustanovljenih pravilah — kao podružnica horv. slav. gospodarskomu društvu bliže priklopilo. Ovo društvo sklopiti i u život uvesti jedina je svèrha našega današnjega sastanka.«

Daljnji tok sjednice posvećen je pitanju pravila. Razabire se, da izradjivanje prvog nacрта pravila bilo povjereno Šporeru. Vjerojatno je da je za to imao biti upotrebljen prvi nacrt Kosov, o kojemu smo već izvjestili. Učesnik skupštine Schaper, koji pod konac sjednice izabran prvim tajnikom, molj Šporera »da bi blagonaklono obećana pravila šumarskoga odsèka skupštini priopćio, za da se od skupštine ispitati, i višjemu odobrenju podnèti mogu.« Šporer odgovara, »da bi on rado osnovu pravilah šumar-

skog odsjeka podnio, nu misli, da bi se objavljenje kao i pretresanje i odozrenje pravilah na pèrvu buduću skupštinu odgodilo, buduć da se za sigurno nadati mogu — da će druga skupština mnogobrojnija, i time obće satvorene odluke od većega uspěha biti, osobito kada važnost ovoga predmeta najveću obzirnost iziskuje«. Ovaj predlog bude jednodušno primljen. Samo se Kos diže i upozorava, da kod izradjivanja pravila valja uvažiti okolnost, da bi šumarski odsjek imao biti organizovan kao podružina Gospodarskoga Društva pa bi prema tome pravila njegova morala biti u skladu sa pravilima samoga društva. Kosovo »mněnje bi obćenito pohvaljeno« i njegov predlog prihvaćen.

I u toku preostalog dijela sjednice opet najživlje učestvuje Kos. Prije svega on referiše o stručnim pitanjima,²⁷ koja su iste godine mjeseca septembra raspravljena na skupštini njemačkih šumara u Gracu. Kos je bio zvanični delegat Gospodarskoga Društva na tom sastanku. Od svih tih pitanja učesnike je najviše zainteresovao Birmannov način sadnje. Na traženje učesnika Kos vrlo detaljno prikazuje sam postupak (u izvještaju dvije štampane stranice) te na koncu preporuča, da se taj način pokuša u domaćim šumama. Nakon njegova izvještaja »slědilo je živahno pretresivanje« ovoga pitanja i zaključeno je, »da se pokušenja čine, i da se o uspěhu u svoje vrěme izvěstje dade.«

Po dovršenoj debati riječ uzima opet Kos u cilju, da potakne učesnike na rad do naredne sjednice. On predlaže da se prouče i spremne za raspravu na narednoj sjednici ova tri pitanja:

1. Saopćenja o novim događajima i pojavama, koje se odnose na šumarstvo i lovstvo Hrvatske i Slavonije.

2. Kako treba postupati sa starim hrastovim šumama, koje su izložene poplavama. da poslije sječe u njima ne bude odviše korova, kako da se samonikli hrastov pomladak nasipima osigura od povodnja i kako da se naskoro »zagusti« (sklopi?)?

3. Bi li dobro bilo, da se dvijesta do trista godišnji hrastovi, koji su suhovrhi. a ipak svake godine rodavaju žirom, ne posijeku još neko vrijeme s obzirom na znatan prihod od žirovine ili da se ovakove šume još i nadalje goje? Koja su mišljenja u tom pogledu bolja?

Ovi predlozi Kosovi budu primljeni i najveći dio skupštinara obeća, da će na ova pitanja do naredne sjednice pismeno i usmeno odgovoriti.

U toku daljnje sjednice iznosi Kos predlog, da se pristupi izradjivanju šumarske statistike. On je za tu sjednicu, priredio i razdijelio među skupštinare formulare, po kojima bi se ta građa trebala sabirati. Evo što sadržava takav formular:

²⁷ Birmannov način sadnje, korisni i štetni insekti, prirodno i vještačko pošumljavanje bukve, hrast i bukva u borbi sa četinarima, doba proredjivanja, sadnja crnogorice, posljeci krćenja, značenje i važnost paše u šumi.

1. »vlasnik (ime i obitalište). 2. Šumarsko osoblje. 3. Medje. 4. Podnebjje. 5. Položaj. 6. Zemlja. 7. Vode (rèke, potoci). 8. Velikoća šume, ili zemljomèrno ili po prilici. 9. Vèrste dèrvetja. 10. Šumske gospodarstvo. 11. Prava na dèrvo (dèrvaria). 12. Plod dèrvah. 13. Upotrèbljenje i prodaja dèrvah. 14. Druge keristi. 15. Šumski kukci i škodljivi uplivi 16. Lov.«

Po dovršetku raspravljanja, a na traženje skupštinara Šporer je opširno izložio osebine svoga »dèrvomèra« (dendrometra). Skupština je sa naročitim zanimanjem pratila ova izlaganja, pošto je Šporer poboljšao nèkije nedostatke toga nastroja tim načinom, da ga je duljeg načinio.« »Poslije izlaganja Šporerovog tumačio je Kos »podrobno i razumljivo« dendrometar Winklerov.

Nakon svega toga svi su se članovi upisali u spomenicu, koja je za tu svrhu specijalno priređena bila. Konačno je obavljen izbor prve uprave:

»Pèrvi prèdsednik g. Emil pl. André, šumarski i gospodarski savètnik više gospoštinah u Českoj itd.«

Pèrvi nadstojnik g. Franjo Šporer, šumar brodske narodne regimente br. 7.«

Drugi nadstojnik i izvjestitelj (referens g. Dragutin Kos, šumarski meštar svih gospoštinah horvatskih grofice Elizabete udove Erdödice član dopisnik gospodarskog društva u Kranjskoj itd.«

»Pèrvi tajnik g. Julio Schaper. šumarski meštar kaptola zagrebačkog itd.«

Drugi tajnik g. Nikola Lovrenčić, šumar kr. slobodnog grada križevačkog, varm. (županije) križevačke zemljomèrnik i prisèdnik.«

»Odbornici: g. Josip Panzner, nadziratelj šumah i zemljomèrnik bisk. gospoštinah u Horvatskoj. prisèdnik sl. varm. križevačke.«

»G. Antun Tomić, šumar narodne križevačke regimente.«

»G. Josip Sitta, komorski okružni šumar na Vèrbovyu.«

Prepušteno je, da pravila, koja će se pretresati na narednoj sjednici, odluče o tome, kako dugo ima trajati mandat ove uprave.

Pod konac sjednice raspravljano je pitanje, kad će se i gdje će se održati naredna sjednica. To raspravljanje bilo je vrlo živo, jer se članovi učesnici ne mogoše saglasiti, gdje i kad, da se održi naredni sastanak. Najveći dio učesnika bio je za to, da se naredna sjednica održi u Dubravi ili Moslavini mjeseca maja god. 1847. Nadstojnicima Šporeru i Kosu bude prepušteno, da oni izdadu opširnije upute o tom sastanku putem Gospodarskoga Lista i dnevnih novina.

Zaključnu riječ uzima Šporer kao predsjednik te poziva sve članove »na marljivo nastojanje i krèpko sudèlovanje u radu«. Nakon toga bude ta prva istorijska skupština naših starih šumara zaključena.

Svi učesnici bili su tom prilikom gosti kućedmačine Jurja Haulika, tadanjega biskupa zagrebačkog i predsjednika Gospodarskoga Društva.

(Nastavit će se.)

„DE NOTRE HISTOIRE FORESTIÈRE“ (SUITE). L'auteur étudie en détail les propositions et les travaux de Charles Kos, concernant l'encouragement de l'économie et de l'exploitation forestière et la création d'une union forestière. La première réunion dans ce but a eu lieu en 1846 près de Zagreb où la première union forestière des yougoslaves fut fondée (à suivre).

Ing. A. Šivic [Ljubljana]:

Gozdarstvo Slovenije leta 1923.*

po statističnih in drugih podatkih.

(Nadaljevanje.)

Gozdni kataster. Temeljem predpisov min. naredbe z dne 3. VII. 1873., št. 6953 vodi gozdarsko osobje polit. adm. uprave takozvani gozdni kataster v evidenci. V to svrhu je predpisan poseben izkaz (obrazec »F«), v katerem so podatki o posestnem stanju, gozdnem kraju, površini, kvalifikaciji in karakteristiki iz gozdno-policijskega stališča (§ 3, §6, 7, § 19 gozd. zak.) in iz gozdnogospodarskega stališča (visok, srednji, nizek gozd), o geognostičnih in hidrografskih razmerah vrsti drevja in sestavi vzrasti, o bo: niteti in obrasti. Dalje način gospodarstva in izkoriščanja. Pri- pomnjeni so gozdnopolicijski predpisi, priporočljivi način izkorišča- vanja, dosednji nedostatki, služnosti. Poleg tega splošne opombe o industriji in slično.

Nekatere izkaze je bilo treba p~~re~~delati, ker so zastareli, po- nekod je treba novih, ker stari niso bili za vse občine popolni ali pa na obmejnih krajih niso bili prevzeti od prejšnjih uprav.

Poleg izkaza »F« vodi se še specialen izkaz o gozdih, ki so pod posebnim javnim nadzorstvom, to so gozdi občin, agrarnih skupščin, nadarbin, cerkva, samostanov, delniških družb, pridobitnih gospo- darskih zadrug i dr.

V izpopolnitev gozdnega katastra izborno služijo pregledne gozdne karte, ki so v njih vrisane posamezne skupine gozdov, po- sebno pa tudi označeni varstveni gozdi in taki, ki služijo v obrambo drugih objektov. Te pregledne karte se izdelujejo s pomanjšanjem katastralnih kart, najbolj v merilu 1 : 10.000. Državnemu gozdar- skemu osebju so v svrhe gozdnega katastra te mape v uradno raz- polago pod gotovini pogoji, ki jih je potrdila delegacija ministrstva financ v Ljubljani.

Način, kako se najhitrejša in najprikladnejša izdelajo pregledne gozdne karte v pomanjšanem katastralnem merilu je pisec tega se- stavka podrobno obrazložil v »Šumarskem Listu«, glasilu Hrvatskog šumarskog društva u Zagrebu, letnik 1921, (str. 53 do 76).

Posamezni gozdni organi polit. adm. uprave so v zimski pe- riodi l. 1923. mnogo napravili v izboljšanje evidence gozdnega ka- tastra ter so risali tudi pregledne karte in zaslužita njih delovanje in trud primernega vpoštevanja.

* Zadnja vrstica na strani 39. se mora glasiti takole: 133.800 gozdnih po- sestev pod 5 ha, ali 35.02%.

H gozdnemu katastru spadajo še razni drugi izkazi, ki jih je voditi v točni evidenci. Nekatere izmed teh omenjam v nadaljnjih izvajanjih.

Oblastveno določeni zaščiteni in branilni gozdi. (§ 6. in 19 gozd. zak.).

Vpogled v evidenco teh gozdeh daje poseben izkaz šte. 2.) Iz njega je razvidno, da l. 1923. ni bilo skoro nikakih izprememb.

Šumske uprave vodijo posebne izkaze v detajlu po sodnih okrajih in so vsak posestnik in vsaka gozdna parcela vpisani.

Izpremembe kriterija gozdov, vpisanih v teh izkazih, so podvržene postopkom, opisanim v §§ 6 in 7 min. naredbe z dne 3. VII. 1873., šte. 6953.

Kdor pozna Slovenijo, mu je jasno, da je glasom izkaza največ zaščitene gozdov v visokogorskih okrajih in tam, kjer je kraška formacija.

Branilni gozdi so izločeni v varstvo železnic, cest in raznih drugih objektov.

Krčitve ali izpremembe gozda v druge kulturne vrste. (Glej izkaz šte. 3.).

Iz izkaza šte. 1), priobčenega na str. 36. l. 1925 Šumarskega lista« so bralci mogli posneti, da se opira pregled celokupne površine Slovenije kakor tudi celokupne površine gozdov in posameznih posestvenih kategorij gozda na davčni ali zemljarski kataster. Davčni kataster pa ne soglaša povsem z gozdnim katastrom, ki ga evidentno vodijo polit. šumske uprave (sreski šum. referenti). Zemljarski kataster namreč ne odgovarja popolnoma točno faktičnemu stanju kulturnih vrst in sicer iz sledečih razlogov.

Vsako leto dovoljujejo polit. gozdna oblastva velikemu številu prisilcev krčitev gozda v svrhu izpremembe gozdnega zemljišča v druge kulturne vrste, namreč v travnike, njive, vinograde, sadonosnike, stavbišča, in — ako le mogoče in se izkaže potreba — tudi v pašnike. Tako je bilo na primer leta 1922 v Sloveniji dovoljenih krčitev na ploskvah, ki se obsegajo skupaj preko 100 ha, leta 1923 pa — kakor kaže izkaz šte. 3.) — 71 slučajev na ploskvi v skupni izmeri 197.6399 ha.

Po izdanih dovoljenjih za krčitev se v vsakem posameznem slučaju v smislu zakona z dne 23. maja 1883. drž. avstr. zakona šte. 83, obvesti evidenčni geometer, da v zemljarskem katastru mesto gozda vpiše faktično poljedelsko oziroma drugo kulturno vrsto.

Kakor je razvidno iz ponovno omenjenega izkaza šte. 3.), se v zemljarskem katastru oblastveno dovoljene krčitve ne izvršujejo takoj, temveč po predpisih § 24 cit. zakona iz leta 1883 in § 9 zakona z dne 12. julija 1896., drž. zak. šte. 121.

Imamo pa tudi nasprotno mnogo zemljišč, ki so v zemljiškem katastru vpisana kot njive, travniki i dr., v istini pa so mladi in stari gozdi in jih posestniki oskrbujejo v svrhu lesoreje.

Da zemljarinski kataster ne more biti v skladu s faktičnim stanjem kulturnih vrst, je vzrok, ker v Sloveniji nebrojni mali gozdni posestniki pri raznovrstnih legah in položajih pozameznih objektov, ki jih tvorijo srednja in velika posestva, mnogokrat in posebno na manjših prostorih (posameznih delih katastralnih parcel) menjavajo kulturne vrste po gospodarski potrebi. Vzrok diferencam pa sta tudi cit. zakona iz l. 1883 in 1896.

Prvi odreja vsako tretje leto v vsaki katastralni občini periodično revizijo, pri kateri naj se ugotovijo vse izpremembe, ki predrugačajo stanje katastra.

Drugi odreja revizijo zemljiškega katastra posebno v pogledu trajnih kulturnih izprememb ter bi se imela revizija vršiti, počenši z letom 1896., vsako petnajsto leto.

Periodične revizije vsako tretje leto se od početka svetovne vojne (1914.) do prevrata niso več vršile in sicer radi pomanjkanja osebja, po prevratu pa so odpadle iz budžetarnih ozirov, ker ni dovolj kredita v te svrhe.

Revizija zemljarinskega katastra po zakonu z dné 12. julija 1896 se je izvršila prvič — in zadnjič v letu 1896.

Iz navedenega sledi, da na terenu poslujočemu geometru ni dana prilika, da bi mogel s pomočjo poizvedb na licu mesta v celoti odstraniti vsa nesoglasja, ki obstojajo v pogledu dejanske obstoječih gozdov, pač pa se posamezni primeri, ako se slučajno ugotovijo, izvršijo v zemljarinskem katastru.

Posestniki so sicer obvezani, da izpremembo pri svojih zemljiških naznanjih, vendar pa ne nosijo nobenih posledic, ako tega ne storijo. Zato prijavljajo posestniki samo take slučaje, ki so glede obdačenja njim v prid.

Pri izpremembah, ki se izvršujejo po letu 1896, in so bile prijavljene v smislu predpisov, mora evidenčni uradnik napraviti poizvedbo ter pritegniti občinskega predstojnika ali njegovega zastopnika ter posestnika in dva izvedena zaupnika, ki jih določi občinski zastop. Pri tem se je ozirati na podatke operatov zemljarinskega katastra dotične občine, posebno pa seznama zemljišč, ki služijo za vzorec in na podatke klasifikacijskega protokola. Dognano dejansko stanje mora evidenčni uradnik v smislu § 16 cit. zak. iz leta 1883 in izvršilne naredbe z dné 11. junija 1883, drž. zak. št. 91 popisati v posebni priglasilni poli, ki jo morajo podpisati vsi pri poizvedbi navzoči. Nesoglasja se morajo v to polo zabeležiti. Na podlagi te poizvedbe obvesti evidenčni uradnik stranko o vpoštovanju izpremembi obdelovalne vrste ter je poslednji odprt 30 dnevni rok, da se eventualno pritoži. O pritožbah odloča finančno deželno oblastvo, ki zasliši dva izvedenca, imenovana po pristojnih kmetijskih deželnih centralnih organih.

Ker pa — kakor sem omenil — ni dovolj kredita, evidenčni uradniki pravkar citiranih predpisov redno več ne izvršujejo in je zato nesoglasje zemljarinskega katastra s faktičnim stanjem kulturnih vrst vedno večje, statistični material pa vsled tega vedno manj zanesljiv.

Izkaz šte. 2),

o oblastveno določenih zaščitelih in branilnih gozdih.

Politični okraj	Zaščiteni gozdi				Branilni gozdi			
	Stanje konec leta 1922.	prirastek leta 1923.	odpisano leta 1923.	Starj ² konec leta 1923.	St nj ² konec leta 1922.	prirastek leta 1923.	odpisano leta 1923.	Starj ² konec leta 1923.
hektarov				hektarov				
Brežice	1.027'12	.	.	1.027'12	100'97	.	.	100'97
Celje	6.711'36	.	.	6.711'36	73'73	.	.	73'73
Črnomelj	5.002'16	.	.	5.002'16	.	.	.	.
Kamnik	7.805'54	.	.	7.805'54	.	.	.	.
Kočevje	30.260'35	.	.	30.260'35	.	.	.	.
Konjice	2.293'99	.	.	2.293'99	.	.	.	.
Kranj	23.727'57	.	.	23.727'57	411'69	.	.	411'69
Krško	7.708'59	.	.	7.708'59	380'81	.	.	380'81
Litija	2.993'98	.	.	2.993'98	346'48	.	.	446'48
Ljubljana	16.946'11	.	.	16.946'11	.	.	.	.
Ljutomer	251	.	.	251	.	.	.	.
Logatec	8.989'00	.	.	8.989'—	.	.	.	.
Maribor	5.772'62	.	.	5.772'62	.	.	.	.
Mozirje	16.496'00	.	.	16.496'—	.	.	.	.
Murska Subota z Dol.		1'16	.	1'16	.	.	.	14'—
Lendavo		.	.	.	.	.	.	.
Prevalje	1.511'00	.	.	1.511'—	14'00	.	.	.
Novo mesto	25.592'67	.	.	25.492'67	.	.	.	.
Ptuj	719'07	.	.	719'07	.	.	.	.
Radovljica	26.228'40	.	.	26.228'40	1.403'62	.	.	1.403'62
Slovenj. gradec	5.710'00	.	.	5.710'—	45'09	.	.	45'—
Skupaj:	195.498'04	1'16	.	195.499'20	2.774'30	.	.	2.774'30

IZKAZ ŠTEV. 3.

- a) o gozdnih ploskvah, ki so leta 1923, v davčnem katastru odpadle vsled krčitve ozir. prirastle vsled pogozditve zemljišč, ki doslej niso bila med gozde vpisana;
- b) oblastveno dovoljene krčitve leta 1923. (po gozdnem katastru) ne glede na to, ali so iste v davčnem katastru že vpoštevane, ali ne.

Politični okraj	V davčnem katastru je l. 1923.:				Oblast. dovolj. krčitve l. 1923. (po gozd. katastru)					
	odpadlo gozdne ploskve		prirastlo gozdne ploskve		do konca leta 1922, dovoljenih		prirastek l. 1923.		koncem l. 1923.	
	vsled oblastvene dovoljitve, izpremenili kulturo	na drug način	vsled pogozditve	na drug način	slučajev	ha	slučajev	ha	slučajev	ha
Brežice	.	0'0156	.	0'0921	551	419'4263	15	10.6364	566	430'0627
Celje	17.1037	.	10'1469	.	776	776'0524	21	157'8102	798	933'8626
Črnomelj	.	.	.	.	110	84.8942	.	.	110	84'8942
Kamnik	.	.	.	.	174	168'4500	.	.	174	168'4500
Kočevje	.	.	.	8'6271	183	171'4900	.	.	183	171'4900
Konjice	1'67	.	4'14	0'86	197	355'0988	3	2'3556	200	357'4544
Kranj	.	6'7898	331'7497	.	120	91'3114	2	0.6000	122	91'9114
Krško	15'00	2'06	.	.	1628	1.181'0016	9	5'9777	1637	1.186'9793

Politični okraj	V davčnem katastru je l. 1923.:				Oblast. dovolj. kriticke l. 1923. (po gozd. katastru)					
	odpadlo gozdne ploskve		prirasilo gozdne ploskve		do konca leta 1922. dovoljenih		prirastek l. 1923.		koncem l. 1923.	
	vsešč oblasstvene izpremenitvi kulturo	na drug način	vsešč pogozdive	na drug način	ha	slučajev	ha			
Litija	.	.	.	.	159	144.5700	.	159	144.5700	
Ljubljana	.	.	.	.	143	117.8454	.	143	117.8454	
Ljutomer	13.44	.	.	.	1	0.1900	4	13.4400	5	13.6300
Logatec	.	.	1.80	.	50	62.7683	1	1.8000	51	64.5683
Maribor	.	.	.	.	821	1.063.5700	3	0.8600	824	1064.4300
Mozirje	.	.	.	.	305	3.583.0000	.	.	305	3583.0000
Murska Subota z Dol. Lendavo	.	.	.	.	.	.	10	3.03000	10	3.0300
Novo Mesto	0.53	.	3.81	.	595	477.1867	.	.	595	477.1867
Prevalje	.	.	.	.	29	72.0000	.	.	29	72.0000
Pluj	0.3642	.	2.5356	0.9772	538	471.3300	3	1.1300	541	472.4600
Radovljica	.	0.6522	7.5042	0.0203	26	47.9792	.	.	26	47.9792
Slovenje gradec	.	.	.	.	254	518.0000	.	.	254	518.0000
Skupaj . . .	48.1079	9.5176	361.6861	10.5767	6600	9806.1643	71	197.6399	6731	10003.8042

Da se omogoči racionalna in temeljita revizija stanja glede gozdov in da se spravi v sklad zemljarinski kataster z gozdnim, je delegacija ministrstva financ tekom l. 1924 na prošnjo odseka A direkcije šum privolila v to, da se naroči okrajnim gozd. inženjerjem, (polit. šumskim upravam), da naj se o priliki službenih potovanj osebno prepričajo v pravilnosti opisa podatkov o gozdnem katastru, in potem naznanijo eventualno dognane difference med gozdnim in zemljarinskim katastrom v obliki naznanilnih listov pristojnemu katastralnemu uradu, ki bo radi poprave katastra ukrenil potrebno. V starem stanju naznanilnih listov imajo navesti okr. gozdarski inženjerji parcelne številke, imena posestnikov in kulturne vrste, označene v katastru, druge rubrike izpolni državni geometer sam: v novem stanju pa je navesti le parcele in sedanje kulturne vrste in označiti, jelj pritiče kulturna izprememba celo ali samo del parcele. Tiskovino: »Naznanilni list« dobijo polit. šumske uprave brezplačno od ljubljanskega katastralnega mapnega arhiva.

Sto odredbo je omogočeno delo v svrhu približanja zemljarinskega stanja faktičnemu stanju v naravi.

Glede podatkov izkaza šte. 2) imam pripomniti, da polit. šumske uprave vodijo detajlne izkaze o oblastveno dovoljenih krčitvah gozda za vsak slučaj posebej po katastralnih občinah in te zopet urejene po sodnih okrajih. Prijavljeni izkaz jih prinaša sumirane po političnih okrajih.

Za nekatere okraje se vodi evidenca pri polit. šumskih upravah že od leta 1882., v Prekmurju pa šele izza novejša doba. Največja krčitev (po ploskvi) je bila do konca leta 1923 v mozirskem okraju, kjer so se pred več leti dovolile izpremembe večjih planinskih gozdnih objektov v planinske pašnike. Velike so tudi kulturne izpremembe v vinorodnih krajih (krški, mariborski okraj). Leta 1923 je bila največja krčitev gozda dovoljena v celjskem okraju (157.8102 ha), radi potrebnega zasutja izčrpanih rudnikov v Trbovljah. Izprememba 331.7794 ha v gozd v kranjskem okraju se nanaša na gozdno obrast na sterilnem, strmem pobočju v perimetru hudournika »Reke« v Karavankah v davčni občini St. Urška gora in v takozvani »Krnici« v dačni občini pri Sv. Katarini.

(Nadaljevanje sledi).

„LES AFFAIRES FORESTIÈRES DE SLOVÉNIE EN 1923 (SUITE)“. La Slovénie est la partie la plus septentrionale de la Yougoslavie, située aux contre-forts des Alpes. L'auteur traite du cadastre forestier (Evidences en 1923, différences entre cadastre d'impôt et cadastre forestier, dispositions concernant la rectification du cadastre d'impôt selon les variétés de culture) Les forêts de protection et forêts en défens séparées par les autorités. (Table statistique.) Les défrichements. Table statistique, renseignements. (A suivre).

*Prof. dr. Adolfo Seiwerth [Zagreb]:**

Šumarska nastava u Čehoslovačkoj republici.

Davna želja čeških šumarskih stručnih krugova, da se osnuje za šumarsku struku visoka škola, ispunjena je školske god. 1919./20. osnutkom šumarskog odsjeka pored već postojećeg poljoprivrednog odsjeka visoke tehničke škole u Pragu, koji se sada zove »Visoká škola zemědělského a lesního inženýrství«, te osnutkom samostalne visoke (velike) poljoprivredne škole (Vysoká škola zemědělská) sa dva odsjeka (poljoprivredni i šumarski) u Brnu.

Visoka škola poljoprivrednoga i šumarskoga inženjerstva u Pragu ostala je kao samostalno odjeljenje u sklopu češke visoke tehničke škole. Njome upravlja profesorski zbor sa dekanom na čelu. Dekana bira prof. zbor iz sredine svojih redovitih profesora.

Visoka škola u Brnu osnovana je kao samostalna velika škola te je slično organizirana kao visoke škole tehničkoga smjera. Njom upravlja profesorski zbor s rektorom na čelu. Sa svakim od oba stručna odsjeka, t. j. poljoprivrednim i šumarskim, upravlja stručni zbor i dekan.

Školska godina traje na visokim školama u Pragu i Brnu od 1. oktobra do 30. juna i dijeli se na dva semestra. Zimski semestar počinje 1. oktobra i svršava 15. februara. Ljetni semestar traje od 16. februara do 30. juna.

Za redovite slušače primaju se absolventi čehoslovačkih srednjih škola (gimnazija, realki i realnih gimnazija), koji imaju maturalsnu svjedodžbu.

Apsolventi viših t. j. srednjih šumarskih škola primaju se samo onda, ako polože prijamni ispit određen naredbom ministarstva od 11. V. 1922., br. 24.651.

Apsolventi stranih srednjih škola primaju se na osnovi maturalsnih svjedodžbi osmo- i sedmno-razrednih srednjih škola, koje su u glavnom jednako organizovane kao državne čehoslovačke škole. Čehoslovački državljani, koji su svršili srednje škole u inostranstvu, primaju se, ako ministarstvo prosvjete prizna njihove maturalsne svjedodžbe ravnopravne sa čehoslovačkima.

Za izvanredne se slušače primaju oni, koji nemaju maturalsne svjedodžbe srednje škole, navršili su 18. godinu života i imaju takovu spremu, da bi mogli slijediti predavanja.

Apsolvente viših šumarskih škola u Čehoslovačkoj republici, koji se iskažu, da su s uspjehom svršili zaključni stručni ispit, može

* Pisac ovoga članka bio je u svoje vrijeme izaslan u Česlovačku da prouči uredene instituta za pedologiju. Kako je prof. dr. Seiwerth, češki dak te poznaje dobro češki jezik zamolili smo ga, da tom prilikom na samome vrelu prouči i stanje šumarske nastave te da za naš list napíše ovaj informativan članak. Pisac se vrlo spremno odazvao našoj molbi a mi ga evo iznosimo pred našu stručnu javnost.

profesorski zbor visoke škole (odsjeka) iznimno primiti za redovite slušače šumarstva na visokim školama ako s uspjehom polože dopunjujući ispit iz nastavnoga jezika visoke škole i odgovarajuće literature, iz matematike, fizike i deskriptivne geometrije u opsegu, kako se tumači na realnim školama, te ako pri tom pokažu i drukčije općenitu zrelost za visokoškolski studij.

O primitku takovih apsolvenata inostranih zavoda, odlučuje na predlog profesorskog zbora u pojedinim slučajevima ministarstvo prosvjete u sporazumu s ministarstvom poljoprivrede.

Studij šumarstva traje zasad na visokim školama četiri godine. Da bi se ustanovio uspjeh pojedinih predmeta, koji se predaju, obdržavaju se pojedinački i državni ispiti.

Prvi ili općeniti državni ispit obuhvata pripreme discipline, drugi ili stručni ispit obuhvata predmete, koji spadaju u stručni šumarski studij.

Predmeti prvog državnog ispita jesu ovi: osnovi više matematike, opća i specijalna botanika, dendrologija (s anatomijom drva) pedologija, niža geodezija, narodno gospodarstvo.

Predmeti drugog državnog ispita jesu ovi: uzgajanje šuma (sa šumarskom estetikom), obrana šuma, upotreba šuma, uređivanje šuma (sa šumskom statikom), šumarsko građevinarstvo.

Kod pristupa državnim ispitima imaju kandidati pridonijeti svjedodžbe o pojedinačkom ispitu barem s dovoljnim uspjehom.

Prvom državnim ispitu ima se redovno pristupiti na koncu četvrtoga semestra ili tokom petoga semestra do 15. decembra.

Kod prvog državnog ispita može ispitno povjerenstvo oprostiti kandidatu ispit iz onih predmeta, iz kojih je kao redoviti slušač visoke gospodarske škole napravio pojedinačne ispite barem s dobrim uspjehom. Može li kandidat pokazati svjedodžbama, da je položio pojedinačne ispite iz svih predmeta I. drž. ispita barem s dobrim uspjehom, tada ne treba uopće polagati prvi državni ispit i bude mu izručena svjedodžba o prvom državnim ispitu.

K drugom državnim ispitu mogu kandidati pristupiti na koncu osmoga semestra. Ispit se dijeli na praktički i teorijski.

Kod praktičnog ispita ima kandidat izraditi zadane zadatke. Zadatci odaberu se tako, da kandidat može pokazati svoju vještinu u upotrebljavanju nauke svih glavnih ispitnih predmeta: uzgajanje šuma, obrane šuma, iskorišćivanja šuma, uređivanja šuma i šumarskog građevinarstva. Zadatke, koji se zadavaju, određuje ispitno povjerenstvo i ujedno određuje ispitivače u prisuću kojih se imaju riješiti zadaci. Zadatci se rješavaju u prostorijama visoke poljoprivredne škole i nemaju trajati duže od 6 dana uz najviše osamsatni dnevni rad.

Uspije li kandidat na praktičnom ispitu, dopušta mu se pristupiti teorijskom. Ne uspije li, može ponoviti praktični ispit u kasnijem ispitnom roku, koji se odredi.

Usmeni se ispit vrši javno. O uspješno se napravljenom državnom ispitu izdaje svjedodžba, koja je providena pečatom ispitnog povjerenstva i koju ispostavlja predsjednik, a potpisuju svi ispitivači.

Tko želi da poluči akademski stepen doktora tehničkih znanosti (Dr. techn.) ima predložiti znanstvenu raspravu i načiniti strogi ispit.

Predmet znanstvene rasprave ima da bude samostalni znanstveni rad i ima obraditi predmet, koji pripada tehničkoj ili gospodarskoj, odnosno šumarskoj disciplini.

Rasprava mora biti, prema naređenju ministarstva od 5. II. 1923. br. 8.065/23—IV., prije ispita i z d a n a š t a m p o m.

Bude li rasprava odobrena može kandidat pristupiti usmenom strogom ispitu. Ispitni su propisi inače slični propisima za polučenje doktorata u gospodarsko-šumarsko fakultetu sveučilišta u Zagrebu.

Kandidat, koji je uspio na strogom ispitu, bude u prisutnosti rektora, dekana i promotora proglašen doktorom tehničkih znanosti, a o tom mu se izdaje diploma sastavljena u nastavnom jeziku.

Pregled naučnih zavoda visoke škole poljoprivrednoga i šumarskoga inženjerstva u Pragu:

Zavod za biljnu produkciju i agrokemiju (prof. Ph. Dr. Julius Stoklasa).

Zavod za agropedologiju, meteorologiju i klimatologiju. (prof. ing. Josip Kopecký).

Zavod za kemiju. (prof. Dr. ing. Jaroslav Formánek).

Zavod nauke o gospod. strojevima i enciklop. teh. mehanike. (prof. Dr. ing. Josip Anderle).

Zavod za fitopatologiju. (prof. Ph. Dr. Franjo Bubák).

Zavod za gospodarsku tehnologiju. (prof. Dr. ing. Václav Vilikovský).

Zavod pravnih i upravnih nauka. (prof. IU Dr. Franjo Kubec).

Zavod za uzgajanje šuma i nauku o šum. stojbini. (prof. Dr. ing. Josip Sigmond).

Pavod za zoologiju. (prof. Ph. Dr. Henrik Uzel).

Zavod za šumarsko građevinarstvo i uređivanje bujica. (prof. ing. Vojtěh Kaisler).

Zavod za uređivanje šuma. (prof. ing. Gabriel Jirsík).

Zavod za iskorišćivanje šuma i meh. tehnologiju drva. (prof. ing. Hugo Szalatnay).

Zavod za botaniku. (prof. Ph. Dr. Karel Kavina).

Zavod za opću i posebnu zootehniku. (prof. Ph. Dr. et M. U. Dr. Franjo Bilek).

Zavod za obranu šuma. (ing. Alois Nechleba).

Pregled naučnih zavoda visoke gospodarske škole u Brnu:

Zavod za matematiku i deskriptivnu geometriju. (prof. Dr. ing. Vladimír Mašek).

Zavod za botaniku i botanički vrt. (prof. Ph. Dr. Oskar Voždražka).

Zavod za geologiju, pedologiju, meteorologiju i klimatologiju. Ravnatelj.: geol. zavoda Doc. Dr. Otokar Gartner, pedološkog zavoda (prof. Dr. Rudolf Trnka), meteorološkog i klimatološkog Doc. Dr. Vaclav Novák.

Zavod opće kemije organske i anorganičke i analitičke kemije I. (prof. Dr. ing. Josip Knop).

Zavod za zoologiju. (prof. Emil Bayer).

Biološka pokusna postaja u Lednici (prof. Emil Bayer).

Zavod za agrikulturnu kemiju i analitičku kemiju II. (prof. Dr. Rudolf Trnka).

Zavod za gospodarsku tehnologiju (prof. Dr. ing. Otokar Kopecký).

Zavod za pravne i upravne nauke. (prof. Dr. Franjo Bilovský).

Zavod za političku ekonomiju. (prof. IU Dr. Eman. Schindler).

Zavod za nauku o gosp. strojevima i opće nauke o strojevima. (prof. ing. Josip Černý).

Zavod za ispitivanje gospodarskih strojeva. (prof. ing. Josip Černý).

Zavod za opću i posebnu zootehniku. (prof. Dr. vet., Josip Taufer).

Zavod za dendrologiju, fitopatologiju i bakteriologiju šumarstva. (doc. Dr. August Bayer).

Zavod za šumsku produkciju. (prof. ing. Josip Konšel).

Zavod za uređivanje i ocjenjivanje šuma i dendrometriju. (prof. Dr. Rudolf Haša).

Zavod za šumarsko građevinarstvo. (prof. ing. Ferdinand Müller).

Zavod za geodeziju. (prof. Dr. ing. Alois Tichý).

Zavod za obranu šuma. (prof. ing. Antun Dyk).

Zavod za iskorišćivanje šuma i šumsku industriju (prof. ing. Josip Opletal).

Zavod pripravnih tehničkih nauka.

Od spomenutih visokih škola nalazi se u osobito povoljnom položaju visoka gospodarska škola u Brnu. Visoka je škola smještena u dvije ogromne zgrade, u kojima se mogu razvijati njeni naučni zavodi, a pored toga dodijeljen joj je **šumski posjed Adamov** u neposrednoj blizini Brna.

Državna uprava preuzela je u veljači 1923. šumski veliki posjed Adamov od dosadanjeg vlasnika kneza Liechtensteina i pri dijelila ga kao školsko i pokusno dobro šumarskom odjelu visoke gospodarske škole u Brnu. Taj posjed ima površinu ca 7.135 ha i to šume 6.935 ha, polja 80 ha, livada 65.5 ha, vrtova 6 ha, pašnjaka 16 ha, gradilišta 3.5 ha i druge od poreza proste površine 29 ha.

Dobrom upravlja »upravni odbor« delegiran po profesorskom zboru šumarsko-inžinjerskoga odjela. Kao članovi i referenti treba da budu u odboru napose zastupnici ovih struka:

1. šumske produkcije; 2. iskorišćivanja šuma. šumske industrije i unovčivanja šumskih proizvoda; 3. uređivanja šuma; 4. šumarskog građevinarstva; 5. obrane šuma i lovstva; 6. pravne nauke

Na predlog upravnog odbora imenuje profesorski zbor. šum. inž. odsjeka jednog člana upravnog odbora predsjednikom na 6 godina.

Tekuće poslove rješava predsjednik, već prema naravi stvari, samostalno ili sporazumno s dotičnim referentom. Za rješavanje poslova ima predsjednik posebnu pisarnu. Činovništvo imenuje, otpušta i premješta se na prijedlog upravnog odbora, a podčinovnici i namještenici upravnim odborom.

U djelokrug uprave dobra idu sve stvari, u koliko nisu pridržane odluci ministarstva poljoprivrede. U financijalnoj se upravi treba držati propisa financijalnoga zakona.

Ministarstvo poljoprivrede pridržaje si stručnu, administrativnu i računarsku reviziju, dalje izvršenje prava patronata i odlučivanje ako se radi: a) o prodaji ili drugom otuđivanju nepokretnina u cijelosti ili od česti; b) o iznajmljivanju nepokretnina na vrijeme dulje od 10 godina ili ako prekoračuje godišnju najamninu u pojedinom slučaju svotu Kč 10.000.—; c) o zalaganju ili drugom ugovornom opterećivanju; d) o osobnim stvarima činovnika školskoga dobra.

Ministarstvu poljoprivrede pripada potvrditi: a) proračun i gospodarske šumske planove; b) računske zaključke; c) personalne predloge.

Pitanja navedena u ovom članu predlaže ravnateljstvo dobra ministarstvu poljoprivrede.

Školsko dobro Adamov bit će upravljano u tri smjera:

a) osobito kao objekt za obrazovanje slušača visoke poljoprivredne škole u Brnu;

b) kao državno dobro rentabiliteta;

c) kao dobro za šumske pokuse.

Ad a) Dok se radi o djelatnosti, koju će razvijati na dobru visoka poljoprivredna škola u Brnu u školske svrhe, bit će izdaci (troškovi) pokriveni iz odgovarajućih pologa ministarstva školstva i narodne prosvjete.

ad b) U tom smjeru bit će dobro upravljano i financijalno zasnovano po zasadama rentabiliteta.

ad c) Izdaci za šumske pokuse, koji će se izvoditi na školskom dobru, bit će pokriveni iz pologa što će ih u tu svrhu odrediti proračunom ministarstvo poljoprivrede.

Kakav je cilj na umu visokoj gospodarskoj školi u Brnu pri djeljenjem školskog dobra Adamov. razbire se iz članka prof. ing. Josipa Opletal-a u programu visoke škole za god. 1924./25. Pisac veli u tom članku među ostalim ovo: Svrha je visoke šumarske škole, da daje šumaru akademičaru obrazovanje osnovanu na širokoj osnovici prirodnih nauka. Ali tim ipak još nije iscrpen sadržaj naučne spreme. Ako hoćemo taj sadržaj prosuditi, treba se pitati, koje zahtjeve stavlja praksa na šumara, jer stog gledišta treba prosuditi, što ima visoka šumarska škola dati šumaru.

Zadatak je šumara prije svega samo gospodarenje. Dakle djelatnost pretežno tehnička sa svrhom stvaranja masa i vrijednosti. Osnov tom tvori cijeli niz opsežnih pomoćnih i stručnih disciplina

pretežno realističkog smjera. Tako treba šumar temeljitog znanja prirodnih nauka prilagođenih šumarskoj praksi, napose iz geologije s mineralogijom i petrografijom, botanike, zoologije, bakteriologije, kemije, meteorologije i klimatologije, dendrologije, pedologije, šumarske fitopatologije kao i srodnih poljoprivrednih struka na pr. iz kulture ljekovitog bilja, livadarstva, pčelarstva, ribarstva i patologije divljači. Nadalje treba manje ili veće znanje čisto tehničkih nauka tako napose iz osnova više matematike, geodezije, deskriptivne geometrije, fotogrametrije. Težište šumarskog znanja leži u njegovoj stručnoj spremi tako napose u uzgajanju, obrani i iskorišćivanju šuma, šumskoj industriji i nauci o stojbini. Posebna važna struka specijalnog šumarskoga znanja je nauka o uređenju šuma sa šumskom statikom i računanju vrijednosti šuma, dendrometrija i geodezija primjenjena u šumarstvu. Od velike je važnosti da šumarpoznaže šumarsko građevinarstvo, nauku o strojevima, enciklopediju vodnoga graditeljstva i elektrotehnike, šum. zgradarstvo, uređenje bujica.

To su sve znanja, koja šumar treba za provadanje ekonomske djelatnosti. Osim toga je šumar prinuđen da vrši i upravnu službu, a osnov je tomu opet čitav niz disciplina. Tako treba šumar da vlada naukom o narodnom gospodarstvu, osnovima javnog i privatnog prava, šumarskom politikom, šumskim i lovskim zakonom, naukom o šumskoj upravi zajedno s trgovačkom šum. naukom i računovodstvom, treba da ima znanja o agrarnim operacijama, o zemljišnoj reformi, o katastru, o tarifama, o bankama i burzama.

Taj ogroman kompleks heterogenih nauka, pretežno prirodoslovnog i tehničkog smjera, koje su dakle većinom osnovane na prirodnim pojavama i na spoznaji prakse, iscrpljuje se, sa malo iznimaka, četiri godišnjim sjedenjem na školskim klupama. Vježbe u laboratoriju i kratke ekskurzije u šume ne mogu pokazati upotrebu nauke u praksi, napose ne u čisto šumarskim disciplinama, o kojima se pretežno i radi. Iznimku čine samo 14 dnevne geodetske vježbe, koje su već bile gajene i na visokoj gospodarskoj školi u Beču i koje su također preuzete na naše visoke šumarske škole. Ove vježbe, koje daju slušačima priliku, da bi riješili veće suvisle zadatke u zemljomjerstvu i o čijoj se potrebi ne može sumnjati, dobrim su primjerom, kako bi trebalo mlade šumare uvesti i u druge glavne discipline. Ekskurzije, koje se poduzimaju za razgledavanje raznih gospodarskih mjera i kratke vježbe u šumi imaju zaista neku vrijednost. Ali ta vrijednost je razmjerno malena prema onomu, što bi škola imala dati svojim pitomcima i dade se prikazati poredbom čovjeka, koji je 4 godine promatrao uz stalno tumačenje obrtnika, kako se izrađuju cipele, pokućstvo i sl., a da pri tom nije naučio izrađivati dotične proizvode. Tako isto dolazi šumar poslije četiri godišnjega studija u praksu i unatoč tome, da je za cijelo to vrijeme slušao tumačenja o šumskim naukama, i često vidio šumu, stoji dugo zbunjen u svim slučajevima gdje se radi o provadanju raznih gospodarskih mjera. Konačno je onda stvar slučaja kakova učitelja nađe u praksi, koji bi ga uveo u praktičnu upotrebu stečenog znanja.

Dakle visoka škola ne zadovoljava kao naučna škola. Ona daje uistinu svojim pitomcima riječi, ali te obzirom na opseg šumarskog studija samo u veoma zbitoj formi, a zaboravlja ipak na to, da bi bile riječi uvedene u zbilji tako, kako to odgovara živoj praksi.

Sredstvom, da bi i taj zahtjev bio ispunjen, postat će školsko dobro Adamov. Dakako, ako bude izvršen dalje ocrtani program upotrebe ovoga dobra u svrhe visoke gospodarske škole.

Dodjeljenjem toga dobra treba da se profesorima omogući doticaj sa šumom u raznim smjerovima, kako to traži značaj disciplina, koje zastupaju dotični profesori. Valja im omogućiti da vrše pokuse i ispituju njihovu upotrebljivost u praksi. Uopće ima im se dati prilika da ostanu u vezi sa praksom, u kojoj su djelovali prije, nego li su nastupili profesuru. S druge strane treba i slušačima dati zgodu, da šumu uoče ne samo s gledišta raznih disciplina, nego da i sami sudjeluju, što je i najglavnije, u živom šum, gospodarstvu na osnovu tumačenja profesora držanih u školi i da postanu tako reći sastojci samoga gospodarstva.

Kako se drže teoretička predavanja pripremljena u sistemat-skoj formi isto tako trebat će učešće i saradnju budućih sumara u gospodarstvu školskoga šumskoga dobra urediti po promišljenom, tačno utvrđenom sistematski pripremljenom programu. Svakom slušaču treba dati prilike da saraduje u cijelogodišnjem toku gospo-darskih radova na polju uzgajanja, obrane i iskorišćivanja šuma, kod uređivanja šuma, šumskoga građevinarstva, šumske industrije, u upravi i t. d. tako, da sam svuda prihvati rukama i da mu znače-nje i provođenje svih tih radnja pređe tako reći u krv.

Samo ako se ispuni ova pretpostavka, bit će moguće utvrditi, da je visoka šumarska škola ispunila svoju misiju kao naučna škola i onda će se moći očekivati od apsolutenata, koji su bili na taj način školani, da će unašati u šumarsku praksu u punoj mjeri spoznaje šumarskih nauka.

U prvom je redu pitanje, kojim se načinom ima riješiti taj pro-gram praktičkog školovanja? Najprije treba priznati, da to nije mo-guće u četiri godine, koje su određene za šumarski studij. Možda će se prigovarati, da je vrijeme od dvije godine za pripravne pretežno prirodoslovne discipline dugo i da bi se dalo možda skratiti za jedan semestar. Dobiven pak semestar mogao bi biti posvećen šumarskim disciplinama, za koje je vrijeme od dvije godine tako kratko. Da u to vrijeme nije moguće pomisliti na dulje suvislo zaposlenje slušača na školskom dobru. Međutim valja naglasiti, da se ne smiju oklja-štriti pripravne discipline, jer tvore nužnu pripravu za sam stručni studij, koji odgovara karakteru visoke škole. Zato ne ostaje drugo, nego da se šumarski studij produži za jednu — petu — godinu.

Peta godina bila bi posvećena praktičnom školanju na dobru Adamov. Zasad kraj šumarski studij postat će tek potpun uvada-njem tog petog godišta. Treba uvažiti, da pripravne predmete slu-šači savladavaju razmjerno lako, jer su za njih donijeli već neku pri-pravu iz srednje škole tako, da su visokoškolska predavanja djelo-

mično opetovanje i produbljivanje srednjoškolskoga studija, te naučna se građa tih predmeta dublje usječe u pamet. Ali drukčije je to sa stručnim predmetima. Tu se susreću slušači s cijelim nizom novih disciplina, koje takoreći samo prolete njihovim mozgovima, pa ako im se neda prilika, da povežu predmete predavanja s praksom, izgubit će naučeno iz pameti isto tako brzo, kako su brzo stekli znanje za čas ispita. Naposljetku odgovarat će to u smislu drugoga — stručnoga — državnoga ispita, ako se premjesti na konac pete godine, jer samo potom imao bi ispit značenje stručnog — praktičnog ispita. Upravo je i svrha tog ispita, da bi pokazao sposobnost mladoga šumara za praksu. Proširenje visokoškolskih šumarskih studija ne će biti toliki teret za slušače i njihove roditelje; kako se to možda i čini u prvi mah. Naime pretežna većina slušača pristupa II. državnom ispitu i bez toga, tek nakon dužeg vremena po svršetku četvrtog godišta, a u materijalnom pogledu bit će znatno olakšan boravak slušača na školskom dobru Adamov. S tim petim godištem spojene razmjerno male žrtve ne stoje u nikakvom razmjeru prema velikom obogaćivanju znanja i proširenju vidokruga slušača, kao što i napretku, kojega će od toga imati šume. Također ne će time gubiti slušači od vremena svoje životne staze, jer većina će od njih i tako morati da čeka neko vrijeme poslije absolviranja škole na namještenje. Zato će biti za slušače korisnije, ako će umjesto takovog čekanja vršiti za njih najkorisniju praktičku pripravu na dobru Adamov.

Sretan je slučaj, da je šumsko dobro u najvećoj mjeri podesno, da služi potrebama visoke šumarske škole. U glavnom su te tri okolnosti, koje dolaze školi u prilog, t. j. 1. blizina Brna i dobra željeznička veza s tim gradom; 2. razlika geoloških i terenskih formacija, kao i prostornih razmjera, dalje bogata flora; 3. dvorac u Křtiny, koji se može lako preurediti za očitavalište profesora i slušača. Osim toga je na dobru u povoljnom položaju pilana, koja može biti korisno upotrebljena kao školska pila.

Veze profesora s dobrom u svrhu naučnoga istraživanja, kao što i pripreve za vježbe sa slušačima, treba si tako predstaviti, da svaki profesor obradi dobro u smjeru po njemu zastupane discipline i da izvodi pokuse, koje nalazi zgodnima za svoja istraživanja. Svaki profesor i docenat ima prilike i nastojat će da predoči pismom, slikom, zbirkama i drugim zornim načinom cjelokupnu sliku dobra. Ovim radovima imat će učitelji i asistenti stalnu vezu sa praksom svoje struke. Kod toga naći će se mnogo prilika za istraživanje i predočivanje utjecaja raznih mjesnih odnosa na razne pojave, što će zaista biti ishodištem raznim istraživanjima.

Da predočimo kakovu priliku daje dobro naučnoj i praktičnoj stručnoj djelatnosti profesora i docenata navest ćemo za niz disciplina način, kakovim bi se imale discipline izraditi pojedinim stolicama i docentima u vezi sa školskim dobrom.

Pisac onda navodi u kratko geologiju s mineralogijom i petrografijom, botaniku, zoologiju, pedologiju i biokemiju, meteorologiju i klimatologiju. Osvrće se na započetu kulturu ljekovitog bilja, na

livadno gospodarstvo, te ribarstvo, koje se može prakticirati u ribnjacima u Josefskoj dolini i nastavlja:

Veliko značenje ima dobro za geodeziju opću i primijenjenu u šumarstvu, fotogrametriju i aero-fotogrametriju i to kao za profesore, docente i asistente tako i za slušače. Prvi mogu provesti na dobru praktične vježbe, ispitati razne strojeve za mjerenje i pripremiti vježbe u tančine tako, da će biti omogućeno svestrano uvježbanje u razmjerno kratko vrijeme. Četrnaest-dnevna vježba iz geodezije bila je, kako smo i prije već spomenuli, jedina institucija te vrsti uvedena na visokoj gospodarskoj školi u Beču.

Razumljivo je da smo i mi primili tu instituciju, jer se ne da zamisliti, da bi iz škole izašao geodet, kojemu nije bila dana prilika, da praktički prerađi odslušani materijal o pomagalicama za mjerenje, o metodama mjerenja i o dogotavljanju planova i mapa. Takove vježbe iziskuju 14 dnevni boravak slušača s profesorom i pomoćnim silama vani, a za tu svrhu je u najvećoj mjeri podesno mjesto Křtiny. Dvorac će služiti za boravak i za domaću izradbu mjerenjem dobivenih podataka, a područje u okolici Křtiny pruža priliku za provadanje svih vrsti mjerenja. Dosadanje vježbe iz geodezije bit će proširene s vježbama iz fotogrametrije tako, da će se vrijeme vježbi produžiti otprilike na 3 sedmice.

U šumarskom muzeju u Křtiny bit će također odijeljeno mjesto za geodeziju i tamo će biti prikazan postupak mjeračkih radova za vježbe visoke škole na posjedu.

Najveću važnost ima dobro za profesore šumarskih disciplina, kao njihova stručna radionica u prirodi i kao pripravljaonica za vježbe slušaču.

Zavod za uzgoj šuma nalazi na dobru Adamov široko polje za svake vrsti pokusa i demonstracija. Tu se nalaze razna tla i sastojine razne vrsti i kakvoće. Na dobru nalazimo sitne i visoke šume, sastajemo se ovdje s pretvorbama sitnih šuma u visoke, tu su zastupana sve vrsti drvlja. Na dobru ima sastojina proizašlih iz vještačkog i prirodnog podmlađivanja, ovdje su bile provadane dobre ali također i ne posve besprikorne gospodarske operacije. Prijašnja je uprava posvetila također pažnju egzotičnom drveću. Uopće sastojine dobra daju vrlo šaroliku sliku s obzirom na mješavinu drveća. Na dobru je i niz šumskih rasadišta i t. d. To su sve stvari, koje daju uzgajatelju prilike k veoma brižnom promatranju i razmišljanju o uzgojnim problemima svake vrsti. Na dobru bit će osnovan šumarski arboretum, da bi i s ove strane bila upotpunjena slika šumske vegetacije.

Zavodu za uzgoj šuma bit će povjeren zadatak šumskih pokusa u struci uzgoja šuma, pa se i tu otvara zastupniku ove struke široko polje rada.

Zavod za obranu šuma nalazi na dobru Adamovu obzirom na različite sastojinske odnose, kao što i susjedstvo brojnih općina, mnoge pojave, koje se tiču obrane šuma, akoprem dobro ne trpi na sreću od elementarnih nezgoda i većih šteta prouzročenih insekti-

ma. Obranu šuma prati i ornitološka stanica, koja je bila osnovana na dobru god. 1924. po uzoru Berlepschovom. Uopće se misli veću pažnju posvetiti zaštiti ptica na cijelomu dobru.

U jednakom obimu razvit će se djelatnost zavoda za iskorišćivanje šuma i šumske industrije.

Dobro daje priliku za ekzaktno istraživanje iskorišćivanju glavnih produkata. Tako osobito označivanje iskorišćivanja, razne načine sječe, izradbe, sortiranje, slaganje i otpremu drveta, iskušavanje raznog oruđa i strojeva, izdavanje i organizacija rada, razni načini prodaje drva i t. d. Bit će moguće također slijediti razne načine iskorišćavanja sporednih produkata. Dalje je na dobru zastupan najvažniji ogranak šumske industrije t. j. piljenje parnom pilom u Adamovu. Pilu će trebati preudeliti kao uzorni školski objekt, na kojemu će moći biti ispitivani razni strojevi za obrađivanje drveta i metode rada.

U pilani izgradit će se s vremenom komora za parenje i sušenje drva, tvornica parketa, sanduka i t. d. U pilani upotrebit će se sve u takovim poduzećima uobičajene pogonske snage, t. j. parna, vodena, električna.

Zavod za uređivanje i procjenjivanje šuma s dendrometrijom ima zgode da prati na tom dobru ove discipline u raznim smjerovima. Dobro je veoma prikladan objekt za provođenje i ispitivanje raznih metoda uređivanja. Evidencija uređenja šuma i provođenje periodičkih revizija gospodarskih planova daje tomu zavodu priliku da ostane savremen u pitanjima uređivanja šuma.

I zavod šumarskog građevinarstva naći će na školskom posjedu priliku za saradnju kod gradnje i uzdržavanja raznih prometala. Na dobru je dosta gusta mreža drumova i cesta. Nekoje ceste trebat će rekonstruisati, a druge trebat će još graditi. U dogledno vrijeme imala bi se izgraditi šumska željeznica u Josefskoj dolini. Izvadanje ovih gradnja dat će zavodu šumarskog građevinarstva zgodnu priliku za saradnju i za pripremu vježbi slušača.

Navedeni šumarski zavodi izradit će materijal svojih disciplina u koliko se tiče školskoga dobra također i u obliku zbirki, mapa, modela, uzoraka, fotografija i sl. i pohranit će taj materijal u posebnim odjeljenjima šumarskog muzeja u Křtiny. Taj muzej, koji će se uostalom stalno nadopunjavati, dat će dakle sliku geoloških, pedoloških, botaničkih, zooloških, gospodarskih i produkcionih odnosa školskoga dobra Adamova. Muzej će tako dati slušačima kao što i strancima, koji će zaista mnogo posjećivati školsko dobro, veoma zornu informaciju o ovom posjedu.

Doticaj slušača s dobrom treba razlikovati u dva dijela i to:

1. vježbe i 2. praktički odgoj.

Ad. 1. Vježbe na šumarskom dobru bit će provedene uporedo s predavanjima svih disciplina, koje se bilo u kojem smjeru odnose na šumu izuzevši možda matematiku, deskriptivu, kemiju i slične predmete, za koje se vrše vježbe u sobama ili u laboratoriju.

U prilog će ići tim vježbama, ako se dobro, prema prije izloženom, naučno obrati, jer onda će moći profesor, poznavajući dobro,

unaprijed točno pripremiti i sistematski provoditi vježbe. Vježbe moraju s obzirom na program predavanja ostati u pravilu ograničena na vrijeme jednoga ili polovice dana. Svaki profesor, docent, asistent i slušač dobit će od uprave dobra za orijentaciju mapu školskoga dobra. Na osnovu orijentacije s pomoću mape, te prema dobivenim podacima predavanja moći će slušači u slobodnom vremenu i sami rješavati ili opažati pojave ili gospodarske mjere na školskom posjedu.

Takove vježbe može također vršiti i katedra za pravne nauke. Bit će naima vrlo svrsi shodno, budu li se protumačile razne gospodarske mjere pravnog značaja na samome mjestu.

Dakako ovakove vježbe ne mogu se ipak smatrati dovoljnom pripravom za praksu. One su samo niz ilustracija za predavanja. Dakle, one su nesuvisle epizode, koje nemaju zbiljnost praskе. Prelaz iz šumarskog studija u šumarsku praksu može biti omogućen samo ad 2. obaveznim jednogodišnjim praktičnim obrazovanjem na školskom dobru, a u tom zahtjevu i leži najveće značenje dodjeljivanja dobra visokoj šumarskoj školi.

Praktične vježbe u vremenu predavanja, kako je bilo o njima govora ad 1. bile su uvedene već i na visokogospodarskoj školi u Beču, a vrše se danas također u nas tako, da zasad zapravo nije mnogo dobiveno pridjeljenjem školskoga dobra. Napokon vježbe bi se mogle vršiti na privatnim posjedima u blizini škole, ali sistematično i praktično obrazovanje može se ipak samo dati na vlastitom školskom dobru.

Taj odgoj je za šumarsko zvanje neophodno potreban dopunjak teoretskog studija, jer upravo svrha je studija da odgoji šumara za upotrebu u praksi. Dosada bio je praktički odgoj prakticiran tako, da se je apsolvent visoke šumarske škole namještao u svojstvu eleva kod državnih ili privatnih šumarija. Bilo je to propisano trogodište za pripuštanje t. zv. ministerijalnom ispitu (za državnu službu) ili ispitu za šumarske ekonoame (za privatnu službu). Međutim kako iz iskustva znamo, nije uvijek postignut istaknuti cilj ovakvom trogodišnjom praktičnom pripravom. Ova je praksa u pravilu jednostrana, jer se obično odnosi na nekoliko struka, a i ove ne obuhvata savršeno. Ona oskudijeva na svakoj sistematičnosti i ovisna je vrlo često od raznih slučajnosti. U praksi izvan škole ne može se pored najbolje volje elev tako uposliti, da bi on imao prilike upoznat i vlastitog posmatranja sve one brojne struke svoga zvanja. Pače i samoj upravi, (osim u državnoj političkoj službi i u službi gradnje bujica) je upotreba eleva jednostrana i tu nijesu ništa koristili razni propisi, koje je naređivala na pr. austrijska državna šumska uprava, a niti naređenja o načinu upotrebe eleva u službi.

Dalje je za eleva vrlo važno, da li je njegov pretpostavljen imao potrebnu sposobnost i mogućnost, da bi ga uveo u praktičnu službu. Pretpostavljeni — instruktor — treba da ima, da bi njegovo vodstvo bilo na korist elevu 1. dobru volju; 2. dosta vremena i 3. mora da posvema vlada strukom. Ako nema instruktor samo jednu od ovih

predpostavki; što je žalibože u praksi pravilom ne će biti uspjeha pridjeljenjem eleva takovomu instruktoru. Upravo najbolji činovnici, koji bi mogli biti elevima najbolji instruktori redovno su opterećeni poslom tako, da im ne preostaje vremena, da bi se kako treba zauzeli za eleva, koji im je dodijeljen. Nema li instruktor dobru volju ili ne stoji na visini svoga zvanja, onda je sve već unaprijed izgubljeno. I tako se događa, da elev prolazi 3 godine šumom, da nije tako reći šumu ni vidio. On nije obuhvatio suvislosti pojava, koje se odigravaju oko njega i kojima je često bio i on sam tek sastojak.

Dakako ima pojedinih primjera, gdje je elev ponesao iz prakse mnogo koristi, ali to je gotovo sretan slučaj, da se je namjerio na instruktora, koji je vodio brigu o njegovom praktičnom stručnom obrazovanju.

Ali praktično obrazovanje je najvažniji dio odgoja šumara i zato nesmiye ovisiti o slučaju, nego mora biti provedeno sustavno po određenom programu. A tomu treba da posluži školsko dobro Adamov, koje je u tu svrhu u najvećoj mjeri podesno. Ako se budu slušači visoke šumarske škole poslije 4 godišnjeg teoretskog spremanja zadržavati još jednu godinu na školskom dobru Adamov i ako budu tamo vršili sve radove pod vodstvom visokoškolskih profesora s dugogodišnjom šumarskom praksom i uz stalan nadzor posebnog inspektora te budu li oni saradivali kod svih radova, koji se nalaze u prirodnom optičaju jedne gospodarske godine, onda će biti postignut vrhunac onoga, što može dati škola svojim pitomcima. Tim će biti i dana garancija, da će se šumari, koji stupaju u praksu s takovim školovanjem, snaći odmah od početka svoga djelovanja u svim pitanjima šumskoga gospodarstva i šumske uprave.

Ovaj način praktičnog obrazovanja nije uostalom ništa drugo, nego proširenje dosadanje institucije praktičkih vježbi iz geodezije na druge, prije svega šumarske discipline. Kako danas nikomu ne pada na um, da bi smatrao suvišnim suvisle 14 dnevne vježbe iz geodezije, jer profesor geodezije održava sa slušačima za cijelo vrijeme predavanja kraće vježbe kao ilustracije predavanjima, tako se moramo obratno zglašati, da se ono, što se smatra nužnim za geodeziju, inače važnu, ali za šumara ipak samo pomoćnu nauku, ne smatra se nužnim za discipline šumarske produkcije, dakle glavne šumarske nauke.

Kad uvedemo peto godište visokoškolskog studija za praktičko obrazovanje šumara i kad budemo vidjeli njegove rezultate obrazovanja, zglašat ćemo se nad zaostalošću dosadanjeg gotovo isključivo teoretskog obrazovanja. Ako se uvaži, kako je razmjerno kratko vrijeme od 4 semestra za one brojne i opsežne stručne discipline, koje su slušačima većinom posve nove, onda moramo priznati, da se slušači, koji su upravo u to vrijeme opterećeni ispitima, uopće ne mogu uživjeti u te nove predmete. Jedva što je slušač prošao materijal jednoga predmeta, već na njega navaljuje drugi tako, da ne nađe dovoljno mira i nužnu orijentaciju, da bi predavani predmet probavio, dopunio i učvrstio literaturom. Šteta je, da takovi slušači sa slabo fiksiranim stručno teorijskim znanjem odilaze u praksu,

gdje se u kratko vrijeme dobar dio tog znanja izgubi iz pameti, umjesto da se to znanje učvrsti, sredi i produbi sistematski priređenim djelovanjem šumarske prakse na školskom dobru.

Praktičko obrazovanje slušača visoke šumarske škole u petoj godini njihovog naukovanja treba si predložiti tako, da slušači stanu cijelu godinu na školskom dobru i da se tamo uposle kod svih gospodarskih radova i poduzeća dobra, kod obrane šume, kod izrađivanja osnova, proračuna i t. d. Slušači bi sarađivali, kako je već bilo rečeno, u radovima profesora i docenata u koliko su ti radovi u vezi s dobrom. Slušači bili bi dužni rezultate radova i posmatranja, stečena iskustva i sl. sustavno izraditi u posebnim elaboratima. K tomu svemu može upravo idealno služiti, kako je već prije rečeno, školsko dobro Adamov i dvorac u Křtiny.

Slušači bi imali u dvorcu zajedničku opskrbu. Tamo bi bile radne prostorije kao za slušače tako i za profesore. Šumarski muzej predloživao bi danomice slušačima sliku dobra u svim smjerovima i dao bi im pobudu za promatranje i za razmišljanje za vrijeme šetnja školskim dobrom. Křtinsko zatišje sa morem šume, koje se rasprostire naokolo, bilo bi pak slušačima najljepše središte za intenzivni stručni rad, a po svagdanjoj radoti i mjestom nesmetanog otpočinka.

Slušači bi vršili sve gospodarske radove po promišljenom i unapred tačno određenom programu, sezonske radove onako, kako se redaju u vrijeme gospodarske godine.

Tako početkom zimskoga semestra, u listopadu, obavljaju se proređivanja, dovršuje se označivanje sječe podmlađivanja, sa kuplja se šumsko sjeme i t. d. U novembru se obavlja sječa, izrađuje i izvlači drvo i t. d.

Zimi se nastavlja s proizvodnjom drveta, i trusi sjeme.

Proljeće je doba zašumljavanja.

U ljeti se označuju sječe podmlađivanja, izrađuju se izvale i vjetrolomi i sušci, popravljaju ceste i međe, grade nove ceste i t. d.

Cijele se godine promatraju i uništavaju škodljivi kukci, nadzire lov, motre i njeguju ptice i t. d.

Na dobru će se provodati trajni i godišnji radovi uređivanja ne samo po jednom, nego i po drugim novim načinima, a i k ovim radovima pritegnuti će se slušače.

Slušači bit će zaposleni odgovarajuće vrijeme i na školskoj pilani u Adamovu, da upoznaju ovu najvažniju granu šumarske industrije.

Slušači vršit će i službu obrane i konačno će im se dati prilika, da sarađuju kod radova u pisarnama, kod vođenja knjiga i uopće kod administracije školskoga dobra. Što se vremena tiče to će zaposlenje slušaču po pojedinim disciplinama biti razdijeljeno tako, kako to zahtijeva postupak rada po godišnjoj dobi.

Slušači bit će također dužni vršiti sve ove radove kao radnici ili akordanti uz običajne nadnice iz odgovarajućih proračunskih pologa školskoga dobra. Ova zarada znatno će umanjiti novčane žrtve slušača za petu naukovnu godinu. Taj način zaposlenja imat će za slušače u smislu naučnog obrazovanja veliko značenje, jer se tim

budući šumar rješava nedostataka, koji tište šumare s dosadanjem naobrazbom. Šumari ne će biti onda gotovo danomice prisiljeni prosuđivati, ocjenivati, akordirati i sl. poslove, koje nijesu sami nikad radili i za koje ne mogu imati pravog razumijevanja. Kako će budući šumar, koji je sam izvodio lopatom i motikom u ruci kulture, koji je obarao stabla, izrađivao i razvrstavao drva, koji je budakom radio kod gradnje cesta, koji je posluživao pilu jarmaču i t. d. posve drukčije prosuđivati i ocjenjivati takove dnevne poslove šumskog gospodarstva, nego onaj, koji je samo slušao predavanja o vršenju tih radova, a provadanje njihovo možda promatrao na časak kod ekskurzija.

Završetak praktičkog odgoja tvorit će ekskurzija (14—21 dan) na koncu desetog semestra. Ekskurzija bit će tako upriličena, da li slušači mogli vidjeti prije svega šumske oblasti i gospodarske uređaje, koji se razlikuju od onih školskoga dobra ili kojih tamo uopće nema (Karpatske šume).

Na taj način bi se slušač tako svestrano upoznao sa šumskom praksom, da mu ne bi bilo ništa nepoznato iz tekućeg šumskog gospodarstva kod ulaza u istinsku praksu.

Ako bude škola dala takov kratičan odgoj svojim pitomcima, onda će moći skratiti dosadanja 3 godišnja praksa za polaganje t. zv. ministrijalnog praktičnog ispita na 2 godine. Na taj se način ne će produživati vrijeme za polučenje definitivnoga mjesta u državnoj službi ili mjesta samostalnoga šumskoga gospodara uvadanjem petog praktičnog godišta na visokim šumarskim školama.

Dakle, to je zadatak, koji će vršiti visoka šumarska škola pomoću dobra Adamov-a prvo: kao naučna škola.

Ali u tom ne smije ova škola vidjeti ispunjen svoj zadatak, jer nije još potpun šumar onaj, koji posjeduje znanje osnova šumarskog inženjerstva, nego onaj, koji je uz to i potpun čovjek. Time dolazimo drugom značenju visoke šumarske škole kao škole za uzgoj duha, i treće kao mjesta za uzgajanje zdravlja i tjelesne snage. Poznato je, da su američki inženjeri mišljenja, da treba svojstva, prema kojima valja cijeniti ličnost tehničara i kojemu osiguravaju uspjeh u životu, poredati ovako:

1. karakter, integritet, osjećaj odgovornosti; 2. ispravan sud;
3. energija; 4. razumijevanje za osebine radnika; 5. znanje osnova inženjerstva i 6. poznavanje gospodarskih pitanja i odnosa u prometu poduzeća.

Prema tomu pripisuju američki inženjeri takovu važnost čvrstoći karaktera, integritetu, osjećaju odgovornosti i daljim ovim svojstvima, koja uvjetuju uspjeh u životu, da stavljaju u redu tih svojstava stručno obrazovanje, dakle naučnu školu, tek na peto mjesto. U tom imaju američki inženjeri pravo, kad stavljaju karakter, integritet i osjećaj odgovornosti nad intelekt razuma, jer uzgoj prvih vodi čišćenju drugih, a ne obrnuto. Karakteran čovjek, koji pazi na svoje dužnosti, svladava teškoće, koje osjeća zbog nedovoljnog znanja, i postaje dobrim članom ljudskoga društva. Bez-

karakteran čovjek neznatan je, pa bio i te kako lukav, te može na koncu biti škodljiv svojim razvijenim razumom.

Primjere takovih pojava u obim smjerovima nalazimo i u sadašnjici našega naroda. Stoga moramo nastojati, da pojave prve vrsti učinimo općenitima i da zaprečimo razvijanje drugih.

Toj svrsi treba također da služi škola, koja nema biti, kao što je pretežno zasad, samo naučna škola, nego treba da je i škola za uzgoj duha, dakle moralni i građanski odgoj.

Veze profesora sa slušačima na dobru Adamovu dat će prije svega mnogo prilika za međusobno duševno zbližavanje i profesorima bit će omogućeno više utjecati na odgoj karaktera slušača, nego li je to moguće s katedre.

Način uposlenja na dobru pomoći će u jednakoj česti stručnom praktičnom obrazovanju kao što i moralnom i građanskom odgoju. Slušači, vršeći tvrdi tjelesni rad u zajednici, shvatit će značenje uzajamnog podupiranja građana i naučit će tako cijeniti radnika u njegovom poslu. Tjelesni rad, na kojega često školovani ljudi gledaju, kao nešto što je nedostojno inteligenta, doći će do uvažavanja. Slušači će shvatiti, da je tjelesni rad za svaki napredak u šumskom gospodarstvu isto tako važna komponenta pokretne sile kao i duševni rad.

Sve su to sredstva, koja bude u slušaču spoznaju njegova položaja kao šumara u kompleksu svih tih pojava, kojih je i on sam jedan sastavni dio, koja će u njemu probuditi i učvrstiti osjećaj odgovornosti, koja će očistiti ne samo njegovo moralno mišljenje i vladanje, nego i njegovo samopouzdanje i čvrstu volju, te koja će zato pridonesti sazrevanju izkristaliziranog individualiteta i čvrstoća karaktera. Upozna li mladi šumar u ovoj dobi moralnog i građanskog odgoja značenje svoga življenja, onda će on na sebi sam izgrađivati, kad stupi u praktični život. Što se tiče trećega zahtjeva, njegovanja zdravlja i tjelesne snage budućega šumara, kao neophodno nužne pretpostavke za redovito vršenje njegovih dužnosti, u punoj je mjeri osigurano načinom zaposlenja, kako se zahtjeva za praktički odgoj.

Slušači, kojima 15—16 godišnje sjedenje u školskoj klupi nije učvrstilo tjelesnu otpornost, imat će u posljednjoj godini školskoga odgoja priliku, da tjelesnim radom u svježemu zraku svoje zdravlje učvrste, svoje mišice ojačaju i svoje nerve umire. Toj će svrsi služiti i šport (osobito ski), koji će se umjereno gajiti.

Za stalno lokalno vođenje slušača po programu ustanovljenom predstojnicima zavoda za uzgoj šuma, obranu šuma, iskorišćivanje šuma i šumsku industriju, uređivanje i procjenjivanje šuma, te šumsko građevinarstvo, na koje će se struke pretežno protezati djelatnost slušača na dobru uz stalan nadzor i čestu saradnju ovih profesora, trebat će ustanoviti posebnog instruktora. Instruktor treba la je staloženiji muž sa duljom šumarskom praksom, besprikoran s univerzalnim šumarskim znanjem i građanskim vrlinama, koji bi nao s taktom, ali sa svom odlučnošću provesti svoju volju u stva-

rima praktičkog i građanskog odgoja slušača i koji bi si uz to znao sačuvati neograničeno povjerenje slušača.

Osnovni je uslov, da se ostvari ovaj program adaptacija dvorca u Křtiny za boravište slušača, profesora i docenata, te za smještanje zbirki, dalje adaptacija parne pilane u Adamovu za školske svrhe.

Obzirom na veliku važnost šuma i šumskoga gospodarstva po opće narodno gospodarstvo države došla je osnutkom visokih škola šumarska nastava do doličnog uvažjenja u Čehoslovačkoj. Ali ako bude pored toga još ostvaren nastavni program, kako ga iznosi prof. Opletal, tada će biti ova visoka šumarska nastava od koristi ne samo Čehoslovačkoj, nego i drugim državama, kojima će ona moći da posluži kao uzor.

„L'ENSEIGNEMENT FORESTIER SUPÉRIEUR DANS LA RÉPUBLIQUE TCHÉCOSLOVAQUE“. L'auteur, qui est professeur de la faculté de sciences forestières à Zagreb et ancien élève des Tchèques, donne une description détaillée de l'enseignement forestier en Tchécoslovaquie. La proposition d'introduire une cinquième année à leurs écoles supérieures (provenant des cercles forestiers tchèques) est de la plus grande importance.

Иван Исаев [Загреб]:

Шуме Северне Русије.

Није ово први пут, да се питање руских шума јавља на страницама Шумарскога Листа. Већ год. 1901. приликом велике шумарске изложбе у Паризу срећемо одлични чланак непознатог аутора о Шумарству у Русији.¹ Год 1902. наилазимо опет успели чланак С. Милутиновића »О шумарству Сибирске Русије«.²

Руске шуме, тако простране по својој територији, толико се због неједнакости климе међу се разликују, да се не може на ово неколико страница дати њихов опис. Једнако није могуће у овом кратком приказу приказати сву њихову важност и вредност не само по саму Русију већ и по оне државе, које су из Русије извозиле дрво.

Из својих шума добива Русија огрев за милијуне својих становника (код тога ваља узети у обзир дугу и строгу руску зиму), огрев за жељезнице и фабрике, који се троши због несташнице угља, грађевно дрво, дрво за индустрију папира, кемијску индустрију, за кућну индустрију и мали обрт, за производњу плетива из »мочала« и »лика«, за продукцију катрана: смоле, терпетина и т. д.

Из свега реченога види се, да шуме Русије с национално-економског гледишта представљају огромну вредност. Ако погледамо поред тога на руску шуму, као фактор међународне трговине дрветом, морамо и ту признати њену голему важност у животу државе.

Да ово поткрепимо навешћемо као пример, да је развијена немачка индустрија папира импортирала је год. 1913. из Русије чун руских шума. Енглеска импортирала је год. 1913. из Русије 7.500.000 м³ разног дрвеног материјала. Последњих година пред светски рат руски су се шумски производи продавали чак у Аустралију и Африку. Вредност експорта расла је од године до године тако те је год. 1913. досегла 163 милијуна златних рубаља (више него 81.5 милијуна долара).

Главна маса руског шумског богатства налази се на њеном северу. За то ако се југ Русије зове пољопривредним, њен центар и запад индустријалним, морамо север Русије назвати њеним шумским рајоном.

¹ »Шумарство у Русији«, III. Л. 1901. стр. 461—472.

² С. Милутиновић: »Шумарске вјести о Сибирској Русији«, III. Л. 1902. стр. 443—450.

Од почетка рата овамо није било готово никаквих обавештења о стању руског шумарства, трговини и индустрији. Тек у последње време почеле су из Русије стизати вести, обавештења и литерарни прикази, из којих се може створити приближна слика садањег стања шумског gospodarства у Русији и упоредити га са пређашњим.

Од великога је интереса у том смеру књига М. М. Орлова, професора Петроградског шумарског института.³ Она садржи велику количину статистичког материјала поред врло обилне садржине, која се односи на системе уређивања руских шума у појединим областима. Много података налазимо и у публикацијама Вишег Савета Народнoг Господарства.⁴ Ова научна експедиција проучила је губерније: архангељску, северо-двинску, олоњецку, череповјецку, петроградску, псковску и северни део Пјермске са укупном површином (без језера и река) од 160 милијуна десјатина.⁵ Ту се дакле ради о површини, која одговара укупној површини Француске, бивше Аустро-Угарске и Немачке према њиховим пред-ратним границама.

Укупна површина свих шума поменутога рајона износи 90 милијуна десјатина (неко 56% од укупне површине), што чини 70% свих шума европске Русије.

Према категоријама сопствености биле су шуме северне Русије пре револуције подељене овако:

1.) Државне шуме	69.765.904 десјатина
2.) Царске „ . . . (удјелне)	3.191.93 „
3.) Сељачке	5.597.949 „
4.) Приватне	10.955.633 „
5.) Остале . . . (цркве, манастири и т. д.)	286.855 „

Укупно 89.798.277 десјатина

Треба нагласити да у категорији државних шума нису укључене тундре, језера, мочваре и слично, што све чини неко 20 милијуна десјатина.

Удјелне шуме, негдања латифундија царске породице, сада су национализоване те су ушле — као и шуме приватних лица — у категорију државних шума. И већи део шума из категорије »остале« треба да се рачуна у државне шуме. Према томе данашња укупна површина државних шума северне Русије износи од прилике нешто преко 84 милијуна десјатина.

Што се тиче »сељачких« шума може се тек једна трећина изказане површине рачунати као шума. Преостале $\frac{2}{3}$ пострадале су за време револуције и рата, јер је у њима вршена посве нерацијонална сеча те велик део тих шума претворен у другу врст културе.

³ Проф. М. М. Орлов: »Очерки лесоустройства«, тисак Народнoг комисијата земледелија, 1924.

⁴ В. В. Фаас: »Леса северного рајона и их експлоатација«, Государственноје издатељство, 1922.

⁵ 1 десјатина = 1,09 ха.

Главне врсте дрвета у северној Русији јесу: бор (*Pinus sylvestris*), смрека (*Picea excelsa*), ариш (*Larix sibirica*), јела (*Abies sibirica*), лимба (*Pinus cembra*), бреза (*Betula alba, verrucosa*), јасика (*Populus tremula*), јоха (*Alnus glutinosa i incana*).

Споредне врсти дрвета јесу ове: *Sorbus*, *Prunus padus*, *Corylus*, и т. д.

Највреднија од свих поменутих врсти јест бор. Његово се дебло одликује правошћу и чистотом, нарочито онда ако је узрасао у склопу. Његова узгојна вредност повећава се још и тим, што он не ставља великих захтева на тло. Упркос неповољног стањашта а напосе хладне климе даје бор доста велик прираштај дрвне масе. Тако на пр. (према де Бедемару) износи попречни прираст на 1 десјатину

на	I	бонитету (свежи, глинені песок)	5.4 до 7.5м ³
"	II	" (свежи крупни, рах и глинені песок) 3.5 — 4.0м ³	
"	III	" (влажни глинасти свежи иловасті песок) 3.0 — 3.4м ³	
"	IV	" (иловача са ситним песком)	2.2 — 2.7м ³
"	V	" (суха тресетна тла, мокра хладна иловача) 1.3 — 1.9м ³	

Ови подаци, који се односе на петроградску губернију, сагласни су са подацима проф. М. М. Орлова.⁶

Напосе спомињемо још једну врсту дрвета северне Русије. То је патуљаста бреза, *Betula nana*, готово једина врста којом је обрасло много милијуна десјатина севера (тундре и мочваре).

Перцентуални однос побројаних врсти јест: смрека 43.9%, бор 39.1%, ариш, лимба, јела — 3.2% и листаче — 13.8%.

Ови бројеви су тек приближни, јер је од читаве површине шума северне Русије уређено и проучено само 10.5 милијуна десјатина, т. ј. 13% свих шума северне Русије. Од преостале површине 57% је проучено, но није уређено, а 30% није ни проучено, ни уређено. Ових последњих 30%, дакле 27 милијуна десјатина шуме, запремају простор 3.5 пута већи од свеукупне површине шума Југославије и представљају у потпуном смислу речи једну огромну област, која је још — *terra incognita*.

Прије него пређемо питању експлоатисања шума северне Русије неопходно је потребно, да наведемо податке о броју и густоћи становника појединих губернија. Ти подаци приказани су у приложеној табели.

Ови бројеви показују да је северна Русија, упркос огромној површини својих шума, релативно слабо насељена. Да слика буде што јаснија износимо ради упоређења ове податке.

У северној Русији отпада на 1 становника 9.23 десјатине, у Шведској — 3.4, Француској — 0.5, Немачкој — 0.4 десјатина.

Ова мала удаљеност северне Русије један је од главних узрока томе, да су се њене огромне површине шуме досада слабо експлоатисале. Истина је, да је због неповољних климатских прилика севера тешко онамо привући потребну људску снагу. По

⁶ Проф. М. М. Орлов: „Песнаја вспомогајелнаја књижка, 1922.

Г у б е р н и ј а	Укупна површина у десјати- нама	Површина шума у десјати- нама	‰ шума	Укупна количина становника	Отпада на 1 станов- ника десјатина
архангелјска	77.297.000	31.994.500	41	505.700	63.27
северо-двинска	29.619.000	24.299.000	82	857.30	28.30
вологодска	9.189.000	5.543.000	60	1.014.800	5.0
пермска	14.971.000	11.782.700	81	738.700	15.95
олонеска	9.699.000	6.413.100	66	376.300	17.04
череповјеска	6.223.700	4.470.900	71	750.600	5.95
новгородска	4.627.000	2.462.400	53	978.700	2.51
псковска	3.953.800	1.012.950	26	1.447.100	0.70
петроградска	4.083.800	1.819.400	44	3.197.800	1.52
Укупно	159.663.000	89.798.300	56.2	9.727.000	9.23

треба признати и то, да би се и ова препрека дала савладати, кад би били одстрањени други фактори, који ометају експлоатацију. Тај најнеповољнији фактор јест нестајица саобраћајних средстава у северној Русији. На тој огромној површини постоје сада само две жељезничке пруге. Једна је од њих ускотрачна и води од Вологде до Архангелска а једна широкотрачна још недовршена, која води од Петрограда до Мурманска. Поред тих двију пруга постоји још један огранак на Котлас. Код овакве нестајице жељезничких пруга могао би се транспорт дрвеног материјала вршити сплавовима на бројним рекама севера. Но већина ових река није употребљива за сплављење због слапова и затрпаних корита. Према томе те реке не могу доћи у обзир као саобраћајна средства све дотле, доклегод оне не буду регулисањем улепшене за сплављање. Из тога је разумљиво, да се крај данашњих прилика не може искористићавање ових шума извршивати у оној мери, како би то могло да буде уз довољан број ваљаних саобраћајних средстава. По мишљењу Фаасовом шуме северне Русије могле би потрајно годишње давати 17 (до 19) милијуна таксацијоних сажења⁷ (107 милијуна м³). А фактично је по свим губернијама онога краја год. 1913. издано концесија само за 1.9 милијуна таксацијоних сажења (или 18.38 милијуна м³) на пању и на 550 хиљада такс. саж. (5.3 милијуна м³) мртве шуме (лежевина, сухари и т. д.). Укупно дакле свега одређено за сечу 23.600.000 м³ или 22.5%, док је огромни остатак од 83.4 милијуна м³ годишњег прихода остао неискористен због неприступности. Но из свега тога се не смије закључивати, да је у свим губернијама проценат искористићавања дозвољене количине једнак. То се тиче у главном пет северних највећих губернија. Док губерније новгородска, черјеповјеска, петроградска и псковска, т. ј. губерније са највећим бројем житељства.

⁷ 1 такс. сажен = 6.3 м³.

и са развијеним саобраћајним средствима искоришћавају шуму скоро потпуно (90%).

Ове бројке показују, да северна Русија не може да искористи огромно богатство својих шума све докле, док њене реке не буду регулисане те изграђени потребни путеви и железнице. Одавде је разумљив и необичан начин експлоатације шума, који се не практикује нигдје другдје. То је т. зв. »рубка на пријиск« (то ће рећи неке врсти сеча на пробирање). Она састоји у томе, да се купцу шуме дозвољава, да по својој милој вољи те без икаквих посебних услова изабире стабла за сечу. Разумљиво је, да су радници купчеви по налогу свога послодавца секли само најздравија, најбоља и највреднија стабла. Што им се чинило неваљалим, остављали су или недирнуто или насечено. Такав начин сече дао је руском дрвету могућност да на светском тржишту остане готово без конкурената, но за то су страдале од таквог начина искоришћивања — руске шуме. Тек у последња 2—3 деценија почели су се дизати гласови против овог дивљачког начина искоришћивања, као и против вођења пробирне сече уопће. Почеле су се заводити чисте сече. Но свака борба против штетних начина искоришћивања шума била је ометана пространошћу територије, неуређењем шумске управе те нестацијом шумарских стручњака као и нижег персонала. На територији од 90 милијуна десјатина није још до недавна било никаквог правилног господарења. Ово се може донекле да објасни тиме, што је пријашња руска влада, а и сам народ гледао на шумско господарство као на споредну и помоћну грану народне привреде. Тек у последње време, када је потраживање шумских производа постало велико, а извоз дрвета у иностранство досегао 10 па и 12% (1923. год.) од укупне вредности експорта, почео је департаман шума у Петрограду са радовима око уређивања шума. Као почетак ових радова можемо рачунати год. 1897. Уређивање шума проводило се енергично, али ту се јавила као тешкоћа опет пространост територије и понесататк стручњака. Број таксатора био је премален, као и број образованих шумских управитеља. Из тога су разлога таксатори били принуђени да изводе своје радове тек приближно (»массоваја« таксација). Често пута пало је у дужност једном таксатору да у току летњих месеци изврши таксаторске радове за неколико десетака хиљада а понекад и стотина хиљада десјатина.

Ни управитељи шумарија нису били у положају да предузму било какове радове у циљу уређења својих шумарија, јер су оне својом површином премашале сваку норму. Њихова је површина износила просечно неколико стотина хиљада десјатина. А било је и таквих, којима површина износила неколико милијуна десјатина (тако је на пр. Мезенска шумарија имала 3,850.000 десјатина — дакле нешто мање од целокупне површине Швајцарске).

Нижег шумског особља није било довољно те према подацима поменуте »експедиције« стање год. 1915. изгледало је овако:

Отпадало је	на 1 надлугара	1 лугара
у архангелској губернији . . .	158.000 десјатина	88.000 десјатина
„ сјеверо-двинској и вологодској	64.600 „	17.200 „
„ пјермској	37.000 „	12 000 „
„ новгородској и церјеповјецкој	12.300 „	2 000 „
„ олоњецкој	36.300 „	8.000 „
„ петроградској	5.000 „	1 200 „
„ псковској	4.500 „	500 „

Када су год. 1917. дошли на владу комунисти они су одмах почели повећавати број шумарија те тако смањивати њихову површину. Тако на пр. у петроградској губернији, у којој је искористивање шума било најинтезивније, постојало је год. 1915. деветнаест шумарија са просечном површином од 19 хиљада десјатина. После национализовања царских и приватних шума (год. 1921.) број шумарија повећао се на 68. Али број потребних шумарских стручњака није био довољан те једини руски шумарски институт (у Петрограду) није могао за тако кратко време спремити број шумарских инжењера (лесовода) па је влада била принуђена да упути шумарија повери лицима без више стручне спреме. Код овога треба још узважити, да се број шумарског особља смањило за време светског рата а особито за време грађанског рата а и због емиграције.

Овакове мере и прилике нису могле да буду од користи по шумско господарство. Вероватно је, да је до те спознаје дошла и влада те се у последње време појавио пројекат, да се отвори још један шумарски институт за образовање вишег шумарског персонала за северну Русију. Остварење ове намери чини се проблематичним ради финансијских тешкоћа и несташнице потребних професора.

Поред тога данашња влада намерава, да у том крају отвори читав низ нижих шумарских школа за образовање надлугара и дугара. Но и та је ствар проблематична са разлога, што смо их мало пре навели. И овај циљ могао би се за најпречу потребу довести на тај начин, да шумарски персонал сам узгоји потребне чуваре шума.

Да слика о стању шума северне Русије буде потпуна, износимо још неке податке октамонској трговини и индустрији, у којима смо до тих података могли доћи.

Шумски производи северне Русије продају се и на унутарњем и на вањском дрварском тржишту. На унутрашње тржиште долази сва т. зв. »мртва шума« (5.318.000 м³ — год. 1913.) и нешто »живе« шуме (на пању). Тим се подмирују потребе становника северних губернија и суседних централних губернија. Нажалост немамо при руци података о потреби дрвета градова и варошица северне Русије, тек знамо, да је године 1921. из северних шума добио Петроград 11 милијуна м³, а из Вологодске губерније Москва четврт милијуна м³ огревног дрвета. Исто тако немамо података за оне градове централне и јужне Русије, који добивају дрво са севера.

Вањска трговина са шумским производима водила се преко лука Архангељск, Месењ, Онега, Кола, Печора и др. на Белом мору, а Петроград, Кронштат, Рига, Ревел на Балтијском мору. Купци су били: Енглеска, Француска, Њемачка, Белгија, Холандија, Норвешка, Италија, а у последње време Африка и Аустралија. Сам извоз пиљене робе из луке Архангељска износио је год. 1913. 287.820 штандарта.⁸ Дакле од прилике 1,345.000 м³. На петроградску и кронштатску луку извезено је исте године 1,460.000 м³ пиљене робе. Укупну суму извезенога дрвета преко лука Белог мора и Леденог океана у години 1911. показују ове бројке:

1.) Преко лука Белог мора и Леденог океана у години 1911. показују ове бројке:

у обрађеном стању	48,781.000 пудова ⁹)	= 800.000 ^t
у необрађеном стању	16,981.000 „	= 278.500 ^t

2.) Преко лука Балтијског мора

у обрађеном стању	136,562.00 пудова	= 2,239.000 ^t
и у необрађеном стању	78,131.000 „	= 1,281.000 ^t

Ове су бројке расле сваке године све до рата (1914.—1918.). Почетком рата експорт рускога дрвета знатно је спао једно ради понестатка радне снаге (мобилизације) а друго ради недостатне иностране тонаже. Дрво северних шума било је експортирано по највише на иностраним бродовима услед чега је — како је и разумљиво — руска трговина много трпила. За време рата нагомилала се у руским лукама огромна количина дрвног материјала. Само у северним лукама г. 1916. била је спремљена за извоз количина дрвета у вредности од 41,000.000 златних рубаља. Повремена окупација Архангељска по Енглезима (год. 1919.) знатно је смањила те залихе (дрво се живо извозило у Енглеску и Француску), по поред свега тога дрвног је материјала било још тако много, да су совјети до недавна трговали дрветом на рачун старих залиха. На жалост не могу да изнесем података у цифрама о совјетској трговини дрветом. Истичем само интересантну чињеницу, да су се у периодичкој штампи од год. 1922.—24. често јављали извештаји о томе, како су трговци дрветом, који су емигрирали у иностранство, налазили по европским лукама свој властити материјал, што су га они спремили били још пре револуције. Они су потраживали своје право на то дрво, услед чега је совјетска власт имала читав низ скандалозних судбених процеса.

Што се тиче дрварске индустрије на северу Русије треба приметити, да је она последни десетак година пред рат кренула напред гигантским корацима.

На првом месту треба поставити индустрију пилана. Из године 1912. при руци су нам подаци пиланске индустрије на северу Русије, који дају ову слику:

⁸ 1 стандарт = 4.67 м³.

⁹ 1 пуд = 16.4 кг.

у архангељској губернији	42	пилане са 15821 радника
„ северо-двинској и вологодској губер. 18	„	„ 2000 „
„ олонечној губеунији	18	„ „ 1500 „
„ черјеповјецкој и новгородској губернији 71	„	„ 5400 „
„ псковској	60	„ „ 2800 „
„ петроградск ј	100	„ „ 9000 „

Свега 309 „ „ 36.521 „

Од других врсти индустрија спомињем производњу покућства, индустрију целулозе и папира, која је ојачала последње време пред ратом, и појављивање фабричке индустрије за суху дестилацију дрвета. Поред тога била је врло развијена т. зв. занатска индустрија покућства, столарије, коларије, смоларења, добивање катрана, терпентина и т. д.

Закључујући тако овај кратки приказ шума северне Русије, не можемо а да не кажемо неколико речи о њиховим данашњим господарима.

Бољшевици, узевши власт у своје руке, почели су да енергично приводе у живот свој програм. Њихова се работа већ прве дане започела и на шумама. Површина државних шума порасла је са површине од 70 милијуна десјатина на 84 милијуна десјатина на рачун национализованих царских, приватних и »других« шума. Совјети су смишљали, како би у властитој режији експлоатисали своје северне шуме. Код тога морала им је помоћи национализована дрварска индустрија и трговина дрветом, што су је силом узели у своје руке. Но дрварска индустрија и трговина, лишени свога најважнијега подстрека — приватне иницијативе — пошла је брзим корацима ка свом потпуном уништењу. А у вези с тим страдало је и шумско господарство. Ево до каквих су резултата дошли бољшевици господарећи 7 година тима шумама.

Проф. М. М. Орлов каже: »Време је покренуло питање шумских концесија, за чије успешно решење је неопходно нужно проучавање и уређивање тих шума.«

В. В. Фаас у име Северне научно-индустријске експедиције предлаже:

»Што се наносе тиче шумско-индустријских предузећа, наше је мишљење ово: Искључивши оно мало предузећа, које треба да остану у рукама државе, а у циљу што бољега информисања о ценама дрвних продуката на иностраним тржиштима (што је неопходно нужно за правилно утврђивање цене дрвнога датеријала, који је одређен за продају из државних шумских управа) и неколико предузећа, којима је задатак, да задовољавају локално тржиште, а налазе се у рукама радничких задруга и колектива, сва остала шумска индустрија треба да буде препуштена приватној иницијативи.«

»Конечно и овдје неће бити друкчије, већ да се према приликама времена, што га преживљавамо, измиримо са учешћем иностраног капитала у шумско индустријским предузећима.«

Ови изнешени цитати говоре за то, да су шумарске специјалисте признали потпуну немоћ комуниста у њиховом шумском господарењу. Ту се комунистима јасно каже, да је правилно експлоатисање шума могуће само уз учествовање приватних лица и приватног капитала. Комунистима се предлаже да врате дрварску индустрију и трговину у руке приватних лица. Но за експлоатисање огромних шума рускога севера потребна су и обилна новчана средства. А тога после револуције у Русији нема. Комунисти су социјализовањем и национализовањем уништили руски капитал. Па што сад остаје бољшевицима? — Да предаду руске шуме страном капиталу на експлоатисање. Комунистима треба пара. У лову за новцем они не презају пред тим, да претворе богате и простране шуме севера у колоније странаца.

Са дубоким сажаљењем треба рећи гласно, да је тај процес — процес распродаје руских северних шума и заробљивање рускога шумарства по страном капиталу — већ започео. Како ће он тећи показаше скоро будућност.

„LES FORÊTS DE LA RUSSIE SEPTENTRIONALE“. En utilisation des données les plus récentes, l'auteur trace un tableau des forêts et de l'exploitation forestière actuelle dans la Russie septentrionale. Le résultat final du régime bolchéque est de soumettre l'industrie du bois à l'initiative privée et au capital étranger.

Ing. Stevan Ivanović [Osijek]:

Svedeno trgovačko kubisanje drveta (Francuske metode).

Ranije, dok je drveta bilo u izobilju, a transportne i komunikacione teškoće bile velike, te dokle otpaci, granjevina i sitnije ogrijevno drvo nije imalo nikakove trgovačke vrijednosti, obično se drvo prerađivalo na licu mjesta, u šumi, da bi se izbjeglo transportu otpadaka i da bi se sušenje izrađenih komada pospješilo te tako smanjila težina i olakšao transport.

U svakom slučaju oboreno stablo bilo je u najmanju ruku sjekirom obdjelano, skinuta kora, beljika i jedan dio okrugline donjeg dijela deblovine. Tek tako pridjelani komadi postajali su trgovački artikl, koji se izvažao iz šume, za razliku od današnje trgovine oblim drvetom.

Radi toga, a i radi neobične jednostavnosti, nijesu se ni kubisali okrugljaci — trupci u oblom — već ovi, donekle prerađeni, komadi, koji su predstavljali glavnu uporabljivu masu drveta. U tom su cilju u trgovini drva ponikli razni načini kubisanja ovih ođeljanih komada, od kojih su najvažniji i u općoj uporabi ovi:

I. Nesvedeno kubisanje četvrtinom opsega — namijenjeno jeli i smreki kao građevinskom drvu, koje je još u šumi očetvrtano, grubo ođeljano, sjekirom u izvjesnoj dužini na debljem kraju, dok je sredina predstavljala veću ili manju oblinu, a gornji dio je ostavljan nedirnut, osim što je okoran. Ovako ođelan komad pretpostavlja se da ima volumen jednak sa komadom kvadratična prereza, koji ima za stranu $\frac{1}{4}$ dužine opsega, izmjerenog u sredini komada, a za dužinu onu odnosnog komada.

Ovaj način kubisanja upotrebljava se i danas vrlo često u trgovini građevinskog materijala u krajevima abietuma i picetuma (Voges, Alpes, Jura), a sastoji se u tome, da se izmjeri opseg u sredini trupca prije ođelavanja, pa da se uzme od toga opsega $\frac{1}{4}$ i da se ta $\frac{1}{4}$ digne na kvadrat i umnoži dužinom trupca:

$$V_4 = \left(\frac{O}{4}\right)^2 \cdot l = \frac{O^2}{16} \cdot l \quad a)$$

Zbiljni volumen u oblom (sa korom), izračunat pomoću izmjerenog opsega, jeste:

$$V_{-g, h} = r^2 \pi \cdot h = \left(\frac{O}{2\pi}\right)^2 \pi \cdot l = \frac{O^2}{4\pi^2} \pi \cdot l = \frac{O^2}{4\pi} \cdot l = \frac{1}{4\pi} \cdot O^2 l \quad b)$$

Iz odnosa volumena u ođeljanom V_4 i volumena u oblom V :

$$\frac{V_4}{V} = \frac{\frac{O^2}{16} \cdot l}{\frac{O^2}{4\pi} \cdot l} = \frac{\frac{1}{4}}{\frac{1}{\pi}} = \frac{\pi}{4} = 0.7854 \dots \dots \dots 1.$$

proizlazi, da su otpaci ođeljavanja sjekirom u šumi malo jači od petine volumena u oblom, ili da je volumen ođeljanog komada malo veći od $\frac{3}{4}$ volumena u oblom.

II. Svedeno kubisanje petinom opsega — namijenjeno hrastovim komadima, koji idu za pilane i koji treba da su grubo sjekirom oštrobrižno ođeljani i očišćeni od beljike.

Ovaj način kubisanja zove se svedeno kubisanje petinom zato, što ono daje volumen jedne grede, čiju stranicu S nalazimo smanjujući prvo opseg stabla, izmjeren u sredini, za $\frac{1}{5}$, pa uzimajući od ostatka $\frac{1}{4}$, koju zatim dižemo na kvadrat i umnažamo sa dužinom (visinom)

dakle: $S = \frac{O - \frac{O}{5}}{4} = \frac{\frac{5O - O}{5}}{4} = \frac{\frac{4}{5}O}{4} = \frac{O}{5} \dots \dots \dots$ c) zato onda:

$$V_5 = \left(\frac{O}{5}\right)^2 \cdot l = \frac{O^2}{25} \cdot l \dots \dots \dots d)$$

dok bi zbiljni volumen istoga komada u oblom bio:

$$V = \frac{O^2}{4\pi} \cdot l \dots \dots \dots e)$$

Iz odnosa volumena u ođeljanom V_5 i volumena u oblom V :

$$\frac{V_5}{V} = \frac{\frac{O^2}{25} \cdot l}{\frac{O^2}{4\pi} \cdot l} = \frac{\frac{1}{25}}{\frac{1}{4\pi}} = \frac{4\pi}{25} = 0.502 \dots \dots \dots 2.$$

vidi se, da je svedeni volumen petine jednoga trupca približno jednak polovini volumena u oblom.

Ovaj način kubisanja hrastovih trupaca može biti koristan, da bi se našao volumen komada u oblom, koji se dobije, ako se petinom svedeni volum udvostruči.

III. Svedeno kubisanje šestinom — namijenjeno komadima, koji treba da budu ođeljani oštrobrižno u cijeloj dužini svojoj (bukovi i grabovi komadi i komadi debelih jela), pri čemu se postupa na taj način, što se uzme srednji opseg neođeljanog komada, pa se od istog opsega oduzme $\frac{1}{6}$, a od ostatka se uzme $\frac{1}{4}$ i podigne na kvadrat pa zatim umnoži dužinom odnosno komada:

$$V_6 = \left(\frac{O - \frac{O}{6}}{4}\right)^2 \cdot l = \left(\frac{\frac{5O}{6}}{4}\right)^2 \cdot l = \left(\frac{5}{24}\right)^2 \cdot O^2 \cdot l \dots \dots \dots f)$$

dok bi volumen istog komada u oblom bio:

$$V = g \cdot h \cdot \frac{O^2}{4\pi} \cdot l \dots \dots \dots g)$$

Iz odnosa volumena oštrobridno ođeljanog V_0 i volumena u oblom V :

$$\frac{V_0}{V} = \frac{\left(\frac{5}{24}\right)^2 \cdot \frac{2}{O^2} \cdot O^2}{4\pi} = \left(\frac{5}{24}\right)^2 \times 4\pi = 0.554 \dots \dots \dots 3.$$

vidi se, da je gubitak nešto manji od polovine volumena u oblom.

Ove metode kubisanja se napuštaju od vremena, kada su transportna srestva i komunikacije postale opće i od kada je drvo postalo pravi trgovački artikal, koji svuda nađe prođe, pa ma u kom obliku bio. Danas se rabe još u Americi, gdje se sa drvom mnogo ne štedi radi ogromnih zaliha.

Ali ipak gotovo sve francuske skrižaljke za kubisanje, kako stabala u osnovnom tako i u oborenom stanju, sadrže pored volumena, dobijenog pomoću mjerenja prsnog promjera i visine (dužine), i volumen izračunat ovim trima načinima pomoću opsega, mjerenog u sredini dužine, i to radi njihove ranije udomaćenosti i velike jednostavnosti.

Ove metode mogu biti zgodne uporabe kod privatnih posjednika šuma, koji rade u režiji, pa prodaju klasificirane sortimente građevnog i tvorivnog drva, jer je ovaj način kubisanja vrlo prost, te ga može vršiti bez znatnih pogrešaka i nestručno lice, kakva obično i imaju u službi manji posjednici, koji ne mogu držati stručno obrazovanog osoblja niti za nadzor, a niti za vođenje šumskog gospodarstva, naročito u krajevima gdje je razvijeno domaće zanatstvo: kolari, kačari i bačvari, stolari i drvodjelje.

„LES CUBAGES RÉDUITS DU COMMERCE“. Origine des cubages réduits Cubage au quart sans déduction. Détermination du volume d'une pièce par ce mode de cubage et son emploi actuel. Cubage au cinquième et cubage au sixième réduit Détermination du volume d'une pièce par ces deux modes de cubage. Les raisons pour lesquelles ils sont employés aujourd'hui et les cas, où l'on pourrait s'en servir encore.

Voir: Huffel = Économie forestière II.
Broillard = Le traitement des bois en France,
Chaudé = Barème de cubage
Rolleau-Roussière = Cubage des bois.

Настава и наука.

Šumarski kongresi. Poslje rata učestali su međunarodni kongresi za poljoprivredu. Napose Francuska i Italija nastoje da budu u središtu kretanja, koja idu za unapređivanjem poljoprivrede. U tom cilju trajno radi Međunarodna komisija za poljoprivredu u Parizu (Comission Internationale d'Agriculture à Paris) i Međunarodni Institut za poljoprivredu u Rimu (Institut International d'Agriculture à Rome). Ona prva organizovala je vrlo uspjeti XI. internacionalni kongres, koji je održan mjeseca maja godine 1923. u Parizu.

Šumarstvo je na tom kongresu nastupilo kao samostalna sekcija. No već ondje je delegat Španije iznio predlog, da u buduće šumarstvo organizuje svoje samostalne kongrese. Izgleda da je rezultat ovoga nastojanja već jasno vidljiv. Ovogodišnji XII. internacionalni kongres sazvan je za mjesec maj o. g. u Varšavu. No on je svojim programom obuhvatio samo poljoprivredu u užem smislu riječi, kako to razbiremo iz poslanoga nam programa. Šumarstvo je prepušteno zasebnom šumarskom kongresu.

Na organizaciji šumarskih kongresa u cilju proučavanja pošumljavanja krša i goleti, radi i »Liga zemalja sredozemnoga mora« (Silva Mediterranea, Ligue Forestière Méditerranéenne). Ona je i ove godine za mjesec juli projektovala svoj sastanak u Grenoble-u u Francuskoj, gdje će se u isto vrijeme održati i jedan šumarski internacionalni kongres.

Internationalni šumarski kongres u velikom stilu sprema Italija (zapravo Institut za poljoprivredu u Rimu) za maj 1926., te je već sad počela sa pripremama. Primili smo poziv i program rada pa ćemo se na njega osvrnuti opširnije u narednom broju.

O KONGRESU ZA PROUČAVANJE ZAŠTITE PTICA.

Ornitologija je od najvećeg interesa ne samo za naučnjake, koji rade samo u svom laboratoriju, nego baš za brojne prijatelje prirode i lovce. Ovo potvrđuju brojni članci u raznovrsnim listovima, stručne knjige i listovi.

Od svijlu grana ornitologije najviše pažnje i interesa predstavlja, van svake sumnje, seoba ptica, i zaštita ptica.

Sa gospodarskog gledišta ima znatan interes zaštita ptica, koja se naglo širi u naprednijim državama.

Tako u Sjedinjenim Državama Severne Amerike postoji skoro 300 društava za zaštitu i proučavanje ptica, a osim toga 10.000 tako zvanih »Ptčijih dečjih klubova« u osnovnim školama i gimnazijama. A koliko milijuna članova je upisano u ova društva? Teško je odgovoriti! Možemo samo kazati, da je jedno od takvih društava pre nekoliko godina imalo 700.000 članova!

Većina evropskih država ima društva za zaštitu i proučavanje ptica. Rad ovakvih društava sastoji u širenju ideja o zaštiti ptica pomoću predavanja, izložbi, plakata, knjiga, štampanja društvenih časopisa, pomoću prodaje jeftinih sandučića za gnezda korisnih ptica i t. d.

Sem toga društva uzimaju u kiriju ili kupnju ona mesta, koja su naseljena retkim divljim pticama. Čuvanje takvih prebivališta vrši se pomoću naročitih savesnih čuvara.

Društva organizuju takode u selima i gradovima masu dečijih društava za zaštitu ptica.

Većina Sjedinjenih Država Severne Amerike uvela je zakone, prema kojima svaka škola u proleće mora da priredi dečiji praznik »Ptičji Dan«.

U toku takvih praznika deca recituju pesme i čitaju probrane članke o pticama. Zatim daju saopštenja kako su vršili posmatranja i zaštićavanje ptica i na kraju krajeva izvode komad u dečijem pozorištu, i svaki učesnik dobija sandučić za gnezda korisnih ptica ili sadnice nekih drveta.

*

U mesecu aprila 1925. god. u Velikoj Vojvodini Ljuksemburgu održati će se međunarodni kongres za proučavanje i zaštitu ptica sa izložbom zaštite ptica.

Ovaj kongres sazivaju francusko, belgijsko i luksemburgsko društvo za zaštitu ptica.

Generalni tajnik Odbora za organizaciju kongresa zamolio je mene da razdelim neku količinu pozivnica među interesovana lica i organizacije u Kraljevini SHS.

Sem toga obećao sam, da ću podneti kongresu referat »O uništavanju i zaštiti ptica u Kraljevini SHS« i neke šeme za izložbu.

Pošto su za referat potrebni najdetaljniji podatci, obraćam se čitaocima »Šumarskog Lista« sa molbom da mi pomognu, da izvršim taj zadatak.

Potreban je odgovor na ova pitanja:

1. Postoji li zaštićavanje ptica u vašim krajevima (na pr. vešanje sandučića za gnezda korisnih ptica, hranjenje ptica u toku zime i t. d.) i kakvi su postignuti rezultati?

2. Na koji se način utamanzuju i hvataju ptice u vašim krajevima, i koji su najglavniji neprijatelji ptica?

3. Koje su vrste divljih ptica sasvim uništene, a koje su postale vrlo retke?

4. Postoje li kakvi zakoni o zaštiti ptica i u kojoj meri stanovništvo njih ispunjava?

5. Postoje li kakva verovanja u narodu koja bi da štitila istrebljivanje nekih vrsta ptica?

6. Što je potrebno po vašem mišljenju za poboljšanje zaštite korisnih ptica u vašim krajevima?

Svaki savet, svako kratko saopštenje i odgovor bar na neke od gore pomenutih pitanja (sa naznakom zakona i naredaba) primiću sa najvećom zahvalnošću. Onima, koji se interesu zaštitom ptica, mogu poslati neka izdanja besplatno.

Dorđe Brizgalin

Beograd, Kralja Aleksandra ulica br. 256.

Шума београдског универзитета. Како је познато бивша краљица Нагалија поклонила је београдском универзитету своју шуму Благојев Камен у површини од неких 10.000 ха. Поводом тога јавило се и питање, како ће се поступити с том шумом са стране управе београдског универзитета. Пошто је циљу проучавања те шуме боравио дуље времена у самој терену проф. Др. Буро Ненадић, замолило га је уредништво, да нам оп као најкомпетентнији познавалац тога објекта напише информативни чланак за наш лист.

ИСПИТИ У ПРАКТИЧНОЈ ШУМАРСКОЈ ШКОЛИ У АЛЕКСИНЦУ.

У времену од 18. до 26. децембра 1924. год., закључно одржани су годишњи испити местом нижег течају Практичне Шумарске Школе у Алексинцу. Испитима је присуствовао изасланик Министарства Шума и Рудника г. Милан Марковић, директор Дирекције Шума, а испитивачи су били хонорарни наставници: ниж. Лазар Петровић инспектор, ниж. Драгољуб С. Петровић секретар и г. Аранђел Савић, учитељ. Испите су полагала 44 ђака и сви су положили. Успех је био следећи:

Са одличним успехом положили су 4 ђака или 9.1%; са врло добрим 21 ђак или 47.72%; са добрим успехом 19 ђака или 43.18%.

Сви испити су били усмени, а осим тога и писмени из дендрометрије, рачуна са геометријом и основима географије и српско-хрватског језика са лепим писањем. Писмени испити су полагани по упутама. Задаци су били ови:

Из дендрометрије: 1. (прва група) Један трупак је дебео у средини 64 цм., и дугачак 4 м. Израћи рачунањем дрвну масу тога трупаца!

2. У једном нарочитом суду потопљено је грање. Пре потапљања вода је била високо 1 м., и после потапљања 1.10 м. Суд је дугачак 2 м., широк 1 м., колика је дрвна маса грања?

3. Једна је буква на 1.30 м. од земље сада дебела 58 цм., а измерено је да је висока 26 м. Бушењем с прирештаним сврдлом нашло се, да је пре 10 год. била дебела 55 цм., а оцењено је да је тада била висока 24 м. Колики је прираштај по маси за тих 10 год.?

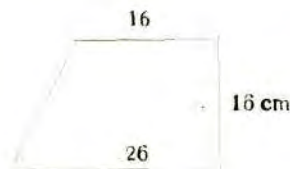
4. (друга група.) Приликом једне сече добивено је дрва за огрев 567 м. пр. цепаница облица и 215 м. пр. грана. Колико је то свега пуних кубних метара, кад је редукциони број за цепанице и облице 0.75, а за грање 0.40.

5. На једном стоваришту има 428 греда 24/28 цм., дужине 6 м., и 1120 дасака 20/3 цм., дужине 3 м. Колико има пуних кубних метара грађе на томе стоваришту?

6. Садања дрвна маса једног дубоћег храста је 2.15 m^3 са грањем. Храст је дебео у преној висини 48 цм., а висок 20 м. Колики је облични број?

7. (трећа група.) На једном стоваришту има 951 m^3 букових трупаца разне дужине и дебљине. Услед рђаво каквоће треба те трупе испецати на дрва за огрев. Колико ће се добити просторних метара цепаница, кад је редукциони број 0.76.

8. Израђено је 1580 жељезничких прагова дужине 2.5 м. и следећег пресека

Колико има дрвне масе у овим праговима?

9. Из таблица за масе дубећих дрвета изнаћи масу:

букве дебеле	64 цм.	високе	27 м.
храста	55 »	»	21 »
бора	41 »	»	18 »
смрче	78 »	»	30 »
јеле	80 »	»	33 »

10. (четв. група.) Једно дрво има у обиму 115 цм. Колика му је дебелина?

11. У једној сури наслaгана су дрва за огрев. Колико има м пр. дрва кад је сура дугачка 18 м., висока 1.30 м., а дрва су дугачка 2.80 м.?

12. Једна буква је дебела у преној висини 58 цм., висока 24 м. Облични број је 0.56. Коликe дрвну масу има буква?

Из рачуна и геометрије: 1. (прва група.) 10 раденика врше прореду у буковој шуми и израде 750 м пр. за 30 дана. При томе зараде 900 динара. Колика ће зарадити један раденик за недељу дана?

2. Колико ће се добити сена са ливаде облика трапеза шта ће вредити то сено, ако 1 ар даје 25 кгр. сена, а 1 кгр. сена стоји 1.5 динара? Паралелне стране су 150 и 280 м., а висина 120 м.

3. Израчунај ову пропорцију $5\frac{2}{5} : 0.514 = \frac{7}{8} : x!$

4. (друга група.) Неки рибањак се испразни за 6 часова. За колико ће се испразнити, ако се $\frac{1}{3}$ отвора затвори?

5. Обим неког круга је 37.68 м. Око тога круга налази се етаза 2 м. широка. Пита се, колика је површина етазе?

6. Колико хиљада двогодишњих борових садница треба за 1 хектар, ако се седи у редовима 1.30 м. растојања, а на један метар долазе две саднице?

7. (трећа група.) Треба ископати један јарак коме је пресек правилан трапез. Паралелне стране су 2.08 м., 1.24 м., висина 1.24 м., а дужина 364.52 м. Колика ће бити маса извађене земље и какво је то геометријско тело?

8. Шумска управа продаје дрва за диреке и установила је најнижу цену 19 динара по м. п. Купац нуди за 1 м. п. 13 динара. Пита се, да ли се може понуда примити, ако 1 м³ пр. износи 0.7 пуног метра? Ако се може, онда онда образложити зашто?

9. 166 м ограде стоји 66.40 динара. Шта стоји 500 м ограде?

10. (Четврта група.) Један расадник су прекопали 2 раденика за 6 дана. За колико ће дана свршити исти посао 6 раденика?

11. Неки нови пут треба набити ваљком чији је пречник 1.20 м. Пут је дугачак 1323.52 м. Пита се колико ће се пута окренути ваљак док пређе цео пут?

12. Израчунај удаљеност између тачке А и В., ако је

$$Bm = 9\frac{3}{5}, mC = 5.7 \text{ м}, a CD = 4\frac{3}{7} \text{ м.}$$

A

B

m

C

D

Из српско-хрватског језика: 1. Написати надлежној Шумској Управи извештај о престанку на редовну дужност у реону II, са седиштем у месту М. и о пријему дужности.

2. Sastaviti i napisati referat bespravne goroseče za krivca Nikolića iz sela Županca, opštine Džepčke za delo seče 3 bukova drveta od 45, 58 i 75 cm. g 2 jelova 65 i 55 cm. Oduzeto oruđe: 4 sekire, 2 testere i 3 lanca.

3. Описати са шумарског гледишта: букву (прва група), храст (друга група), смрчу (трећа група), јелу (четврта група).

Предавања су била почела 11 фебруара 1924. год. Поред теоретског наставе ђаци су имали и практичне радове: месец дана у пролеће, месец дана у лето и 20 дана у јесен.

Школа је радила под доста неповољним приликама, те се питање новог уређења школе и рада у њој намеће само од себе. О томе пак говориће се на другоме месту.

Д. П. С.

Šumska industrija i trgovina.

KRIZA DRVARSKJE INDUSTRIJE.

Povodom krize u koju je zapala naša drvarska industrija usljed porasta dinara, sazvaо je gospodin Ministar Šuma i Rudnika za 12. pr. mj. anketu u Beogradu.

Na toj anketi uzeli su učešća naši industrijalci i trgovci drvetom te izaslanici Narodne Banke, Ministarstva Šuma i Rudnika, Industrije i Trgovine, te Saobraćaja.*

Anketu je otvorio sam gospodin Ministar Šuma i Rudnika. Nakon opće debate podijeljen je rad u četiri sekcije, opću, kreditnu, saobraćajnu i carinsku, od kojih je svaka za sebe donijela rezoluciju.

Plenum je jednoglasno prihvatio ove rezolucije:

Rezolucija po općim pitanjima.

1. Šumarsko-tehnička pitanja: 1. Priznavajući dosadanju susretljivost Ministarstva Šuma i Rudnika, valjalo bi svakako u većem olakšati način plaćanja kupovnine za kupljene objekte i to tako, da se dozvoli uplata kupovnine u više platežnih obroka, nego li je to bio slučaj do sada stojeći uvijek na principu, da se jedna četvrtina kupovnine imade platiti prije početka sječe, a ostali obroci neposredno prije izvoza materijala iz šume.

Za strugare, koje vrše eksploataciju drveta iz državnih šuma po dugogodišnjim ugovorima, trebalo bi barem za trajanja postojeće novčane krize prolongirati plaćanja dospjelih rata uz obavezu priznavanja 6 posto kamata od dana dospelosti do dana uplate.

2. da se kod raspisa licitacija ne zahtjevaju od kupca posebni prinosi u specijalne svrhe kao na pr. za gradnju lugarskih kuća, izrađivanje pragova, čišćenje siečina izvan kupljenog objekta, kao i naplata takse za uporabu državnih strugara u Sloveniji.

3. u onim ugovorima, gdje je unapred predviđen procenat tehničkog i ogrevnog drveta, za koji se prigodom izrade naknadno ustanovi, da bi se obračun kupovnine izvršiti na bazi faktično ustanovljene, a ne unapred određene relacije ogrevnog i tehničkog drveta.

4. da se kod državnih prodaja drveta u Sloveniji, uzima uzansa mjerenja od 1—1 cm kao u ostalim dijelovima države.

5. da se intervenira kod Ministarstva za Agrarnu Reformu, da se 5 posto troškova, koji se u smislu naredbe istog ubiru u ime troškova za agrarnu reformu, od sada naplaćuje samo od vrednosti drva na panju, a ne i od troškova izradbe i izvoza drva. Ovo će b'iti tim lakše provesti, što takovo tumačenje odgovara i duhu spomenute naredbe, koja se u praksi samo krivo primjenjuje.

6. da se čl. 91. zakona o državnom računovodstvu, koji propisuje, da kod prve licitacije moraju biti prisutna barem tri licitanta, ne primjenjuje na svaku skupinu zasebno u onim slučajevima, gdje je dražbeni objekat razdijeljen u više skupina, već se c'jela licitacija smatra kao jedan dražbeni objekt, na koji u smislu zakona moraju reflektirati barem tri licitanta.

7. da se ukinu propratnice za svaki vagon drveta u Bosni i plaćanje njihovih taksa od 5 dinara po vagonu, budući tako propratnice ne postoje ni u ostalim krajevima.

8. da se ukinu naredba za liferovanje jamske japije bosanskim državnim rudnicima po cijeni koštanja, u toliko prije, što za ovu godinu postoji velika superprodukcija jamske japije.

9. da se dade prvenstveno pravo eksploatacije šuma u našoj zemlji domaćim firmama, jer prijeti opasnost da sva nova šumska industrija ne pređe

* Kako nas izvještava poslovni tajnik našega udruženja, naše udruženje nije primilo poziv na tu anketu.

u strane ruke. Trebalo bi naći mogućnost za isključenje od sudjelovanja kod licitacija podmetnutih lica (stromana) stranih firmi, te provesti nacionalizaciju privatnih šumskih uprava.

10. U trgovačkim pregovorima s Austrijom imalo bi se ozbiljno nastojati o tom, da se nova austrijska uvozna carina na kestenov ekstrakt ukine, jer će austrijski kožari, dok ova carina postoji, pretežno raditi sa prekomorskim ekstraktom, koji je i po novoj austrijskoj carinskoj tarifi oprošten od carine.

II. Porezi: 1. da se poradi kod nadležnog ministarstva na izjednačenju poreza i ostalih državnih dažbina za cijelu kraljevinu, te smanjivanju poreza i stvarnoj osnovi za sva drvarska preduzeća.

Naročito se moli, da se ukinu pristojbe za gatere i testere, te na električne svjetiljke u strugarama, jer su to predmeti bez kojih se uredno vođenje strugara ne može zamisliti, a uslijed čestih potresa podloženi su previše naglom kvarenju.

2. da se opštinske pristojbe naročito u izvoznim lukama sasvim ukinu ili barem znatno reduciraju i po mogućnosti izjednače u svima lukama.

3. da se utvrdi važnost izvozničkih uvjerenja od dosadašnjih dva na šest mjeseci, te da se snize stavovi cjenovnika za obezbeđenje valute pri izvozu robe u relaciji porasta dinara.

III. Socijalna pitanja: 1. da se snizi primosna tarifa za osiguranje radnika u slučaju nesreće na 4 posto obezbedene nadnice, jer prema iskustvima prošlih godina nije potrebna veća suma.

2. da se izmijeni tablica opasnosti, saobrazivši je rezultatima prošle dvije i pol godine.

3. da se snizi prinos za osiguranje radnika u slučaju bolesti na 5 posto, jer prema iskustvima prošlih godina i sa štednjom u upravnim troškovima i u zidanju novih zgrada nisu potrebni veći prinosi.

4. da se radno vrijeme u strugarama produži na najmanje deset radnih sati u jednoj smjeni uz plaćanje faktičnih radnih sati bez posebnih nadoplata, kao što je zavedeno u zemljama konkurencije Rumunjskoj, Francuskoj i u Rusiji.

5. da se tačno fiksiraju obavezni praznički dani u godini, u kojima se ne radi, kako bi se izbjeglo suviše praznovanje neobaveznih praznika, što je na veliku štetu i samih radnika.

Rezolucija kreditne sekcije.

Da bi se ublažila i suzbila kriza šumske privrede, izazvana sve većim produkcionim troškovima, kao što su visoki kamati, tarifi i stavovi i druge pristojbe, konferencija zainteresovanih trgovaca i industrijalaca drveta, moli nadležna ministarstva, da u prvom redu obezbijede što jeftinije kredite našoj drvarskoj industriji prema kreditnoj sposobnosti svake pojedine industrije zasnovanoj na bazi količine drveta za eksploataciju i na kapacitetu strugara.

U prvom redu bi ministarstva imala da se obrate Narodnoj Banci, koja je po posljednjoj statistici od 1923. god. samo 15 posto svih kredita podijelila našoj cjelokupnoj industriji, trgovačkim firmama 17 posto, nenaznačenim ustanovama 18 posto, pa i od onih 15 posto otpada srazmjerno neznatni dio na drvarsku industriju i ako ova sačinjava 1 četvrtinu cjelokupnog izvoza. Najmanju pažnju pak obratila je Narodna Banka i njene filijale maloj i srednjoj domaćoj nacionalnoj industriji u Bosni i Hercegovini, u Sloveniji i u Hrvatskoj. Budući da je danas kod vladajuće opće nestašice novca u zemlji i kod težih prilika na strani drvarske industrije prisiljena da prodaje svoje proizvode na kredit, kako u zemlji tako i u inostranstvu, to je i ona u stanju da uručuje na eskont poslovne mjenice.

Kako se dalje 70 posto naše proizvodnje mekog drveta, a preko 90 posto tvrdog drveta izvozi u inostranstvo, to je našoj drvenoj industriji kod Narodne Banke potreban ne samo dinarski nego i eskontni kredit u stranoj moneti.

Kako je eksploatacija i prerada drveta kod normalnog rada vezana na rok najmanje od 1 i po god. i kako naša drvarska industrija preko cijele godine neprekidno radi za izvoz, njena kalkulacija zavisi prvenstveno od stalnosti kursa dinara. Mi deduše pozdravljamo snaženje kursa dinara, ali kao najviše zainteresovani željeli bi, da se to snaženje vrši sistematskim načinom, jer je naša drvarska industrija zbog naglih promjena kursa dinara i do sad već pretrpjela ogromne gubitke, a naročito skokovi dinara u posljednje vrijeme, primorali su pojedine strugare, da obustave svoj rad. Molimo, da se sazove posebna anketa, koja bi se pozabavila pitanjem stabilizacije kursa dinara.

Rezolucija saobraćajne sekcije:

1. da se što prije riješi pitanje vladinih i privatnih željeznica, kako bi se već jednom prekinulo sa sistemom prekidnog tarifiranja.

2. da se provede deklasifikacija u ovim tarifnim stavovima: a) trupci, koji se šalju na pilane, da se računaju po tarifi »C«, b) drveni ugalj da se provede tar. B. u spec. tar. 3. i da se za transport istog nabave specijalni vagoni. Kad se šalju u zatvorenim vagonima, da se ukinе zaračunavanje povišica od 10 posto, i da se težina računa po faktičnoj težini. c) za ambalažu sa pilana da se računa tarifa C. d) za hrastov i kestenov ekstrakt u unutarnjem prometu da se računa specijalna tarifa 3. a da se za strani ekstrakt (kvebračo) poviši tarifa iz B. u A.

e) za drvene kuće iz domaćih pilana da se provede deklasifikacija u tarifu A.

Tim povedom umoljava se za što skorije provedenje unifikacije tarife i izdanje iste na našem jeziku.

3. da se smanji zakupnina za skladišta drveta za 50 posto.

4. da se na željezničkim skladištima ne računa ležarina, kad željeznička uprava nije u stanju dostaviti vagone.

5. da se vagoni daju prvenstveno firmama, koje dokažu potrebu hitnog utovara u prispjele brodove.

6. da se uspostave vage na stanicama, koje tovarе preko 1000 vagona godišnje.

7. da se oskudica voznog parka u Bosni hitno sanira nabavkom vagona i lokomotiva, za radionice za popravku vagona dotiraju potrebnim kreditima. i da se nabave specijalni vagoni za krcanje dugačkog drveta.

8. da se odmah pristupi izgradnji pruge Doboj—Banjaluka, radi odterećenja stanice Brod.

9. da se uvede sistemi stacijskih eksportnih tarifa na sve šumske produkte sa sniženjem od 30 posto.

10. da se uvedu naročite snižene tarife za naše domaće luke.

11. da se uvede kreditiranje za drvo pokrićem u državnim papirima.

12. da se uvedu snižene tarife za prenos drva u važnije aprovizacione centre kao Beograd i Vojvodinu.

Rezolucija carinske sekcije.

1. da se ukinе izvozna carina na hrastove željezničke pragove i hrastovu specijalnu gradju, ali svakako i bezuslovno na pragove 1.20 do 1.80 met.

2. da se objasni carinarnicama, da se samo na dvije strane prizmirani trupci smatraju kao oblo drvo i podpadaju izveznoj carini.

3. da se uvede izvezna carina i za bukove trupce, bez obzira na duljinu i debljinu.

4. da se povisi izvezna carina na trupce iz tar. br. 93. I-a od 5 na 10 dinara po kub. m.

5. da se ukine riješenje, kojim se gorivo drvo oslobada uvozne carine, i ista povisi od 0.50 na 1 dinar po kub. metru.

6. da se na prekomorski ekstrakt za štavljenje »kvebračo« uvede posebni carinski stav uvozne carinske tarife od 40 dinara od 100 kg.

7. da se ne dozvoljavaju nikakve olakšice za uvoz drvene ambalaže, a isto tako da se ne dozvoli uvoz dužice za bačve naročito za cementnu burad.

8. da se carinska manipulacija uprosti, olakša i pojeftini; da se uspostave carinarnice kod pograničnih stanica, naročito u Kranjskoj Gori, da se granica, do koje se vrši zvanično uvozno carinjenje po željezničkim organima dignu od 20 na 50.000 din.; da carinarnice u lukama vrše permanentnu službu, kao što je običaj u Genovi i Marselju.

9. Kod trgovinskih pregovora sa drugim državama, treba obezbijediti našim gotovim proizvodima izvoz u strane zemlje, i to naročito time, da se postigne snižene strane uvozne carine, odnosno ukinuće uvoznih zabrana. Naročito skrećemo u tome smislu pažnju na to, da nam treba obezbijediti mogućnost izvoza: sanduka u Grčku, pokućstva u Bugarsku, parketa u Češku, bačava u Francusku i Belgiju, pokućstva u Poljsku, sanduka, patosa za ladje, parketa i savijenog da ova država ukine surtaksu carin kod uvoza iz država sa slabom valutom, pokućstva u Italiju, tanina u Austriju. U pogledu izvoza u Španiju treba nastojati, kako bi posredovanje Italije kod uvoza naših proizvoda u Španiju otpalo.

Jugoslovensko tržište drveta.

Dne 1. februara 1925.

Marché au bois yougoslave

Le 1 Février 1925

Broj Nro.	S o r t i m e n t		Jedinica mjera Unité de mesure Masseinheit	Cijena - Prix - Preis	
	po vrsti drveta	selon essence	nach Holzart	na tovarnoj stanici à la station d' expédition an der Verlade-Station	na određenoj maliću de destination am Bestimmungsort
I. Hrastovina					
1	Trupci za oplatie	Grumes de placage	I. Eiche		
2	Trupci za } I. kl.	Grumes de } 1er Choix			
3	piljenice } II. kl.	sciage } 2e Choix			
4	Polovnjaci kompaktni	Wainscoat			
5	Polovnjaci ispiljeni	Wainscoat-Logs			
6	Srednjače	Centerplanks			
7	Okrajčene } ispod 50 mm	Planches } dessous 50 mm			
8	piljenice } iznad 50 mm	flacheuses } dessus 50 mm			
9	Blistae	Quartiers			
10	Okvirnice	Châssis			
11	Vranjače	Portières			
12	Daske za ljesove	Cercueil			
13	Bočnice	Sur dosses			
14	Listovi	Feuilles			
15	Četvrti	Chevrons			
16	Tavanjače	Paviment			
17	Piljenice za bačve	Plateaux douelles			
18	Popruge	Erises			
19	Željeznički pragovi	Traverses de ch. d. f.			
20	Francuska dužica	Merraines françaises			
21	Bačvarska dužica	Douves allemandes			
22	Telegrafski stupovi	Poteaux télégraphiques			
			I. Eiche		
			Furnier-Klöße	m ³	2750—4000
			Säge-Klöße } I. Kl.	m ³	1500—2000
			Säge-Klöße } II. Kl.	m ³	900—1100
			Wagenschuss (Kompakt)	m ³	
			Wagenschuss-Boules	m ³	
			Centerplanks	m ³	
			Unbesäumte } unter 50 mm	m ³	2200—2800
			Bretter } über 50 mm	m ³	2500—3100
			Spiegelware	m ³	4000—5000
			Chassis	m ³	
			Thürlstücke	m ³	5000—7000
			Sargbretter	m ³	4500—5000
			Hochschnitt	m ³	3200—4800
			Feuilles	m ³	4700—7500
			Staffeln	m ³	2000—2300
			Belagspfosten	m ³	1800—2100
			Douellpfosten	m ³	1600—2300
			Eriesen	m ³	
			Eisenbahnschwellen	1 komad 1 pièce 1 Stück	50—80
			Französische-Dauben	100 komad 1000 pièces 1000 Stück	16000—22000
			Binder-Waare	po akovu per seaux per Elmer	100—140

Broj Nro.	S o r t i m e n t		jednica mjera Unité de mesure Maszrah heit	Cijena - Prix - Preis na to-arnoj stanici à la station d' expédition an der Verlade- Station Dinara - Dinars	na odredištu au lieu de destination am Bestimmungsort
	po vrsti drveta	selon essence			
			nach Holzart		
	II. Bukovina	II. Hêtre	II. Buche		Talijanska granica (Frontière italienne) italienische Grenze
1	Trupci za I. kl.	Grumes de sciages	Säge-Klötze	310—400	
2	pilenje II. kl.	II-e Choix	Säge-Klötze	200—300	
3	Planke parene neparene	Plateaux eluvé non eluvé	Pfosten gedämpft ungedämpft	1650—1900	480—600 Lit
4	Daske parene neparene	Planches eluvé non eluvé	Bretter gedämpft ungedämpft	1550—1800	460—540 Lit
5	Popruge	Frises	Friesen	1459—1700	400—580 Lit
6	Četvrtake	Chevrons	Staffeln	1350—1600	380—500 Lit
7	Željeznički pragovi	Traverses p. ch. d. f.	Eisenbahnschwellen	750—900	
8	Ogrjevno I. kl.	Bois de I-er Choix	Brennholz I. Kl.	1350—1600	
9	Drveni ugaj	Chauffage II-e Choix	Holz Kohle II. Kl.	40—50	
		Charbon de bois		2800—3600	
	III. Ostalo tvrdo drvo	III. Les autres bois durs	III. Andere harte Hölzer	2500—2700	
1	Jasenovi trupci	Grumes en frêne	Eschen-Klötze	9500—10000	
2	Breslovi trupci	Grumes en orme	Ulm-Klötze	700—900	
3	Javorovi trupci	Grumes en érable	Ahorn-Klötze	500—650	
4	Grabovi trupci	Grumes en charme	Weissbuchen-Klötze	700—850	
	IV. Meko drvo	IV. Bois tendre	IV. Weiches Holz		
1	Meka tesana	Bois équarri	Weiches Holz bezimmerl	350—500	
2	građa piljena	tendre scié	Weiches Schnittmaterial	600—800	
3	Telegr. stupovi (jelovi)	Poteaux telegr. (sapin)	Teleg-Slangen (Tanne)	50—80	

Законодавство.

УРЕДБА БЕОГРАДСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ФАКУЛТЕТА.

Краљ је 21. септембра 1924. потписао уредбу, којом се уређује београдски факултет. С обзиром на њену важност по нашу шумарску наставу доносимо је у цијелости.

Члан 1.

Задатак је Пољопривредног Факултета: да обрађује пољопривредне и шумарске науке, да проучава природне, привредне и социјалне прилике наше земље, на научне резултате примјењује на нашу привреду, и да теоријски и практични спреми пољопривреднике и шумаре по свима гранама

Овај задатак постиже:

- а) редовним и ванредним предавањима;
- б) вежбањима у лабораторијама и огледним станицама;
- ц) радом у школским институтима и
- д) екскурзијама.

Члан 2.

Пољопривредни Факултете дели се на два одсека:
Пољопривредни одсек и Шумарски одсек.

Члан 3.

За сваки одсек бира Факултетски Савет крајем сваке школске године старешину одсека и његовог заменика. Старешине одсека јесу помоћници декана.

Члан 4.

Дужност је старешине одсека, да се стара о правилном извршењу одлука факултетског Савета, која се односе на његов одсек и да води бригу и надзор у погледу наставе и дисциплине ученика свога одсека. Све ово врше старешине као помоћници декана.

Члан 5.

У Пољопривредном Факултету предају се ове науке:

А. У Пољопривредном Одсеку:

1. Физика.
2. Геологија с Минералогijом и Петрографијом.
3. Зоологија.
4. Општа и специјална Ботаника.
5. Неорганска Хемија и органска Хемија.
6. Нижа Геодезија.
7. Анатомија и физиологија домаћих животиња.
8. Педологија.
9. Аналитична Хемија.
10. Ентомологија.
11. Метеорологија с Климатологијом.
12. Виша Патологија.
13. Агркултурна Хемија.

14. Пољопривредна Бактериологија.
15. Опште Ратарство и Селекција Биља.
16. Опште Сточарство.
17. Наука о пољопривредним машинама и оруђима.
18. Специјално Сточарство са Зоохигијеном.
20. Млекарство.
21. Воћарство и Виноградарство с Подрумарством.
22. Ветеринарство.
23. Културна Техника са Уређењем Бујица.
24. Народна Економија.
25. Наука о пољопривредном газдовању.
26. Пољопривредно Рачуноводство и Таксација.
27. Пољопривредна Статистика.
28. Пољопривредно Право.
29. Аграрна Политика.
30. Задругарство.
31. Пољопривредна Хемијска Технологија.
32. Пољопривредно Грађевинарство.
33. Рибарство.

Б. У Шумарском Одсеку:

1. Математика.
2. Физика.
3. Геологија с Минералогијом и Петрографијом.
4. Зоологија.
5. Општа и специјална Ботаника.
6. Неорганска Хемија и Органска Хемија.
7. Биљна Патологија.
8. Геодезија.
9. Метеорологија с Климатологијом.
10. Основи техничке механике.
11. Основи Нацртне Геометрије.
12. Топографско цртање.
13. Педологија.
14. Народна Економија с Финансијском и Статистиком.
15. Подизање и гајење шума.
16. Шумарска Технологија.
17. Дејдрометрија.
18. Уређење Шума.
19. Картирање Шума.
20. Грађење транспортних средстава.
21. Шумарско Грађевинарство.
22. Елементи машина и инсталација за обраду дрвета.
23. Заштита Шума са Ентомологијом.
24. Дејдрологија.
25. Пољопривредна Енциклопедија.
26. Употреба шума.
27. Израчунавање вредности шума и шумарска статика.
28. Управа шума и рачуноводство.
29. Опште и шумарско право.

30. Шумарска политика.
31. Уређење бујица и учвршћивање терена.
32. Шумарска трговина и индустрија.
33. Ловарство.
34. Шумарска Историја.
35. Рибарство.

Сем напред побројаних предмета, предавање се у Пољопривредном Факултету по указаној потреби и други предмети, о чему решава Савет Пољопривредног Факултета.

Из којих ће предмета слушаоци имати вежбања и практичне радове у пољу и шуми, као и како ће се поједине науке распоредити на катедре, одлучиће Факултетски Савет у споразуму са Универзитетским Саветом.

Члан 7.

У Пољопривредном Факултету постоје, поред потребних лабораторија, музеја, збирака, кабинета, библиотека, још и ови институти:

1. Институт за науку у производњи биља: а) за опште ратарство и селекцију биљака, б) за специјално ратарство, ц) за виноградарство и воћарство, са огледним пољима и метеоролошком станицом;

2. Институт за науку о сточарству и за ветеринарство, са огледним пољима и стајама;

3. Институт за Анатомију, Хистологију и Физиологију биља и Биљну Патологију, са ботаничком баштом и шумарским вртом;

4. Институт за анатомију, хистологију и физиологију домаћих животиња;

5. Институт за примењену зоологију са ентомолошким огледном станицом;

6. Институт за агрикултурну хемију са огледним пољем;

7. Институт за хемијску пољопривредну и шумарску технологију;

8. Институт за млекарство и бактериологију;

9. Институт за науку о пољопривредном газдовању;

10. Институт за пољопривредне машине и оруђа са огледним пољем;

11. Институт за шумарство.

Члан 8.

Поред института побројаних у члану 7. Пољопривредни Факултет располаже пољопривредним и шумарским огледним добрима.

Члан 9.

За научна и практична испитивања свију природних и привредних прилика у земљи, Пољопривредни Факултет користећи се, у споразуму са одговарајућим надлештвима, државним пољопривредним и шумарским добрима и установама.

Члан 10.

Која ће се предавања и којих семестара држати, утврђује Савет Пољопривредног Факултета програмом, који ће се објављивати почетком сваког семестра.

Подносилац плана предавања подноси сваки наставник Савету Пољопривредног Факултета, који одређује обим и усваја га пре почетка предавања.

Члан 11.

Предавања из појединих наука распоређују се на семестре. Зимски семестар почиње 25. септембра и траје до 15. фебруара. Летњи семестар почиње 1. марта траје до 30. јуна.

У старијим семестрима (од 5—8 закључно), наставници појединих предмета могу по одлуци Факултетског Савета прекинути своја предавања и пре ових рокова, и за време сезонских радова у пољу и шуми.

Члан 12.

Слушаоци у Пољопривредном Факултету јесу редовни и ванредни. Редовни слушаоци морају имати сведочанство о положеном испиту зрелости у средњим школама (гимназије или реалке). Ванредни ученици морају имати сведочанство о свршеној средњој школи — пољопривредној или шумарској — школи код нас или на страни или најмање шест разреда средње школе. Они немају права полагати испите редовних слушалаца, већ им поједини наставници могу издавати, на основу претходног испитивања, уверење о слушању и вежбањима из својих предмета, са назначењем да су били ванредни слушаоци.

Ванредни слушаоци немају права на државну помоћ нити могу примити помоћ из прихода Универзитета и Фондова којима рукује или који су под надзором Универзитета; они не могу учествовати ни у решавању темата нити се могу ослобођавати од такса.

У институтима могу ванредни слушаоци радити по писменом одобрењу надлежног наставника и само ако буде имало места и за њих.

Члан 13.

Редовни слушаоци других Факултета београдског или других наших и страних Универзитета, као и редовни слушаоци великих Пољопривредних и Шумарских школа на нашим и страним Универзитетима, могу бити примљени за редовне слушаоце Пољопривредног Факултета, ако имају сведочанство о положеном испиту зрелости и по одобрењу Савета Пољопривредног Факултета, који ће решавати и о броју семестара, који ће им се признати, ни у којем случају не могу им се признати више од шест (6) семестара.

Члан 14.

Почетком сваког семестра дужан је ученик записати у своју уписницу предавања и вежбања, која су прописана за поједине семестре. Пошто предметни наставници овере уписана предавања и вежбања, преписују се ова на спроводни лист, у којем поред верног преписа дотичног семестра из уписнице, морају бити заведени и сви потребни лични подаци, па се лист предаје Деканату и према њему се уписани семестар учеников заводи у за то уређену књигу.

Ако ученик не би до одређеног рока предао Деканату уредио попуњен и потврђен Спроводни Лист, Декан ће га позвати да то учини у поновном року, који ће му се оставити, иначе ће му упис у дотични семестар бити поништен и ђачки лист одузет. Одузети ђачки лист враћа се ученику, чим правилно унесе први идући семестар.

Ученици Пољопривредног Факултета дужни су похађати уредно сва уписана предавања и вежбања.

Уредно похађање предавања и вежбања уписаних потврђују наставници својим потписима на уписницама сушалаца крајем семестра. Предавања за која нема овакве потврде дотичних наставника сматрају се као да нису ни уписана. За овим се уписница поднесе Декану Факултета, који ће својим потписом и печатом Факултета оверити дотични семестар као пуноважан, ако је у њему од стране наставника потврђено уредно похађање најмање за онолико часова колико је то по Уредби овог Факултета прописано, иначе ће ставити кратку напомену и семестар понитити.

Члан 15.

Главни упис врши се од 25. до 30. септембра. О продужавању рока за упис решава Универзитетска Управа (члан 84. Опште Уредбе Универзитета).

Упис се врши у деканату. Декан извиђа, да ли су испуњени сви потребни услови за упис. Теже случајеве Декан доставља Факултетском Савету на решење, које, ако не може по томе донети одлуку, доставља цео предмет Универзитетској Управи на решење, која коначно одлучује.

Члан 16.

Савет Пољопривредног Факултета утврђује ред спровођења целокупне наставе, која траје осам семестара.

Слушаоци пољопривредног факултета преводе се из једног семестра у други на основу уредних исправа, којима доказују уредно похађање свих предавања и вежбања предвиђених програмом и да су положили прописане испите. Савет Пољопривредног Факултета прегледа почетком сваког семестра све те исправе и одлучује, ко ће се од слушаца превести у виши семестар.

Члан 17.

У Пољопривредном Факултету испити се деле на:

- а) Дипломске и
- б) Докторске.

Саме редовни слушаоци Пољопривредног Факултета имају право на полагање по одредбама опште и ове уредбе.

А. Дипломски испити.

Члан 18.

Дипломски испити полагају се о испитним роковима појединачно и одмах по завршетку предавања и вежбања из дотичног предмета.

Састав предмета дипломских испита може Савет Пољопривредног Факултета мењати по потреби.

Члан 19.

Обим испитивања из предмета дипломских испита одређује Савет Пољопривредног Факултета, а испитивање се врши у целокупном том обиму без обзира на то, да ли је цео предмет предаван или не, а по подробним програмима утврђеним Факултетским Саветом.

Члан 20.

Право на полагање дипломских испита имају слушаоци, који својом уписницом докажу:

а) да су се правилно уписали у семестар, у коме се дотични предмет предаје и да су преведени правилно у виши семестар, по одредби члана 15. ове Уредбе.

б) Да су уредно похађали предавања и вежбања одговарајућих предмета.

Дипломске испите могу полагати и студенти са других наших или страних Факултета, ако су на истим испунили услове под тач. а) и б) овог члана као и одредбе члана 13. ове Уредбе.

Члан 21.

За дипломске испите одређује се засебна комисија за сваки појединачни предмет.

Ове комисије састављају два члана. Председник комисије је наставник оног предмета из кога се испитује.

Свака комисија води о испитима записник, у који се заводе: кандидатово име и презиме, предмет из кога се испитује и добивена оцена. Председник комисије саопштава кандидатима резултате испита, чим записник потпишу оба члана комисије. По завршеном испиту председник упућује записник Деканату на службену употребу.

Одлуке испитне комисије извршне су.

Ако је који наставник спречен да испитује, Декан му одређује заменика.

Члан 22.

Испити се полажу усмено и то:

а) У месецу фебруару из оних предмета, чија се предавања завршавају у зимском семестру;

б) у месецу јуну или октобру из оних предмета, чија се предавања вршавају у летњем семестру.

Испити се имају завршити у року од 15 дана, и то у месецу фебруару међу 1. и 15. фебруара, а у месецу јуну од 16. до 30. јуна, а у месецу октобру између 1. и 15. октобра. У споразуму са појединим комисијама Декан објављује дане полагања из појединих предмета. На захтев комисије же се за полагање каквог предмета одредити и више дана у току испитног рока.

Неположен испит из предмета 1., 2., 3., 4., 5. и 6. семестра може се новити једанпут и то:

а) У месецу јуну за неположене фебруарске испите;

б) У месецу октобру за неположене јунске испите.

Кандидат, који на поновном испиту покаже довољан успех или се по де ни јавио за поновно полагање, не преводи се у виши семестар. У случају да кандидат није положио највише два предмета, може се по парцијалном одобрењу Факултетског Савета условно превести у виши семестар само да положи те предмете о првом идућем испитном року. Ако их и тада положи, кандидат губи право на упис у виши семестар.

Неположени испити из предмета 7. и 8. семестра (завршна школска година), могу се поновити два пута, и то о наредном редовном јунском или октобарском и ванредном фебруарском року.

За друго понављање испита потребно је одобрење Факултетског Савета. У времену 7. и 8. семестра, слушаоци имају право полагати испите од два

рока: јунском и октобарском. Колико ће се предмета полагати о сваком о та два рока, оставља се избору слушаца, који ће у својим пријавама назначити рок полагања сваког предмета. Односно понављања ових испит важе горње одредбе овог члана.

Члан 23.

Успех на дипломским испитима бележи се оценама од 1. до 10. Кандидат је положио испит, ако добије најмање оцену (6) шест из сваког појединог предмета.

Члан 24.

На захтев слушаца Деканат им издаје уверење о положеним испитима са назначењем показаног успеха из појединих предмета и уверење о уписаним семестрима.

Члан 25.

За добивање дипломе по овој Уредби, поред положених свих прописаних испита, потребно је да кандидат крајем сваког школовања поднесе какав писмени темат. Овај темат бира кандидат из појединих стручних предмета у споразуму са наставником дотичног предмета. Темат се може заменити и стручним извештајем са праксе. О поднеском овом домаћем са ставу рефериса са оценом предметни наставник Факултетском Савету Кандидату се прима темат као задовољавајући, ако добије најмање оценом 6 (шест).

Члан 26.

Кандидату, који је положио све прописане испите и испунио прописе чл. 24. ово Уредбе, издаје Ректорат диплому и то:

а) Студентима Пољопривредног Одсека са титулом дипломираног инжењера Пољопривреде;

б) Студентима Шумарског одсека са титулом дипломираног инжењера Шумарства.

Диплому потписује Ректор Универзитета и Декан Пољопривредног Факултета.

Б. Докторски испит.

Члан 27.

Докторски испит могу полагати само они кандидати Пољопривредног Факултета, који су положили дипломски испит по одредбама ове Уредбе.

Савет Пољопривредног Факултета решаваће о пуштању на докторски испит кандидата који су положили дипломски испит на другим вишим пољопривредним и шумарским школама у земљи и на страни.

Члан 28.

Докторски испит састоји се:

1. Из једног самосталног одређеног научног рада (тезе, инаугурална дисертације) из области једног од стручних предмета, и то: из групе ратарства или сточарства или науке о пољопривредном газдовању и
2. Из усмених испита пред одбором.

Члан 29.

За полагање докторског испита кандидати се писмено јављају Деканату Факултета, подnoseћи у прилогу свој кратак животопис, диплому о положеном дипломском испиту, и тезу, која може бити у рукопису или

тампана. Штампани радови могу бити поднесени као теза само у року од једну дана по публикацији. У својој пријави кандидат означава три предмета: један главни из чије је области теза и два споредна, али у везу с првим, из којих жели полагати усмени испит.

У пријави за испит сваки кандидат ће зајамчити својом часном речи, а је тезу израдио сам и без недопунштене помоћи. Ако би се доцније за неког кандидата дознало да је његова изјава била неистинита поништиће у се диплома.

Рад на основи кога је кандидат раније био промовисан за доктора на другом ком Универзитету, не може се примити као теза.

Члан 30.

Пријаве за испит могу се подносити у току целе школске године. Назив Декана Факултетски Савет одређује одбор за пријављеног кандидата, у који поред Декана, као председника, улазе најмање још три члана из чијих предмета кандидат жели полагати усмени испит.

Овај одбор одређује из своје средине најмање два члана за референте, који ће прегледати и оценити поднесену тезу; поред тога и сваки други члан испитног одбора има права да прегледа тезу. Писмени реферат референта подиће Декан Факултетском Савету, који тада одлучује: да ли да теза прими или не. Ако је теза поднесена у рукопису, Факултетски Савет одлучиће том приликом да ли се она за промоцију има штампати у зборнику или у појединим својим деловима.

Члан 31.

Кад Савет прими тезу, овај одбор одређује дан за полагање усменог испита, који је јаван.

Сви чланови одбора имају право испитивати кандидата из целокупног предмета, а нарочито из оног који је у вези са тезом. Циљ је овим питањима да несумњиво докажу, да је кандидат тезу самостално израдио и да влада методама, изворима, резултатима и књижевношћу оне научне дисциплине, у коју теза спада.

Испит траје најмање два часа за сваког кандидата, а оцењују се укупно са тезом бројевима од 1—10. Кандидат је положио испит ако по одређеној одлуци добије најмање оцену 6 из сваког појединог предмета.

Оцена се не заводи у диплому, али се кандидату може на његов захтев под потписом Декана издати уверење о положеном докторском испиту у које улазе и добивене оцене.

О испиту водиће одбор нарочити записник, који потписују председник и сви чланови испитног одбора.

Члан 32.

Кандидат који је положио докторски испит стиче право на титулу доктора онда, кад га Декан у име Факултета прогласи за доктора пољоивреде. Ово проглашење (промоција) има се извршити тек онда кад кандидат после положеног докторског испита поднесе секретаријату Универзитета сто примерака штампане тезе, и о томе поднесе Декану нарочито уверење од стране Ректора. Насловни лист ових предмета мора бити штампан према потписаном формулару, и на њему мора бити назначено у којој јединици Факултетског Савета теза примљена и према чијем реферату.

Члан 33.

Време и место промовисања објавиће се од стране Универзитета : »Службеним Новинама«, о чему ће се известити Ректор и сви чланови Пољопривредног Факултета. Приликом промовисања Декан ће истакнути главним цртама оно што буде по налажењу одбора најважније у тези, објавиће да је кандидат испунио све погодбе прописане законом о Универзитету и Уредбом и правилима о докторском испиту у Пољопривредног Факултету и тада ће га у име Факултета прогласити за доктора пољопривреде. О акту промоције саставиће се нарочити записник са потписом Декана и чланова испитног одбора.

По свршеној промоцији Декан ће послати записник Ректору, који ће тада заједно са Деканом потписати докторску диплому. Ова се издаје на службеном језику по утврђеном штампаном формулару о трошку кандидата.

Члан 34.

Ако би кандидат и чија је теза примљена од стране Факултетског Савета, био одбивен, на усменом испиту, испитни ће одбор одлучити, да ли ће му иста теза важити и у случају ако би понова полагао докторски испит или мора радити другу.

Члан 35.

Докторски испит може се полагати само два пута и то други пут само по одобрењу Факултетског Савета.

Члан 36.

Од дана кад ова Уредба ступи у живот потписом Краљевим и добије обавезну снагу обнародовањем у »Службеним Новинама«*), па до 1. марта 1925. године свршени слушаоци 8. септембра могу полагати стручни дипломски испит по ранијим прописима Уредбе овог Факултета.

AGRARNA REFORMA.

Ministar Šuma i Rudnika i Ministar za Agrarnu Reformu izdao je nova naređenja o upotrebi iskrcenih šumskih površina privatnih velikih poseda i državnih šuma.
(Broj 44.100 od 13. decembra 1924.).

Usled pomanjkanja obradivog zemljišta u pojedinim gusto nastanjenim krajevima, ukazala se potreba pretvorbe stanovitih šumskih površina, koje se nalaze na relativnom šumskom tlu, u obradivo zemljište.

U mnogo slučajeva ovakova se pretvorba izvršila bez dozvole nadležnih šumskih vlasti, a protivno postojećim šumskim i agrarnim zakonima i propisima.

Da bi se tomu za buduće na put stalo i da bi se isto vreme likvidirale počinjene nepravilnosti u tom predmetu, naređuje se sledeće:

Члан 1.

Sve sječe i krčenje šuma, koja su sada u toku, a provadaju se bez dozvole nadležnih šumskih vlasti, imadu se odma bezuslovno obustaviti.

Члан 2.

Sječe šuma mogu se provadjati u buduće samo u okviru odobrenih gospodarstvenih osnova, odnosno godišnjih drvosječnih predloga, u smislu postojećih

*) Број 236—XLIX. од 15. октобра 1924.

šumskih zakona i propisa, a nakon prethodnog pravomoćnog odobrenja nadležnih šumskih vlasti.

Raspoloživa drvena masa, ustanovljena na način, kako je to određeno u tački 1. Naredbe Ministra Šuma i Rudnika broj 20.100/21. ima se iza podmirenja kućne potrebe i eventualnih sopstvenih obaveza, prvenstveno upotrebiti za podmirenje zemljoradnika gorivim drvom i seoskom gradnjom, imajući kod toga u vidu potrajnost uživanja i pokriće potreba okoline, koja se na drugi način ne može snabdeti.

Po ovim načelima treba u buduće sastavljati gospodarske osnove i godišnje drvosječne predloge.

Prodaja, odnosno doznaka ovih zaliha drva ima se vršiti na način, kako je to propisano kod maloprodaje za državne šume.

Član 3.

Sve one iskrčene šumske površine, za koje je izdana dozvola nadležnih šumskih vlasti za promenu šumskog tla u drugu vrst kulture, imaju se privesti svrhama agrarne reforme u smislu postojećih propisa.

U tu svrhu imaju nadležne šumske vlasti odmah sastaviti spisak takovih velikih poseda i površina počevši od 27. februara 1919., to jest od dana stupanja na snagu prethodnih odredaba za pripremu Agrarne Reforme od 25. februara 1919. godine, te ga sa potrebnim podacima dostaviti nadležnom županijskom (okružnom) uredu radi daljnjega postupka.

Član 4.

Sve one šumske površine, koje su iskrčene bez dozvole nadležnih šumskih vlasti, te su ih sopstvenici ili kupci u manjim ili većim parcelama, bez dozvole agrarnih vlasti prodali, imaju se unesti u poseban spisak, te se imaju u zakonitom roku ili pošumiti ili se pak za njih ima naknadno izdati dozvola za pretvorbu šumskog tla u drugu vrstu kulture.

Nadležne šumske vlasti imaju sastaviti spisak takovih krčevina, te ih sa potrebnim podacima odmah dostaviti nadležnom županijskom (okružnom) agrarnom uredu.

Ako privatni sopstvenik nije do sada zatražio ili ne zatraži dozvolu za pretvorbu šumskog tla u drugu vrstu kulture, mogu takav postupak zatražiti agrarne vlasti ili sami interesenti, ako postoji potreba nadelenja zemljoradnika obradivom zemljom u smislu postojećih propisa o provedbi agrarne reforme.

Ako mešovita komisija, sastavljena od predstavnika šumskih i agrarnih vlasti uviđajem na licu mesta utvrdi, da je odnosno zemljište prikladnije za poljsku, nego za šumsku kulturu, ima se povesti postupak za pretvorbu u drugu vrstu kulture po propisima šumskog zakona.

Nakon pravomoćnosti odluka, kojima se izdaje dozvola za pretvorbu šumskog tla u drugu vrstu kulture, imaju nadležne šumske vlasti obavestiti o tomu odnosni županijski (okružni) agrarni uređ, koji će dalje postupati u smislu propisa o provedbi agrarne reforme.

Putni troškovi vanjskih uredovanja padaju na teret dotičnog resornog Ministarstva dotičnoga činovnika, ako se uredovanje obavlja po zvaničnoj dužnosti, ili pak na teret molitelja, na čiju se molbu uredovanje obavlja.

Član 5.

Na zahtev nadležnih županijskih (okružnih) agrarnih ureda, odnosno agrarnih interesenata za pretvorbu šumskih površina u obradivo zemljište imadu nadležne šumske vlasti postupati u smislu postojećih propisa analogno naredenijima predašnjega člana.

Član 6.

Ako sopstvenik šume traži dozvolu pretvorbe šumskog tla u drugu vrstu kulture, imade se na ove rasprave i uređivanja pozvati i županijski (okružni) agrarni ured, te se njemu imadu dostavljati i sve odnosne odluke.

Član 7.

Prodaje šumskih površina, bilo iskrčenih, bilo sa stojećom šumom, odobrava i nadalje isključivo Ministar za Agrarnu Reformu u sporazumu sa Ministrom Šuma i Rudnika, te dozvoljava gruntovni prenos na kupca.

Ovakove će se prodaje odobravati prvenstveno zemljišnim zajednicama i ostalim komunalnim telima, ili ako ova ne bi htela kupiti odnosne komplekse, pojedinim selima ili pak drugim novo stvorenim skupinama ovlaštenika, koji će kupljene šumske površine skupno uživati u smislu postojećih propisa za šume, koje stoje pod osobitim javnim nadzorom.

Član 8.

Provedba ove Naredbe nalaže se organima Ministarstva Šuma i Rudnika i organima Ministarstva za Agrarnu Reformu.

Naredba stupa na snagu danom proglašenja u »Službenim Novinama« u Beogradu.

Naše šume pred reparacijom komisijom u Parizu. Dvadeset šestoga januara o. g. otpočelo je raspravljanje pitanja naših državnih šuma pred reparacijskom komisijom. Umjesto prof. dr. Giure Nenadića, određen je za našega eksperta u Parizu prof. dr. Aleksandar Ugrenović. No pošto ovaj radi slaboga zdravlja nije mogao na put, određen je ing. Žarko Miletić, viši inženjer zagrebačke direkcije šuma, koji je i otputovao u Pariz. Po povratku našega eksperta donjet ćemo opširniji izvještaj o ovom pitanju.

Literarni pregled.

Agrarna biblioteka: X. knjga: A. Hribar: Savremeni agrarizam. Ovih je dana izašla iz štampe deseta knjiga Agrarne biblioteke pod gornjim naslovom. Autor nam je u ovoj knjizi nastojao prikazati bitnost i značaj agrarizma uopće, koji se je kao ekonomsko-politička ideja od već nekoliko decenija počeo da širi u Evropi, potiskujući u pozadinu ideje konservatizma, liberalizma i socijalizma. U prvom dijelu ove knjige prikazano je doslovno predavanje dr. Milana Hodže, ministra poljoprivrede u Čehoslovačkoj republici, održano 7. IX. 1924. u Ljubljani na »Kongresu sveslavenske agrarne omladine«. U ovom predavanju pod naslovom »Agrarizam i Slavenstvo« istaknuo je dr. Milan Hodža u kratkim potezima istorijat liberalizma i socijalizma, njihov razvitak i djelovanje na ekonomsko:

političkom polju, te zasluge ovih ideja kao i mane zadnjih decenija u modernim demokratskim državama.

U drugom dijelu nalazi se članak A. Hribara odštampan u »Meji« nakon održanog kongresa sveslavske agrarne omladine u Ljubljani sa refleksijama na današnji ekonomski i politički položaj Jugoslavenstva uopće, iz kojih proističe uvjerenje piščeva, da je održanjem ovog kongresa udaren temelj neslavenstvu, koje će u agrarizmu imati čvrsto uporište za rješavanje socijalno-ekonomskih pitanja, koja muče poratnu Evropu.

U trećem dijelu prikazuje nam pisac kratki istorijat razvitka i djelovanja gospodarskih staliških udruženja, koja imaju nesumnjivu svrhu da unaprede gospodarstvo pojedinaca, a time i sveopće narodno gospodarstvo.

U četvrtom dijelu traži, da se u državnom kućanstvu zavede red, koji će se moći postići jedino vođenjem zdrave agrarne politike i uvođenjem zlatne valute.

U petom dijelu prikazuje pisac razvitak socijalizma i agrarizma u nas.

Knjiga je pisana lakim stilom, pa je svakom zemljoradniku i intelektualcu preporučamo.

Cijena je knjizi Din 4.—; poštom obično Din 5.—, preporučeno Din 7.—, a pouzecom Din 8.—. Dobiva se u uredništvu i upravi »Meje«, Zagreb, Sudnička ulica 9.

RUSKA.

Проф. Г. Ф. Морозов: »Ученије о лесеј«. Государственоје издатељство, 1923.
(Prof. G. F. Morozov: »Nauka o šumi« (Uzgoj šuma) Gosudarstvenojе izdateljstvo 1923.)

Проф. М. М. Орлов: »Очерки лесоустројства«. Изданије Народнога комисаријата Земљедјелија »Новаја деревња«. 1924.

(Prof. M. M. Orlov: »Slike iz uređivanja šuma. Tisak Narodnog komisarijata za poljoprivredu. »Novaja derevnja«. 1924.)

Проф. М. М. Орлов: »Леснаја таксација«. Изданије Народнога комисаријата Земљедјелија »Новаја деревња«. 1923.

(Prof. M. M. Orlov: »Dendrometrija« (udžbenik). Tisak Narodnog komisarijata Zemljedjelija »Novaja derevnja« 1923.)

Проф. М. М. Орлов: »Об основах рускаго государственного лесного хозяйства«. »Новаја деревња«. 1918.

(Prof. M. M. Orlov: »O načelima ruskog državnog šumskog gospodarstva«. »Novaja derevnja« 1918.)

Проф. М. М. Орлов: »Очерки по организации лесного опытного дјела в Росији«. »Новаја деревња«. 1915.

Проф. М. М. Орлов: »Основы лесохранения в Росији«. »Новаја деревња«. 1911.

(Prof. M. M. Orlov: »Načela čuvanja šuma u Rusiji«. »Novaja derevnja 1911.)

(Prof. M. M. Orlov: »Načela čuvanja šuma u Rusiji«. »Novaja derevnja« 1911.)

Проф. Ростовцев: »Фитопатологија«. Государственоје издатељство. 1923.

(Prof. Rostovcev: »Fitopatologija«. Tisak Gosudarstvenog izdateljstva. 1923.)

В. В. Фаас: »Леса сјеверного рајона и их експлоатација«. Государственоје издатељство. 1922.

(V. V. Faas: »Šume severnog rajona (oblasti) i njihova eksploatacija«. Gosudarstvenojе izdateljstvo. 1922.)

TALIJANSKA.

Pavari Aldo: »Ricerche sperimentali sull'abete di Douglas«. Firenze 1924.

Otkako je Italija reorganizovala svoju šumarsku nastavu te svoju visoku školu prenijela iz Vallombroze u Firencu, razvili su nastavnici te škole vrlo intenzivan rad. Osnovan je institut za šumarske pokuse, kojega rukovodi pisac gornje knjižice.

Pisac publikuje rezultate prethodnih istraživanja izvršenih na Duglasovoj jeli u šumama Vallombroze.

REZULTAT LETOŠNJEGA SEJMA ZA KOŽUHOVINO V LJUBLJANI.

Sejmi za kožuho vino v Ljubljani, ki se vršijo že skozi dolgo vrsto let na tretji ponedeljek po Sv. Treh Kraljev so tradicionalni in poznani. Sejmarilo se je do sedaj na zelo primitiven način na določenem prostoru (dvorišču) po največ pa se je mešetarilo po raznih ljubljanskih gostilnicah, Uprava ljubljanskega velesejma je že lansko leto uvidela, da je tu potreba organizirati, prirediti razširiti in izpeljati večjo propagando, da se sejem vrši v večjem obsegu. Združila se je letos z Lovsko zadrugo in priredila se je prvi, vsaj deloma organizirani sejem za kožuho vino na prostoru Ljubljanskega velesejma. Uspeh je bil dober, pokazalo pa se je veliko nedostakov, katere je treba do prihodnjega leta odpraviti, sejem prirediti po vzorcu Leipziga. Za mednarodnega kupca kož naša prireditelj ne pomeni sejem marveč malo detaljno trgovino s temi surovinami. Neizplača se mu že zaradi časa, da kupuje od raznih prekupčevalcev in posameznih lovcev po nekaj komadov kož, ne, navajen je, da kupuje velike partije na svetovnih tržnicah potom sukci. Ta sistem bo merodejen tudi za nas prihodnje leto. Letošnji sejem je prinesel marsikomu veliko razočaranje in to zlasti malim podeželskim prekupčevalcem, ki so se urezali v ceni. Na svetovnem trgu notira kožuho vino v dolarjih, ki s letos vsled porasta dinarja mnogo nižji v kursu in od tu ta velika razlika med lanskoletnim in letošnjimi cenami kož. Lisičja koža, ki se je lansko leto prodajala po Din. 700.— in še več ima letos samo vrednost od Din 300.— do 400.—. Naši mali trgovci se niso ozirali na svetovne cene, kupovali so po vaseh kožo po Din 500.— in na sejmu so šele razvideli veliko diferenco, katera je marsikoga močno zaskelala. To je bil povod, da je šlo veliko kož neprodanih nazaj, ker došli kupec ni mogel plačevati več, kot na inozemskih tržiščih. Sejem je bil letos izredno dobro naložen. Stari trgovci pripovedujejo, da nepomnijo v Ljubljani tolike robe; to je že razvideti iz sledeče statistike, ki predločuje kvantiteto v letu 1924. in letos. Pripomniti je treba k temu, da se je letos prvič izvedla za ta sejem širša propaganda in se ni razstavila samo koža iz Slovenije, marveč iz cele naše države, da celo iz Črne Gore in Macedonije so prišli prodajalci, ki so vsekakor vsled poznavanja cen bolje trgovali nego domačini.

Na trgu je bilo

		v letu 1924.	
lisic	2500	«	835
kun	700	«	140
zajcev	20.000	«	2300
vider	25	«	10
jazbecev	400	«	30
polhov	5000	«	1000

veveric	2000	«	1000
srn	100	«	?
hrčkov	14.000	«	?
dihurjev	200	«	16
divjih mačk	70	«	3
krtov	1000	«	20
volkov	1	«	2

Kože so se kupovale po sledečih cenah:

lisice	Din	300.—	do	400.—
kune belice		800.—	«	900.—
kune zlatice		1000.—	«	1300.—
zajci		14.—	«	21.—
vidre		800.—	«	1000.—
jazbeci		80.—	«	120.—
polhi		10.—	«	12.—
veverice		15.—		
srne		25.—	«	30.—
hrčki		10.—	«	12.—
dihurji		100.—	«	150.—
divje mačke		80.—	«	110.—
krti		7.—	«	10.—

Stranih kupcev ni bilo veliko, prišli pa so iz vseh krajev Jugoslavije in tudi iz Trsta, Dunava, Leipziga. Kupilo se je zelo veliko blaga, vendar pa je šlo tudi neprodanega nazaj. Tendencia je bila različna: na primer se je v zgodnjih dopoldanskih urah zahtevalo za lisice Din 500.— do 550.—, opoldne se je kupovalo Din 300.— do 400.— proti večeru, ko so resnejši kupci že odšli pa tudi za še nižje cene.

Prodajalci, ki svojega blaga niso mogli prodati, so postali malodušni in bodo žrtve raznim špekulantom, ki bodo plačevali kože veliko pod ceno. Da se temu omeji namerava uprava velesajma in lovska zadruga prirediti početkom marca najbrže 4. še en sejem za kožuhovino, na katerem se bo skušalo prodati blago sortirano po partijah aukcijskim potom. Tako se da prodati še ostale kože vsaj za pravo tržno ceno.

Iz Jug. Šumarskog Udruženja.

SKAZ UPLAČENE ČLANARINE I PRETPATE U MJESECU DECEMBRU 1924.

Redoviti članovi:

Novak V., Rab Din 107.— (5.— upis, 2.— pravila, 100.— član, za god. 1924./25.); Kovačić Borislav, Mrkopalj Din 50.— (za god. 1924.); Berzenković A., Apatin Din 100.— (za god. 1924./25.); Drtik I., Lacić-Sljivoševci Din 50.— (za god. 1924.); Nikolašević J., Našice Din 50.— (za god. 1924.); Branković M., Peć Din. 50.— (za god. 1924.); Radovanović Dragutin, Ivanjica Din. 50.— (za god. 1924.); Rossi A., Kotor Din 50.— (za god. 1924.); Radojčić Sv., Kamenica Din. 50.— (za god. 1924.); Nedimović D., Čajniče Din. 50.— (za god. 1924.).

Vuković Z. Ogulin Din 160.— (za god. 1921./24.); Uremović I., Sv. Juraj Din 142.50 (za god. 1920./24.); Milovanović D., Užice Din 100.— (za god. 1924./25.); Marković M., Beograd Din. 100.— (za god. 1924./25.); Murgić I., Belovar Din. 50.— (za god. 1924.); Pleša Vinko, Kostajnica Din. 50.—; (za godinu 1924.); Pogačnik J., Sarajevo Din 50.— (za god. 1924.); Radulović Đorđe, Beograd Din 130.— (za god. 1922./24.); Abramović A., Vrbovsko Din 50.— (za god. 1924.); Gjurč S., Subotica Din 50.— (za god. 1925.); Pichler M., Kutjevo Din. 50.— (za god. 1925.); Meseldžić I., Oštrelj Din. 50.— (za god. 1925.); Jelman B., Vinkovci Din 100.— (za god. 1924./25.); Korženski Vladislav, Ohrid Din 50.— (za god. 1924.); Svoboda B., Varaždin Din 80.— (za god. 1923./24.); Šimunović Ž., Mitrovića Din 50.— (za god. 1924.); Tomičić B., Jastrebarsko Din. 50.— (za god. 1924.); Vidoš J., Drežnik Din. 50.— (za god. 1924.); Spievak T., Olovo Din 100.— (za god. 1924./26.); Kajfež D., Lokve Din 50.— (za god. 1925.); Lasman D., Zagreb Din. 50.— (za god. 1924.); Nagler H., Zagreb D. 50.— (za god. 1925.); Dražić J., Zagreb Din 100.— (za god. 1924./25.); Metlaš J., Zagreb Din 100.— (za god. 1924./25.); Lazarević D., Zagreb Din 57.— (za god. 1924. 50.—, 5.— upis i 2.— pravila); Kolibaš R., Požega Din 95.— (za god. 1925./26.).

Podpiratelji:

Braća Zloušč, Vareš, Din. 275.— (za god. 1922./24.); Braća M. Zloušić, Vareš, Din. 270.— (za god. 1922./24.); Vago D. Jakšić, Din. 100.— (za g. 1925.).

Pomagači:

Tominc A., Sv. Matej, Din. 25.— (za god. 1925.); Miklavžić J., Zagreb, Din. 25.— (za god. 1925.).

Pretplatnici:

Šumski okrug Zmajevac, Belje, Din. 100.— (za god. 1924.). Šumska uprava Vozuća, Zavidovići, Din. 100.— (za god. 1924.). Šumska uprava Ivanjica Din. 100.— za god. 1924.). Sreski poglavar Mostar Din. 100.— (za god. 1924.). Šumska uprava Olovo Din. 200.— (za god. 1924./25.). Direkcija Šuma, Vinkovci, Din. 1000.— (za god. 1925.). Imovna opć. križevačka, Belovar, Din. 100.— (za god. 1924.). Imovna opć. petrovaradinska, Mitrovića, Din. 100.— (za god. 1924.). Direkcija drž. rudarskih preduzeća, Sarajevo, Din. 100.— (za god. 1924.). Direkcija Šuma Skoplje Din. 150.— (za god. 1923./24.). Općinsko poglavarstvo, Slatinski Drenovac, Din. 100.— (za god. 1924.). Saverio Pansini, Sarajevo, Din. 200.— (za god. 1924./25.). Šum. ind. Dobrljin-Drvar, Drvar, Din. 50.— (za god. 1925.). Okružna šum. uprava Loznica Din. 250.— (za god. 1922./24.). Vlastelinstvo, Vukovar, Din. 100.— (za god. 1924.). Šum uprava Berane Din. 200.— (za godinu 1923./24.). Direkcija Šuma, Sušak, Din. 987.— (za god. 1925.). Brodska imovna opć. Vinkovci Din. 988.50 (za god. 1924.). Sava d. d. Zagreb Din. 100.— (za godinu 1924.). Tvornica parketa, Karlovac Dinara. 100.— (za godinu 1924.). Šumska uprava, Karlsdorf Dinara 100.— (za godinu 1924.). Tvornica tanina Sisak Din. 100.— (za god. 1924.). Šutej I., Zagreb, Din. 100.— (za god. 1924.). D. d. hrastov ekstrakt, Županja, Din. 100.— (za god. 1924.). Gregersonova šum. ind. Zavidovići Din. 250.— (za god. 1922./24.). Direkcija Šuma Apatin Din. 953.— (za god. 1924.). Direkcija Šuma, Sušak, Din. 1000.— (za god. 1926.). Savez industrijalaca, Zagreb, 100.— (za god. 1924.). Direkcija Šuma, Zagreb, Din. 1700.— (za god. 1924.).

Личне вијести.

УКАЗОМ ЊЕГОВА ВЕЛИЧАНСТВА КРАЉА

Од 20. децембра 1924. број 45.191 постављен је за књиговођу друге категорије прве групе централног рачуноводства генералне дирекције шума **Стојан Стојановић**, књиговођа друге категорије друге групе нетог рачуноводства.

Од 20. децембра 1924. број 45.192 постављен је за шумарског референта прве категорије пете групе код среске области у Вуковару **Љубомир Бугаревић**, шумарски референт прве категорије шесте групе исте области.

Од 20. децембра 1924. бр. 45.195 премјештени су по потреби службе:

Михајло Љуштина, инспектор прве категорије четврте групе генералне дирекције шума, за шумарског надсаветника исте категорије и групе код дирекције шума у Загребу.

Александар М. Антић, инспектор прве категорије шесте групе генералне дирекције шума, за дирекцију шума у Чачак.

Од 20. децембра 1924. бр. 45.193 премјештени су по потреби службе:

Драгутин Гирт, кр. зем. шумар. саветник прве категорије шесте групе и шум. референт из жупанијске области у Беловару за среског поглавара у Беловару.

Фрањо Алталер, зем. шум. саветник друге категорије прве групе из жупанијске области у Вараждину за Загребачку област.

Јосип Грјнвалд, шум. надзорник друге категорије прве групе из котарске области у Карловцу за Приморско-Крајишку област у Карловцу.

Бартол Плешко, шум. надзорник друге категорије прве групе из среског поглаварства у Крапини, за среско поглаварство у Госпићу.

Динко Блажић, шум. надзорник друге категорије прве групе из среског поглаварства у Д. Стубици за осечку област.

Никола Шуберт, шум. надзорник друге категорије прве групе из среског поглаварства у Сиеку за Приморско-Крајишку област у Карловцу. Све по потреби службе.

Од 20. децембра 1924. број 45.194 постављен је **Милан Пихлер**, шум. надзорник прве категорије осме групе код среског поглавара у Славонској Пожеги са седиштем у Кутјову, за шумарског саветника прве категорије шесте групе и заменика управитеља шумско-господарственог уреда Ђурђевачке имовне општине у Беловару по потреби службе.

Од 21. децембра 1924. број 45.190 пензионисани су:

Светислав Д. Тодоровић, инспектор прве категорије четврте групе генералне дирекције шума.

Стојан Стојановић, књиговођа друге категорије прве групе генералне дирекције шума.

Од 22. децембра 1924. број 1089/25. пензионисани су:

Антун Марк, зем. шумарски саветник друге категорије прве групе код жупанијске области у Госпићу.

Иван Милковић, шумарник друге категорије прве групе код Ђурђевачке имовне општине у Беловару.

Од 22. децембра 1924. број 1091/25. премјештен је по потреби службе **Хуберт Хајличек**, шумарски саветник прве категорије шесте групе из поглаварства среза у Пријавору за поглаварство среза у Санском Мосту.

Од 22. децембра 1924. број 1093/25. постављен је **Мато Медведовић**, над-официјал друге категорије друге групе господарственог уреда имовне општине у Винковцима, са шумара исте категорије и групе код истог уреда.

Од 22. децембра 1924. број 1095/25. постављен је **Душан М. Поповић**, над-саветник за директора прве категорије четврте групе при дирекцији шума у Апатину.

Од 14. јануара 1925. број 10.71 постављен је за шумарског саветника прве категорије пете групе и шумарског референта код поглавара среза у Цељу **Винко Травирка**, шумарски саветник прве категорије седме групе код истог поглавара.

Од 14. јануара број 1072. постављен је за шумарског надзорника друге категорије прве групе код поглавара среза у Вараждину **Гашо Вац**, шумарски надзорник осмог чиновног разреда у пензији.

Од 14. јануара 1925. број 1073. премјештен је по потреби службе **Карло Тавчар**, шумарски саветник прве категорије седме групе код дирекције шума у Љубљани, за шумарског саветника прве категорије пете групе на службу код обласног референта љубљанске области.

Од 14. јануара 1925. број 10.74 премјештен је по потреби службе **Анте Ружић**, инспектор прве категорије шесте групе из дирекције шума Љубљана на службу код обласног шум. референта Мариборске области.

Од 16. јануара 1925. број 1085 пензионисан је **Војислав Јовановић**, инспектор прве категорије четврте групе генералне дирекције шума.

Од 16. јануара 1925. број 1086 пензионисан је **Блаж Иштаковић**, надшумарник друге категорије код котарске шумарије бродске имовне општине у Рајеву-Селу.

Од 16. јануара 1925. број 1087 пензионисан је **Живко Живановић**, шумарски саветник прве категорије шесте групе код Петроварадинске имовне општине у Сремској Митровици.

Од 16. јануара 1925. број 1088 пензионисан је **Михајло С. Љуштина**, шумарски надсаветник прве категорије четврте групе генералне дирекције шума.

Од 16. јануара 1925. број 1090 постављена је **Даница Јанковић**, писар треће категорије друге групе, за писара генералне дирекције шума категорије треће групе прве, са основном платом седмог степена.

Од 16. јануара 1925. број 1092 премештен је по потреби службе **Петар Васић**, подшумар треће категорије прве групе шумске управе у Косовској Митровици, за подшумара шумске управе у Куманову.

Од 16. јануара 1925. број 1094 постављен је за инспектора друге категорије прве групе при административном одељењу генералне дирекције шума **Драгољуб Св. Ранковић**, пензионер.

РЕШЕЊЕМ ГОСПОДИНА МИНИСТРА ШУМА И РУДНИКА.

Од 12. децембра 1924. број 44074 постављени су за шумарске канцелисте треће категорије четврте групе при дирекцији шума у Сарајеву.

Вукосава Половић, званичника генералне дирекције шума, **Полка Павуновић**, званичника генералне дирекције шума **Даница Божић**, матуранткиња гимназије.

Од 15. децембра 1924. број 45532 постављена је **Христина Стаменковић**, дигрестиста генералне дирекције шума за шум. канцелисту треће категорије четврте групе при дирекцији шума у Сарајеву.

Од 16. децембра 1924. број 44590 постављен је за шум. инжењера прве категорије осме групе и шефа управе Јаминске у Моравићу **Тодор Ђурђић**, шум. инж. пристав прве категорије девете групе (у привременом својству) при дирекцији шума у Загребу, признајући му сталност од 20. октобра 1924. када је напустио три године службе — по потреби службе.

Од 16. децембра 1924. број 44589 постављени су: **Мирослав Јандрић Благојник**, друге категорије треће групе рачуноводства дирекције шума Алексинац, за шефа исте категорије и групе истог рачуноводства **Будимир Х. Михајловић**, бивши архивни чиновник алексиначке средње финансијске управе за благајника треће категорије треће групе рачуноводства дирекције шума Алексинац.

Од 16. децембра 1924. број 44591 постављени су: **Лазар М. Мирчић**, подшумар у пензији, за писара треће категорије друге групе дирекције шума у Алексинцу, **Благоје Тодоровић**, свршени ђак осмог разреда гимназије за административног чиновника-приправника треће категорије четврте групе при шумској управи у Крагујевцу.

Од 20. децембра 1924. број 44074 постављени су: **Владимир Ристић**, апсолвирани техничар, за административног чиновника треће категорије четврте групе шумске управе у Призрену. **Надежда Арсеновић**, свршена ученица четвртог разреда гимназије за административног чиновника треће категорије четврте групе шумске управе у Скопљу.

Од 20. децембра 1924. број 45196 пензионисан је **Мирослав Јандрић**, шеф рачуноводства дирекције шума Алексинац друге категорије треће групе.

Од 20. децембра 1924. број 45334 премјештени су по потреби службе: **Роко Ковачевић**, шумарски надзорник прве категорије осме групе из котарске области у Писаровини за средње поглаварство у Сиску. **Фрањо Сланина**, шум. надповереник прве категорије

осме групе из среског поглаварства у Грубишном Пољу, за среско поглаварство у Донјој Стубици. **Стјепан Каноти**, шум. надповереник прве категорије девете групе из среског поглаварства у Иванцу за среско поглаварство у Крапини. **Анто Францетић**, административни чиновник треће категорије треће групе, из Дирекције шума на Сушаку за шум. управу Крушевац, све по потреби службе.

Од 20. децембра 1924. број 45197 отпуштена је из државне службе **Зорка Јовановић**, писарица-приправница треће категорије четврте групе Генералне Дирекције Шума Министарства и Рудника.

Од 23. децембра 1924. број 45460 отпуштени су из државне службе **Грегор Ситер**, подшумар-приправник прве категорије девете групе шумске управе у Голушцу. **Јован Мукајетовић**, административни чиновник треће категорије четврте групе шумске управе у Кавадару.

Од 23. децембра 1924. број 45458 премјештен је по потреби службе **Јосип Руголе**, окружни шумар прве категорије девете групе из шумске управе у Ваљево, за шумску управу у Ниш, и **Драгослав Величковић**, подшумар друге категорије пете групе из шумске управе Ниш за шум. управу Ваљево.

Од 23. децембра 1924. број 45459 премјештени су по потреби службе: **Јарослав Марек**, шум. надзорник прве категорије осме групе из поглаварства среза у Градачцу за поглавара среза у Бочи. **Маринко Гвозденовић**, шумар друге категорије четврте групе из шумске управе Прача у Сјетлинама, за шумску управу у Немањој. **Фердинанд Асман**, шумар треће класе друге групе, и шум. извјеститељ код поглаварства среза Сански Мост, за помоћника шум. извјеститеља код истог поглаварства, **Антун Добрић**, шум. инжењерски асистент прве категорије девете групе код шум. управе у Варешу, за шумарског извјеститеља у Дувну. **Фрањо Равник**, шум. инжењер, асистент прве категорије девете групе код шум. управе у Средњем, за шум. извјеститеља код поглаварства среза у Пријвору.

Од 31. децембра 1924. број 46516 постављен је за административног чиновника треће категорије треће групе шум. управе у Нишу, **Немања М. Јанковић**, бивши царински чиновник.

Од 31. децембра 1924. број 46518 пензионисан је **Ристо Семиз**, шумар друге категорије треће групе код поглавара среза у Рогатици.

Од 31. децембра 1924. број 46515 премјештени су по потреби службе: **Драгољуб Блажек**, окружни шумар друге категорије треће групе из шумске управе у Кумалову за шум. управу у Косовској Митровици по потреби службе. **Богољуб Шинковец**, подшумар друге категорије девете групе, из шум. управе у Тетову, за шум. управу у Приштини по потреби службе.

Од 31. децембра 1924. број 46517 премјештени су по потреби службе: **Милорад А. Марјановић**, писар треће категорије треће групе дирекције шума у Скопљу, за благајника треће категорије прве групе исте дирекције. **Данило Ј. Ћирић**, писар треће катего-

рије друге групе дирекције шума у Чачку за писара исте категорије и групе дирекције шума у Скопљу.

Од 2. јануара 1925. број 20 премјештени су по потреби службе котарски шумари треће категорије треће групе, **Алфред Бусбах**, из ереског поглаварства у Муртској-Суботи за ереско поглаварство у Љубљани, **Иван Акачић**, младши из ереског поглаварства у Љубљани за шумарску надзорну станицу у Черномелу, **Фридрих Замп**, из шум. надзорне станице у Черномелу за ереско поглаварство у Новом Месту.

Од 2. јануара о. г. број 30 постављени су: **Калиоп Гребенаровић**, писар треће категорије треће групе генералне дирекције шума за писара треће категорије друге групе исте дирекције, **Стана Николић**, писар треће категорије треће групе за писара треће категорије друге групе исте дирекције шума.

Од 2. јануара о. г. број 45 премјештени су по потреби службе **Коста Шарчевић**, подшумар треће категорије друге групе, из шум. управе у Горњем Милановцу за шум. управу у Ваљеву, **Драгослав Величковић**, подшумар друге категорије исте групе из шум. управе у Ваљеву за шум. управу у Горњем Милановцу.

Од 2. јануара о. г. број 33 постављен је за шумарско-инженерског пристава пристава прве категорије девете групе дирекције шума у Винковцима **Мартин М. Дукчевић**, дипломирани шум. инжењер на господарском шум. факултету у Загребу.

Од 13. јануара 1925. број 664 пензионисан је **Ђуро Рашић**, писареки официјал треће категорије треће групе дирекције шума у Винковцима.

Од 13. јануара 1925. број 661 постављен је за шум. канцелисту треће категорије треће групе дирекције шума у Сарајеву **Крсто Ђ. Петковић**, шум. канцелиста треће категорије четврте групе исте дирекције.

Од 13. јануара 1925. број 663 постављен је за административног чиновника треће категорије друге групе шум. управе у Штину, **Александер Поповић**, бивши архивни чиновник монополски.

Од 13. јануара 1925. број 660 постављен је за административног чиновника треће категорије четврте групе Инспектората шума на Цетињу **Милутин Д. Шипчић**, свршени ђак нижег течајног испита Цетињске гимназије.

Од 21. јануара 1925. број 1534 премјештен је по потреби службе **Маринко Гвозденовић**, шумар друге категорије четврте групе из шум. управе у Немилој за шум. управу Прача у Сјеглимама.

Од 21. јануара 1924. број 1536 пензионисан је **Јосип Фај**, шум. надзорник прве категорије осме групе и шум. референт код ереског поглаварства Св. Иван Зелена.

Од 21. јануара 1925. број 1529 премјештен је по потреби службе **Живојин П. Костић**, канцелиста треће категорије четврте групе дирекције шума у Сарајеву за административног чиновника исте категорије и групе шумске управе у Београду.

- Од 21. јануара 1925. број 1539 пензионисан је **Јурај Ивелић**, подшумар треће категорије треће групе на служби код шум. референта среског поглаварства у Фочи.
- Од 21. јануара 1925. број 1532 постављен је за благајника друге категорије треће групе дирекције шума на Сушаку **Душан Шаула**, ансол-виранн правник и бивши банкарски чиновник.
- Од 21. јануара 1925. број 1538 пензионисан је **Роман Сарнавна**, шум. са-ветник прве категорије седме групе код дирекције шума у Сарајеву.
- Од 21. јануара 1925. број 1533 постављен је за шумара друге категорије треће групе код поглавара среза у Рогатици **Ристо Семиз**, шумар исте категорије и групе у пензији.
- Од 21. јануара 1925. број 1530 постављен је за шумарског инжењера прве категорије осме групе и шефа шум. управе у Бачкој Паланци **Гјуро Р. Милић**, шум. инжењер прве категорије девете групе (у привременом својству) и шефа исте управе признајући му сталност од 6. маја пр. године.

UPOZORENJE.

Dobre knjige za omladinu u nas su rijetka stvar. Napose nam fale knjige za djecu ispod 15 godina, koje bi imale potpunu odgojnu i obrazovnu vrijednost. Nije dosta da omladinska knjiga samo zaokuplja uobraznju djeteta. Knjiga je od vrijednosti samo onda, ako je ona kadra da u isti čas obrazuje um i oplemeni srce djeteta.

Mi dobro znamo kako je, živeći podalje od naših kulturnih centara, teško orijentisati se kod kupovanja omladinskih knjiga. Vrlo često se uzima tek ono što dolazi pod ruku.

Zato je priznanja i pohvale vrijedno nastojanje knjižare Z. i V. Vasić-a (Zagreb, Akademički trg 8.) koji su vodjeni željom da našoj omladini, pruže niz najboljih i najzanimljivijih pripovjedaka pokrenuli *Ilustrovanu Omladinsku Biblioteku*. Ona će u divno opremljenim, većinom neskraćenim izdanjima i u odličnim prijevodima donositi sva ona djela, koja su se i kod stranih velikih naroda pokazala kao najpodesnija za omladinu i postala *Klasična djela omladinske književnosti*. Biblioteka će izlaziti u knjigama od 5—20 štampanih araka i biće ukrašena velikim brojem ilustracija. Omot i ornamente izradio je g. prof. T. Krizman. Svaka knjiga stoji Din 50.—, fino izdanje 65.—.

Prvo kolo sadrži slijedeća djela: 1. Sienkiewicz Henryk: Kroz pustinju i prašumu. (U žarkoj Africi) preveo Dr. Julije Benešić. Din 50.—, vezan Din 65.—; 2. Verne Jules: Carev glasnik od Moskve do Irkutska, dio I., preveo prof. Julije Adamović. Din 50.—, vezan Din 65.—; 3. Verne Jules: Carev glasnik, dio II. preveo prof. Julije Adamović. Din 50.—, vezan Din 55.—; 4. Wallace Lewis: Ben Hur, preveo Iso Velikanović. Din 50.—, vezan Din 65.—.

U pripremi su slijedeće knjige *Ilustrovane Omladinske Biblioteke*:

Drugo kolo (ćirilicom: 5. Bulwer: Posljednji dani Pompeja; 6. Malot: Bez porođice (Sans famille); 7. Hauff: Priče (Šeik Aliban, Karavana, Krčma u Spesartu); 8. Bridges: Inkino blago (The Hidden City).

Treće kolo (latinicom): 9. Scott, Walter: Quentin Durward; 10. Mark wain: Doživljaji Tome Savyera; 11. De Foe: Robinson. 12. Slavenske mitološke riče.

Četvrto kolo (ćirilicom): 13. Cooper J. F.: Poslednji Mohikanac; 14. Grčke rimske mitološke priče; 15. Sven Hedin: Kroz Tibet; 16. Scott, Walter: alisman.

Peto kolo (latinicom): 17. Servantes: Don Quixotte; 18. Verne J.: Djeca apetana Granta I.; 19. Cook: Put oko svijeta; 20. Verne J.: Djeca kapetana tranta II.

Narudžbe i novac treba slati izdavaču: Knjižari Z. i V. Vasića, Zagreb, akademski trg br. 8.

ISPRAVAK.

U članku u br. 12. »Š. L.« na str. 641. u retku 18. potkrala se jedna poriješka, koja izmijenjuje cijeli smisao. Umjesto »pa i one po grabama«, imalo bi tajati »pa i one po gredama«.

ŠUMSKI INŽINJIR

većegodišnje prakso i najboljšimi svjedodžbami traži mjesto kod većim šumskim posjedom ili kod šumski industriji.

Ponude se šaljeju pod »Šumski inžinir 1925.« na uredništvo tega lista.

ŠUMARSKI PRISTAV

i srednjom šumarskom školom ili ispitom i nešto prakse, zdrav, trezan, neženjen, sposoban za brdovit kraj traži se za veleposjed Jurklošter kod Laškog Sloveniji.

Prepis: svjedočbi i opis života neka se pošalje do 25. januara na

Graščinsko oskrbništvo, Jurklošter

Broj 8414—1924.

PRODAJA BUKOVOG DRVA ZA PALENJE UGLJA.

Prodaju se samo putem pismenih ponuda oko 3.000 pr. m. bukovi ostaci za palenje uglja na sečini u srezu Muratovici kr. šumske uprave Rajić sa isključnom cenom od 14 Din po 1 pr. metru.

Vadium 5.000 Dinara.

Sa takseom markom od 100 Dinara providene, dobro zatvorene ponude valja predati najzad do **3. februara 1925.** do 11 sati potpisanoj direkciji, gdje se mogu videti i dobiti dražbeni i kupoprodajni uslovi.

Vinkovci, dne 2. januara 1925.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 15658—1924.

OGLAS.

Ilicitacije izrađenih i na državno stovarište u Majuru izveženih hrastovih trupaca i bukovih ogrijevnih drva.

Potpisana Direkcija prodaje samo putem pismenih ponuda dana **5. februara 1925.** u 11 sati do podne 250 m³ hrastovih trupaca sa isključnom cijenom od Din 580.— po kubnom metru. Vadium Din 14.500.—.

Zatim 320 pr. metara bukovih cjepanica uz isključnu cijenu od Din 38.400.—. Vadium Din 3.900.—.

300 pr. met. bukovih cjepanica uz isključnu cijenu od Din 36.000.—. Vadium Din 3.600.—.

300 pr. met. bukovih cjepanica uz isključnu cijenu od Din 36.000.—. Vadium Din 3.600.—.

300 pr. met. bukovih cjepanica uz isključnu cijenu od Din 36.000.—. Vadium Din 3.600.—.

120 pr. met. bukovih oblica uz isključnu cijenu od Din 12.000.—. Vadium Din 1.200.—.

Ponude se prodaju potpisanoj Direkciji, gdje se mogu vidjeti i dobiti dražbeni i kupoprodajni uslovi.

U Zagrebu, dne 27. decembra 1924.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 161—1925.

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

Prodaje se samo putem pisanih ponuda u srezu Kragunji područje kr. šumske uprave Južna izrađenih i na prosjeka izveženih 4500 prostornih m. mješovitih vrste ogrijevnih drva sa isključnom cenom od 265.500 Dinara. Vadium 26.550 Dinara.

Sa takseom markom od 100 Dinara providene dobro zatvorene ponude valja predati najzad do **10. februara 1925.** do 11 sati potpisanoj direkciji, gdje se mogu videti dražbeni i kupoprodajni uslovi.

Vinkovci, dne 6. januara 1925.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 87—1925.

OGLAS

dražbe hrastovih i brestovih stabala.

Temeljem odobrenja Ministarstva Šuma i Rudnika, generalna Direkcija Šuma u Beogradu od 4. augusta 1924. br. 30303 prodavati će općina kr. i slobodna

grada Koprivnice putem javne pismene ponudbene dražbe dne **16. februara 1925.** godinu u $\frac{1}{2}$ 12 sati pr. podne u šumskom predjelu »Žir« i »Straža«, odjelu 11 i 12 1145 hrastovih stabala, procijenjenih na 2378 m³ za tehničku porabu sposobnog drva, te 1397 postojećih brestovih stabala sa 190.37 m³ tvornica i 534 podstojnih hrastovih stabala, 64.02 m³ građe uz isključnu cijenu od 1.311.117 Dinara.

Opći dražbeni uslovi:

1. Ponude sa 100 dinara taksirane imaju biti dobro zapečaćene te se imaju predati do $\frac{1}{2}$ 12 sati, dana dražbe t. j. 16. februara 1925. god. kod potpisanog gradskog poglavarstva u uručbeni zapisnik. Usmene brzojavne ili kasnije stigavše ponude, ne će se uzeti u obzir.

2. U ponudi valja naročito navesti, da su nudiocu svi dražbeni uvjeti dobro poznati i da ih u cjelosti prihvata. Ponudi ima priložiti u ime žaobine 10% od procjenbene vrijednosti bilo u gotovom novcu, bilo ovozemnim državnim ili čim u Kraljevini SHS zakonitu pupilarnu sigurnost imajućim vrijednosnim papirima.

Na ometu ponude ima se napisati: »Ponuda na hrastova i brestova stabla u šumi »Žir« i »Straža«.

3. Ogranski ispod 20 cm gornjeg kraja trgovačke robe kao otpatci od prodanih stabala te sve podstojno ostalo drvo, koje se ne prodaje, ostaje gradskoj općini, koje će dostalac imati izraditi i složiti u prostorne metre u metričkoj izmjeri uz predviđenu odštetu prema uslovima § 2. dražbenih uvjeta, a dužan je predati gradskoj općini najmanje 1200 pr. met. (tisuću dvijesta), izrađenog ogrevnog drva.

4. Kupovina ima se uplatiti u gotovom novcu najdulje u roku od 14 dana nakon primljene obavjesti o odobrenju dražbe.

5. Dostalac dužan je uplatiti na dan dražbe u ime biljegovine i raznih doprinosa 2.7% od dostalne svote.

6. Rok za sječu i izrađivanje kupljenih stabala, te izvoz robe ustanovljuje se do 31. ožujka 1926.

Rečena šuma udaljena je od željezničke stanice Koprivnica 5.5 kilometara, od stanice Bregi 5 kilometara.

Svi ostali dražbeni uvjeti mogu se doznati za vrijeme uredovnih sati pri gradskom poglavarstvu u Koprivnici.

Koprivnica, 5. januara 1925.

Gradsko Poglavarstvo u Koprivnici.

Povjerenik: Lach v. r.

Broj 145—1925.

OGLAS DRAŽBE HRASTOVIH STABALA.

Na temelju dryosječne osnove za godinu 1924./25. i odobrenja Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu, od 9. oktobra 1924. broj 35.501/1924, prodavaće se javnom dražbom i to samo putem pismenih ponuda dne **17. februara 1925.** u 10 sati do podne kod Šumsko gospodarstvenog ureda u Novoj Gradiški, hrastova stabla u šumama:

1. Radinje okružje XXVI, zapadni dio, 1177 stabala hrasta lužnjaka, sa isključnom cijenom od 5.402.658 Dinara 50 para.

2. Radinje okružje XXVI, istočni dio, 1130 stabala hrasta lužnjaka, sa isključnom cijenom od 5.307.272 Dinara 50 para.

Oba drvosjeka se nalaze u području šumarije Nova Kapela.

3. Kresovac okružje VII. i X., 1238 stabala hrasta kitnjaka, sa isključnom cijenom od 925.603 Dinara 50 para.

Drvosjek se nalazi u području šumarije Okučani.

Dražbeni uvjeti mogu se vidjeti svakog dana za vrijeme uredovnih sati kod Gospodarstvenog ureda u Novoj Gradiški i navedenih Šumarja.

U Novoj Gradiški, dne 9. januara 1925.

Šumsko gospodarstveni ured.

Broj 656—1925.

PRODAJA HRASTOVIH I BRESTOVIH DRVETA.

Prodaju se samo putem pismenih ponuda u srezu Vrtična na području kr. šumske uprave jamenske u Moroviću 186 komada hrastova 114 brestovih drveta sa kubičnim sadržajem od 2067 m³ i isključnom cenom od 320.013 Dinara. Vadium 32.010 Dinara.

Sa taksenom markom od 100 Dinara providene dobro zatvorene ponude valja predati najzad do 18. februara 1925. godine do 11 sati potpisanoj direkciji, gdje se mogu vidjeti za radnoga vremena dražbeni i kupoprodajni usovi.

Vinkovci, dne 26. januara 1925. god.

Kr. Direkcija Šuma.

Broj 4103/23, ад —

ОГЛАС.

Kod poglavara sreza srebrеничког продаваће се у четвртак дне **19. фебруара 1925.** у 11 сати путем јавне писмене и усмене дражбе 200 м³ омориковог и бјелоборовог дрвета на пању у шумском предјелу »Смреков дол«.

Искључна цијена изпаша 45 (четрдесетпет) Динара за 1 м³ просјечно без обзира на каквоћу.

Сваки нудиоц мора положити прије почетка дражбе вадии у износу од 900 (девет стотина) Динара у готовом и таксену марку од 100 Динара. Страни поданици полажу у двоструком износу.

Купац ће платити 6% од цијеле куповине у фонд за шумљавање и све трошкове око расписа ове дражбе.

Писмене понуде са вадиијем и таксеном марком од 100 Динара треба послати запечаћене поглавару среза srebrеничког са ознаком на омоту: »Понуда на број 4103/23« и морају стићи најкасније до 18. фебруара 1925. до 10 сати.

Свакоме рефлектанту стоји слободно, да шуму прије дражбе разгледа.

Увјети куиње и продаје могу се прегледати у уреду шумског референта.

Дражба се неће одржати ако не приступе најмање три лициганта.

Господин Министар Шума и Рудника бира слободно између понуда и може их све одбити без навода разлога.

До ријешења везани су нудиоци на своју понуду.

Сребреница, 12. јануара 1925.

Поглавар среза srebrеничког.

OGLAS.

Kod poglavarstva sreza fočanskog u Foči prodavati će se usmenom i pismenom licitacijom oko 3500 kubnih metara jelovih i omorovih sušika na **panju** u šumi Toholjska planina dana **27. februara 1925.** u 10 sati pre podne.

Isklična cena iznaša 10 Dinara po kubnom metru poprečno.

Kupac je dužan da uplati pored ponudene cene i 6% kao prinos za pošumljivanje i to od celokupne kupovine a na način i rokove kako bude plaćao kupovninu s tim, da će eventualni višak biti dužan platiti prilikom konačnog obračuna.

Svakome nudiocu slobodno je gradu pre licitacije u šumi pregledati.

Svaki nudioac mora pre licitacije položiti kauciju od 3.500 Dinara i taksenu marku od 100 Dinara.

Pismene ponude sa kaucijom i taksenom markom od 100 Dinara treba poslati zapečaćene poglavaru sreza fočanskog sa napisem: »Kupnja sušika putem licitacije u Toholjskoj planini« i moraju stići najdalje do 27. februara 1925. do 10 sati pre podne.

Ni pod kakvim uvetom neće se uvažiti naknadne ponude i očitovanja.

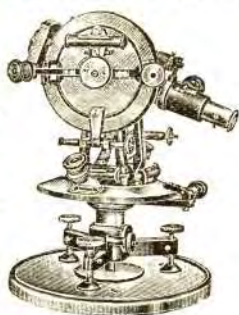
Pogodbe kupnje i prodaje mogu se saznati kod Poglavarstva sreza fočanskog u sobi broj 7.

Gospodin Ministar Šuma i Rudnika bira slobodno između prispelih ponuda i može sve bez navoda razloga odbiti.

Onaj koji dobije licitaciju snosi troškove raspisa.

F o č a, 5. januara 1925.

Poglavar sreza.

Radionica za prediznu mehaniku **VILJEM SEQUARDT**

Ljubljana, Šelenburgova ulica 4.

Generalno zastupstvo i glavno skladište instrumenata

Starke & Hammerer, Wien.

Teodoliti, tahimetri, nivelacioni poljski i šumarski instrumenti, nivel. letve, trasirke, libele, busole, merači lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombrografi, ombrometri, visinski barometri i aneroidi, **brojčani čekiči, šumska kladišta i sve šumarske instrumente i potrebstine**, crtači pribor, precizna šestila, svetlobni prozirni i milimetarski papiri, „Normograph“-šablone za pismo.

Brušenje risačih pera i sve popravke točno i solidno. Zajamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Slovenska industrija kožnatih odela

DRAGO SCHWAB

Ljubljana, Dvorni trg broj 3.

Izrađuje sve vrsti kožnatih odela, kao kaputa, gunjača, hlača, kapa i t. d. iz najfinije kože.

Specijalno skladište engleskog i češkog sukna za odela i ogrtače.

Bogati izbor svakovrsnih odela, zimskih kaputa, ranglana, ogrtača i t. d.

Vlastita izrada!

Nepromočivi plaštev, ogrtači za kišu od jednostavnih do najfinijih.

Za cij. gg. šumare znatan popust! - Tražite uzorke!

Našička tvornica tanina paropila d. d.

Centrala

Z A G R E B

Mažuranićev trg 23.

Parne pilane: Sušine-Gjurgjenovac, Ljeskovica,
Andrijevi, Podgradci i Karlovac.

Tvornica tanina, parketa, bačava, pokućstva
u Sušine-Gjurgjenovcu, **tvornica škatulja i lju-**
pljene robe u Podgradcima, **Impregnacija**
u Karlovcu.

Isprobano fosforu rastopinu za urane

s oblasno odobrenim naputkom za upotrebu.

Strihnin za lisice kao i za drugu zverad

Kozmetička sredstva, sve

športske i turističke higijenske potrepštine
žepne apoteke

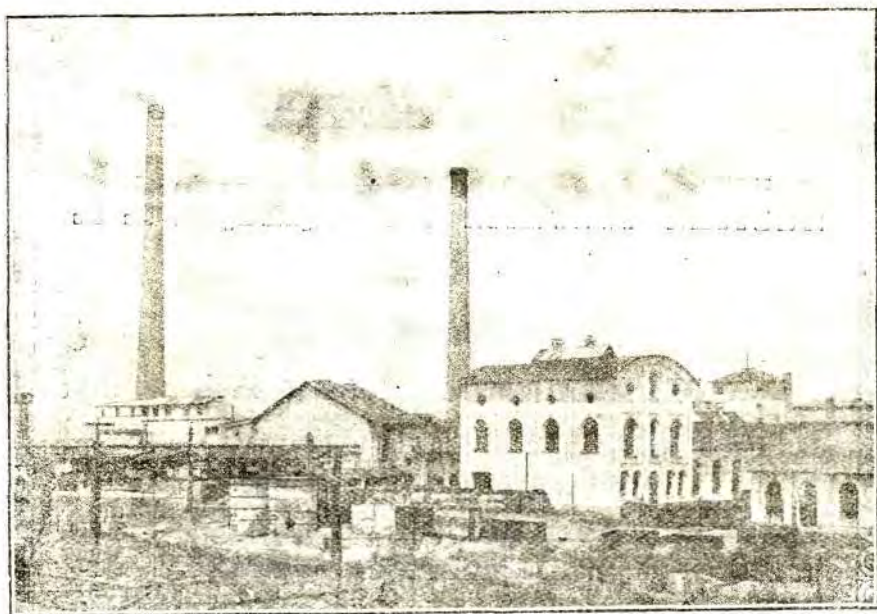
prodaje i raspošilje promptno, solidno, kulatno

„Drogarija Adrija”

Ljubljana, Šelenburgova ulica 5.

usprot glavne pošte.

NB. Otrovi se prodaju i šalju samo po uverenju policijskih vlasti

PRVO JUGOSLOVENSKO D. D. ZA ŠUMSKO GOSPODARSTVO I INDUSTRIJU, DESTILACIJA DRVA D. D.

Centrala;
ZAGREB
Boškovićeva 33.I

Poduzeća:

Tvornica za suhu destilaciju bukovog drveta u **Tesliću**. Parna pilana u **Tesliću** i vlastelinstvo u **Siraču** kraj Daruvara.

Produkcija:

Aceton, metilni alkohol, drveni kreč, drveni ugljen, ketoni, formaldehyd sredstva za denaturiranje, lahka i teška ketonska i acetonska ulja katran i smola, katranska kreozotna ulja, željezni lak. Sve vrsti smrčevog, jelovog i borovog rezanog materijala, javorovi i jasenovi trupci. Vapno za građevne i tvorničke svrhe.

СТРУГАРА

ПРОМЕТНЕ БАНКЕ Д. Д. У БЕОГРАДУ
НА ДУНАВУ

Прерађује све врсте грађевног материјала
смрчевог, јеловог и боровог
израђује шифбоден, коцке за калдрму, сандуке
за паковање у свим облицима и димензијама.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА

ЦЕНА ВРЛО УМЕРЕНА.

**Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Trg N br. 3**

Telefon 16-34, 12-38
Brzofavi: „EXPLOITAT“

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA

Prodajni ured BANJA-LUKA

Proizvada i eksportira:

hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu građu, gorivo
drvo te parkete

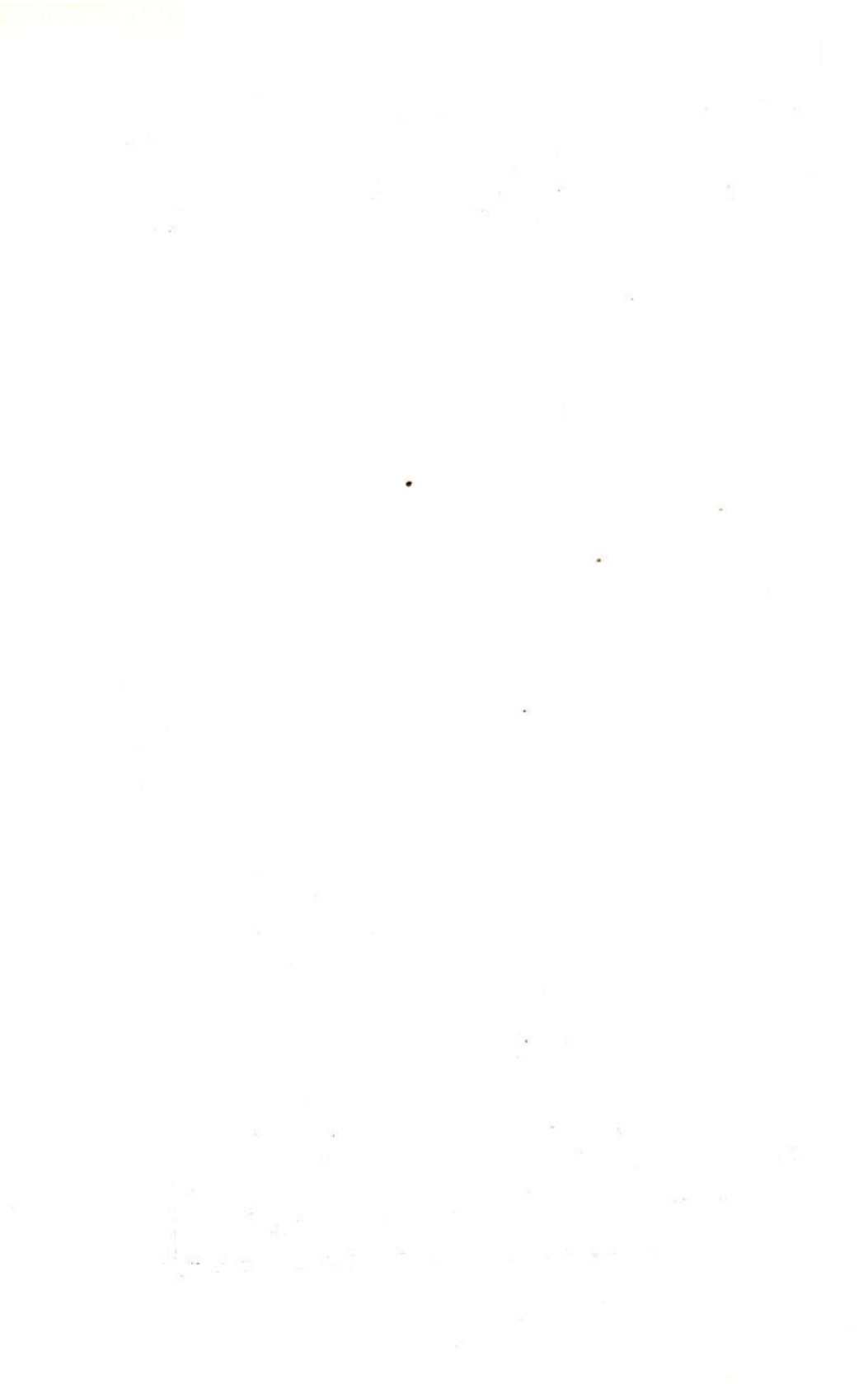
**Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Trg N br. 3**

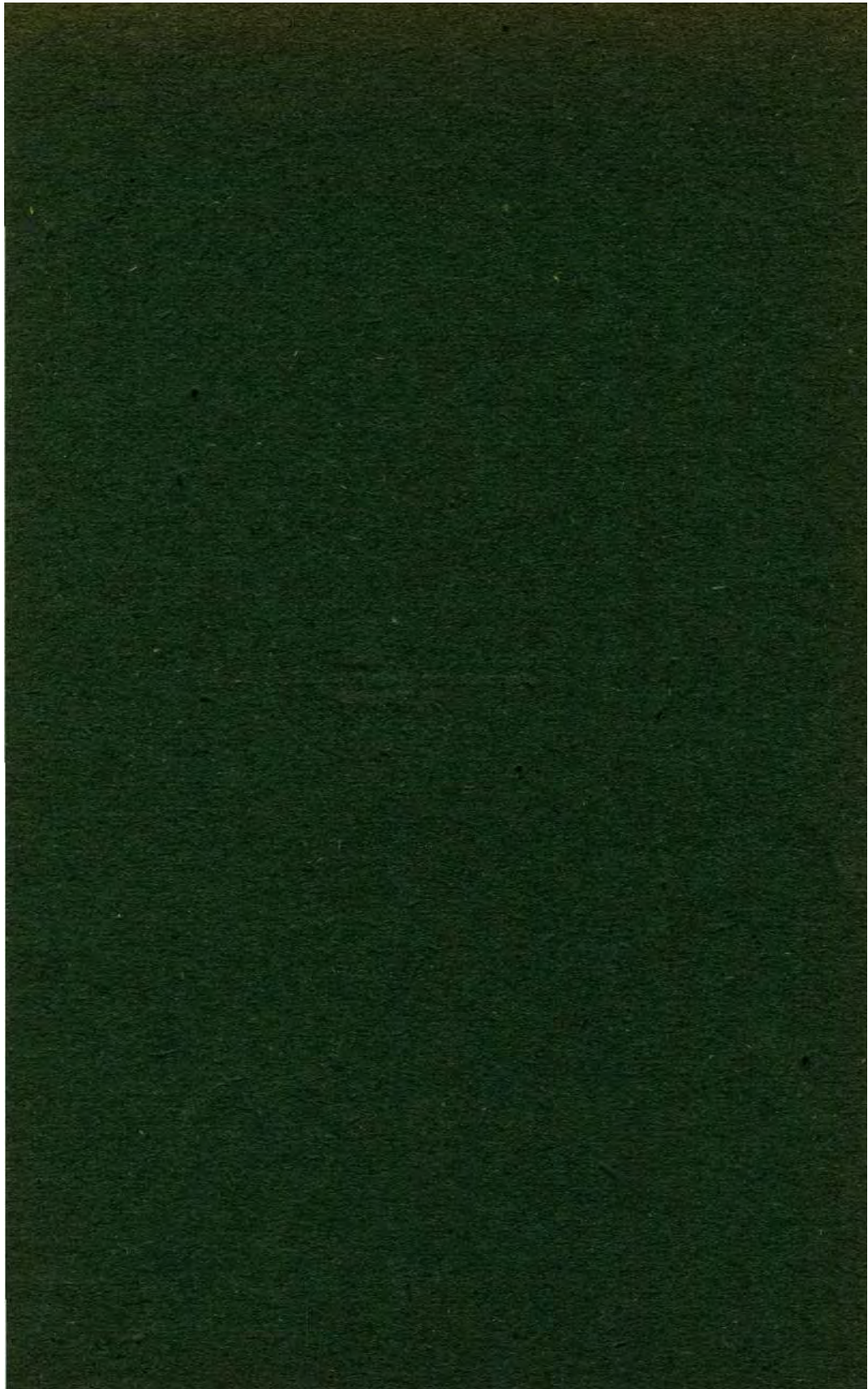
Téléphone 16-34, 12-38
Télégrammes: „EXPLOITAT“

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets VIROVITICA
Bureau de vente BANJA-LUKA

Produits et exporte:

matériaux en chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction,
matériels sciés et bois pour
chauffage et parquets.

Tisk
Jugoslavenskog Novinskog d. d.
Zagreb